

2022

**Vuosikertomus EU:n yhteisyrityksistä
varainhoitovuodelta 2022**

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

FI

EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Puh. +352 4398-1
Tiedustelut: eca.europa.eu/fi/Pages/ContactForm.aspx
Verkkosivut: eca.europa.eu
Twitter: @EJAuditors

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023

PDF ISBN 978-92-849-0068-8 doi:10.2865/203 QJ-09-23-159-FI-N

Sisällys

1. luku EU:n yhteisyritykset ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen toimittama tarkastus	5
Johdanto	6
EU:n yhteisyritykset	8
Yhteisyritykset toimivat monivuotisissa tutkimus- ja innovointiohjelmissa	8
ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys	14
Yhteisyritysten maksumäärärahat ja henkilöstöresurssit vuonna 2022	15
Talousarvio- ja vastuuvapausjärjestelyt	16
Tilintarkastustuomioistuimen toimittama tarkastus	18
Tilintarkastustuomioistuin antaa tarkastuslausuman jokaisesta yhteisyrityksestä	18
Tilintarkastustuomioistuin hyödyntää muiden riippumattomien tarkastajien tekemää tarkastustyötä	18
Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapa perustuu keskeisten riskien arviointiin	20
Avustusmaksuja koskeva tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapa	22
2. luku Yhteenvedo tarkastuksen tuloksista	23
Johdanto	24
Puhdas lausunto kaikkien yhteisyritysten osalta	25
Puhdas lausunto kaikkien yhteisyritysten tilien luotettavuudesta	25
Puhtaat lausunnot kaikkien yhteisyritysten tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta)	26

Puhtaat lausunnot kaikkien yhteisyritysten tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta)	26
Parannuksia tarvitaan useilla osa-alueilla	27
Puutteet yhteisyritysten tutkimus- ja innovointiohjelmien toteuttamisessa	27
Pk-yritysten ja uusien edunsaajien henkilöstökustannuksissa on suurempaa virhealttiutta	31
EuroHPC ei saavuta rekrytointitavoitettaan	32
F4E-yhteisyrityksen ylemmän johdon tilanne on pysynyt epävakana	32
F4E-yhteisyrityksessä hallinnoidaan sopimuksia puutteellisesti	32
Yhteisyritykset ovat useimmissa tapauksissa toteuttaneet jatkotoimia tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten johdosta	34
Yhteisyritysten riskiperusteinen valvontakehys, jota sovelletaan avustusten täytäntöönpanoon, ei vielä ole riittävän kehittynyt	36
Tilintarkastustuomioistuimen horisontaalisessa arvioinnissa käytetyt menetelmät	36
Puolella yhteisyrityksistä ei ollut jäseneltyä riskiperusteista ennakkotarkastustapaa Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten	36
Useimmat yhteisyritykset eivät ole vielä kehittäneet riskiperusteista jälkitarkastustapaa Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusmaksuja varten	40
Erityisen riskiperusteisen tarkastustavan soveltamisesta avustusten hallinnointiin on tullut yhteisyrityksille entistäkin tärkeämpää Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä	44
Muut Euroopan tilintarkastustuomioistuimen antamat, yhteisyrityksiä koskevat kertomukset	47
3. luku EU:n yhteisyrityksiä koskevat tarkastuslausumat	51
3.1. Tarkastuslausumien perustana olevat tiedot	52

EU:n puiteohjelmia toteuttavat yhteisyritykset	56
3.2. Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)	57
3.3. Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)	67
3.4. Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)	77
3.5. Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)	87
3.6. Keskeiset digitaalitekniologiat -yhteisyritys (KDT)	98
3.7. Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)	110
3.8. Euroopan rautatiet -yhteisyritys (EU-Rail)	122
3.9. Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)	132
Euratomin alaisuudessa toimiva yhteisyritys	151
3.10. ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)	152
Lyhenteet	169

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

1. luku

**EU:n yhteisyritykset ja Euroopan
tilintarkastustuomioistuimen toimittama tarkastus**

Johdanto

1.1. Euroopan tilintarkastustuomioistuin on EU:n varainhoidon ulkoinen tarkastaja¹. Se toimii tässä ominaisuudessa EU-kansalaisten taloudellisten etujen riippumattomana valvojana ja auttaa kehittämään EU:n varainhoitoa. Lisätietoja tilintarkastustuomioistuimen työstä esitetään toimintakertomuksissa, vuosikertomuksissa EU:n talousarvion toteuttamisesta, erityiskertomuksissa ja katsauksissa. Lisäksi tilintarkastustuomioistuin antaa lausuntoja sellaisista uusista tai päivitetystä EU-laeista tai muista päätöksistä, joilla on vaikutusta varainhoitoon.

1.2. EU:n yhteisyritykset (jäljempänä yhteisyritykset) ovat EU:n elimiä, jotka on perustettu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 187 ja 188 artiklan nojalla. Fusion for Energy -yhteisyritys (F4E) kuitenkin on perustettu Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen (Euratomin perustamissopimuksen) 45–51 artiklan nojalla. Tehtävänsä mukaisesti tilintarkastustuomioistuin tarkastaa yhteisyritysten tilinpäätökset ja tilien perustana olevat toimet.

1.3. Tässä kertomuksessa tilintarkastustuomioistuin esittää yhteisyrityksiä koskevan tarkastuksensa tulokset varainhoitovuodelta 2022. Kertomuksen rakenne on seuraava:

- o Vuosikertomuksen 1. luvussa kuvataan yhteisyrityksiä ja tilintarkastustuomioistuimen toimittaman tarkastuksen luonnetta.
- o Toisessa luvussa esitetään yhteenveto tarkastuksen tuloksista sekä analyysi yhteisyritysten avustusten täytäntöönpanoon soveltamasta riskiperusteisesta valvontajärjestelmästä.
- o Kolmas luku sisältää tarkastuslausuman kunkin yhdeksän yhteisyrityksen (ks. [kaavio 1.4](#)) osalta sekä tilintarkastustuomioistuimen lausunnot yhteisyritysten tilinpäätösten luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien tulojen ja maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta). Samalla esitetään myös kaikki sellaiset seikat ja huomautukset, jotka ovat tulleet esiin tarkastuksen yhteydessä mutta joiden vuoksi ei ole syytä asettaa mainittuja lausuntoja kyseenalaisiksi.

---

¹ Sopimus Euroopan unionin toiminnasta (SEUT), 285–287 artikla (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 1).

1.4. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksessa, joka koski yhdeksän yhteisyrityksen 31. joulukuuta 2022 päättynyttä varainhoitovuotta, saatiin yleisesti ottaen vahvistus aiempina vuosina raportoiduille tuloksille. Kunkin yhteisyrityksen osalta laadittiin tarkastuslausuma. Lausumissa annettiin

- o vakiomuotoinen (puhdas) tarkastuslausunto tilien luotettavuudesta yhdeksän yhteisyrityksen osalta
- o vakiomuotoinen (puhdas) tarkastuslausunto tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta) yhdeksän yhteisyrityksen osalta.

1.5. Tilintarkastustuomioistuin toi kuitenkin lukijan tietoon tärkeitä kysymyksiä muita seikkoja koskevissa tai tiettyjä seikkoja painottavissa kappaleissa. Lisäksi huomautuksissa puututtiin osa-alueisiin, joissa oli parantamisen varaa. Nämä kappaleet ja huomautukset eivät kuitenkaan asettaneet tarkastuslausuntoja kysymyksenalaisiksi.

EU:n yhteisyritykset

1.6. Yhteisyritykset ovat EU:ta edustavan komission ja teollisuus- ja tutkimusorganisaatioita edustavien yksityisten kumppaneiden välisiä kumppanuuksia. Joissakin tapauksissa mukana on myös hallitustenvälisiä järjestöjä ja osallistujavaltioita. Yhteisyritysten ensisijaisena tehtävänä on edistää tieteellisen tiedon muuntamista markkinakelpoisiksi läpimurtoinnovaatioiksi kumppaneiden yhteisen strategisen vision mukaisesti. Lisäksi yhteisyritysten olisi vastattava sellaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin Euroopassa, joihin elinkeinoelämä ei tällä hetkellä pysty riittävästi vastaamaan.

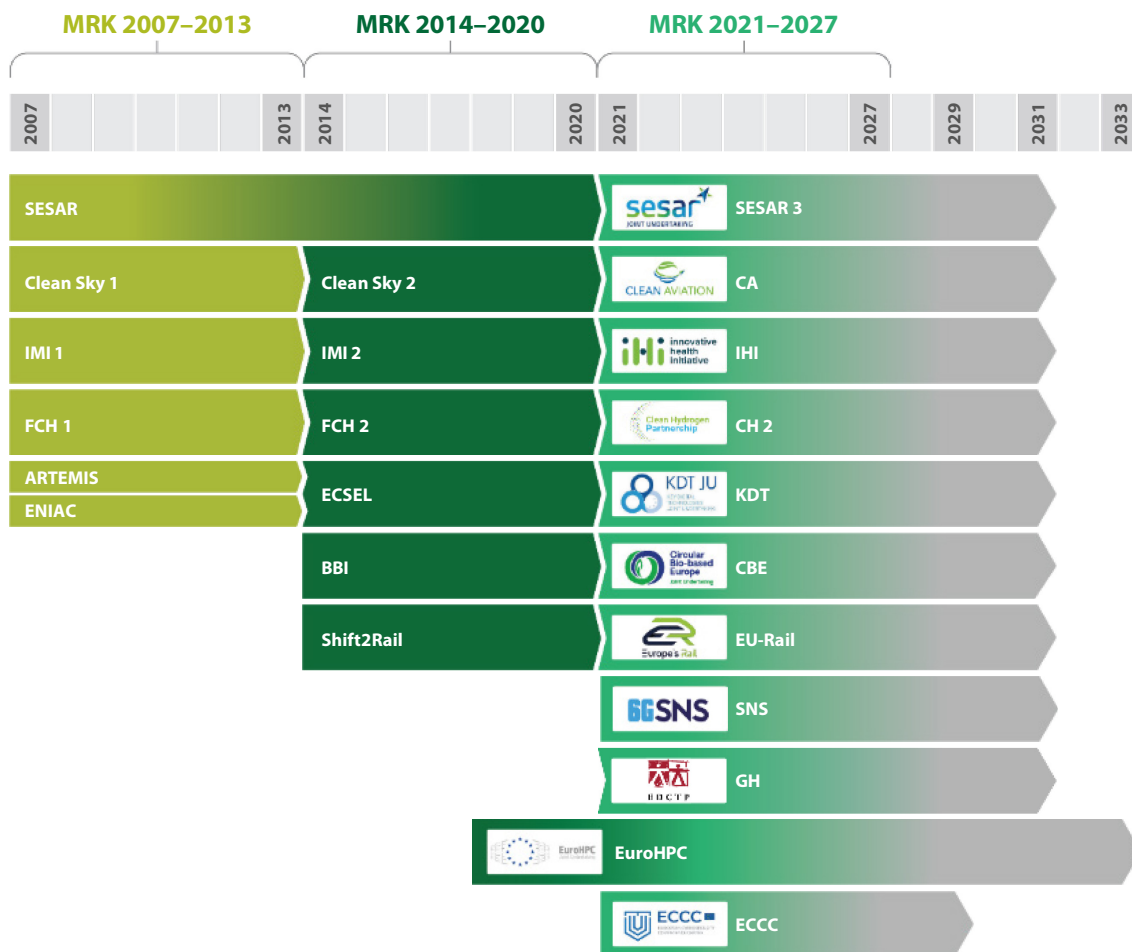
Yhteisyritykset toimivat monivuotisissa tutkimus- ja innovointiohjelmissa

EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmissa toimivien yhteisyritysten kehitys

1.7. Yhteisyritykset perustetaan monivuotisen rahoituskehysten (MRK) tutkimus- ja innovointiohjelmien alaisuuteen EU:n elimiksi, joilla on erillinen oikeushenkilön asema. Ne hyväksyvät omaa strategista tutkimusalueitaan koskevan tutkimus- ja innovointiohjelman ja soveltavat sitä ehdotuspyyntöjen tai hankintojen avulla.

1.8. Alla [kaaviossa 1.1](#) esitetään yhteisyritysten kehitys siitä lähtien, kun ensimmäiset kuusi yhteisyritystä perustettiin seitsemänteen tutkimuksen ja teknologian kehittämisen puiteohjelmaan, jota toteutettiin monivuotisen rahoituskehysten 2007–2013 aikana. Sitten yhteisyritykset ovat toimineet Horisontti 2020 -puiteohjelmassa ja Verkkojen Eurooppa -ohjelmassa (CEF 1), joita toteutettiin monivuotisen rahoituskehysten 2014–2020 aikana, sekä Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa, Digitaalinen Eurooppa -ohjelmassa ja CEF-ohjelmassa, joita toteutetaan monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 aikana.

Kaavio 1.1 – EU:n yhteisyritysten kehitys

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin niiden neuvoston asetusten pohjalta, joilla yhteisyritykset on perustettu.

1.9. Yhteisyritykset, jotka toimivat monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 yhteydessä, panevat täytäntöön omia tutkimus- ja innovointiohjelmiaan liikenteen, energian, terveyden, kiertotalouden alalla toimivien biopohjaisten teollisuudenalojen, keskeisten elektronisten komponenttien, suurteholaskennan ja verkkojärjestelmien aloilla. Ne on perustettu jäljempänä mainituilla neuvoston asetuksilla.

1.10. Perussäädöksellä, joka neuvosto hyväksyi marraskuussa 2021, perustettiin yhdeksän yhteisyritystä toteuttamaan toimia Horisontti Eurooppa -ohjelmassa. Se on monivuotinen tutkimus- ja innovointiohjelma, jota toteutetaan uuden monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 aikana. Yhteisyritykset perustettiin kymmenvuotiskaudeksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031². Yhteisyrityksistä seitsemän toimi jo Horisontti 2020 -puiteohjelmassa (SESAR, ECSEL, IMI 2, Clean Sky 2, FCH 2, Shift2Rail ja BBI). Ne jatkavat Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa uusina oikeushenkilöinä, ja niiden nimeä ja toimeksiantoa on muutettu. Lisäksi on perustettu

² Neuvoston asetetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

kaksi uutta yhteisyritystä: Älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyritys (SNS) ja globaalin terveyden yhteisyritys (GH). GH-yhteisyritys on Euroopan maiden ja kehitysmaiden kliinisten kokeiden yhteistyökumppanuuden seuraaja.

1.11. Toukokuussa 2021 perustettiin Euroopan kyberturvallisuuden tutkimus- ja osaamiskeskus (ECCC) erillisellä asetuksella³. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa näitä kolmea uutta yhteisyritystä (SNS, GH ja ECCC) ensimmäisen kerran kuitenkin vasta sen jälkeen, kun ne ovat saavuttaneet taloudellisen riippumattomuutensa. Se tapahtuu oletettavasti vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä.

1.12. Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2021 uuden perustamisasetuksen, joka koski Euroopan suurteholaskennan yhteisyritystä (EuroHPC)⁴. Yhteisyritys toimii uuden monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 yhteydessä, ja asetuksessa sen toiminta-aikaa jatkettiin 31. joulukuuta 2033 saakka. EuroHPC:lle osoitetaan monivuotisessa rahoituskehityksessä 2021–2027 huomattavasti aiempaa enemmän varoja Horisontti Eurooppa - puiteohjelmasta, Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta ja CEF-ohjelmasta. Varat on tarkoitettu suurteholaskennan hankintoihin ja kehittämiseen sekä supertietokone- ja kvanttietokoneinfrastruktuurien ajan tasalla pitämiseen ja käyttöön.

1.13. Komissio ehdotti helmikuussa 2022, että keskeiset digitaalitekniologiat - yhteisyrityksen (KDT) tilalle perustettaisiin uusi siruyhteisyritys. Neuvosto hyväksyi muutosasetuksen 25. heinäkuuta 2023. Laajennetun toimeksiantonsa mukaisesti yhteisyritys edistäisi seuraavan sukupolven innovatiivisten puolijohdetekniologioiden kehittämistä ja lisäisi sirujen tuotantokapasiteettia Euroopassa ”Siruja Euroopalle -aloitteen” mukaisesti Digitaalinen Eurooppa -ohjelman rahoituksen avulla⁵.

Rahoitusosuudet, jotka maksetaan EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmista toimiville yhteisyrityksille

1.14. Kaikki osakkaat osallistuvat yhteisyritysten tutkimus- ja innovointitoimien rahoittamiseen. Yhtäältä komissio myöntää EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmista käteissuorituksia yhteisrahoittaakseen yhteisyritysten tutkimus- ja innovointiohjelmaa. Toisaalta teollisuutta ja tutkimusalaa edustavien yksityisten osakkaiden on suoritettava tietty

---

³ [Asetus \(EU\) 2021/887](#) Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskusten ja kansallisten koordinoitujen verkoston perustamisesta.

⁴ [Neuvoston asetus \(EU\) 2021/1173](#) Euroopan suurteholaskennan yhteisyrityksen perustamisesta ja asetuksen (EU) 2018/1488 kumoamisesta.

⁵ [Neuvoston asetus \(EU\) 2023/1782](#) Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2021/2085 muuttamisesta siruyhteisyrityksen osalta.

vähimmäismäärä ”luontoissuorituksia yhteisyrityksen operatiivisiin toimiin” (IKOP). Monissa tapauksissa osakkaat tekevät lisäksi ”luontoissuorituksia täydentäviin toimiin” (IKAA). Tarkempia tietoja esitetään *laatikossa 1.1*. Joissakin tapauksissa myös osallistujavaltiot (KDT, EuroHPC ja ECCC) tai hallitustenväliset organisaatiot (SE SAR and GH) myöntävät rahoitusta yhteisyritysten toimiin. Lisäksi oikeushenkilöt ja maat, jotka ovat kiinnostuneita yhteisyrityksen tavoitteiden tukemisesta sen tutkimusalueilla, voivat hakeutua assosioituneiksi jäseniksi tai rahoituskumppaneiksi. EU ja yhteisyritysten yksityiset osakkaat rahoittavat yhteisyrityksen hallintokulut yhtä suurin käteissuorituksin. Tästä poikkeuksen muodostaa EuroHPC, jonka hallintokulut komissio maksaa kokonaan.

Laatikko 1.1

Yksityisten osakkaiden luontoissuoritukset yhteisyritysten operatiivisiin toimiin (IKOP)

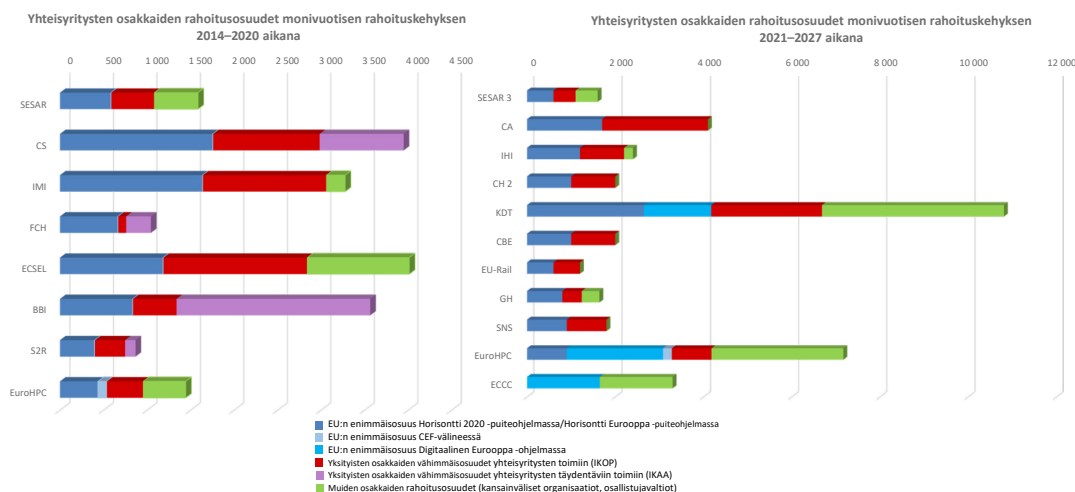
Kuten yhteisyritysten perustamisasetuksissa säädetään, kaikkien yksityisten osakkaiden on rahoitettava tietty vähimmäismäärä yhteisyritysten tutkimus- ja innovointihankkeiden kustannuksista. Horisontti 2020 -puiteohjelmassa yksityisten osakkaiden IKOP-luontoissuoritukset koostuvat kaikista niistä kuluista, joita yksityisille osakkaille on aiheutunut yhteisyrityksen tutkimus- ja innovointitoimien toteuttamisesta. Määrästä vähennetään yhteisyrityksen muiden osakkaiden rahoitusosuudet (EU:n yhteisrahoitus sekä osallistujavaltioiden ja hallitustenvälisten järjestöjen rahoitusosuudet) sekä kaikki muut EU:n rahoitusosuudet, jotka koskevat kyseisiä kuluja. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmassa IKOP koostuu tukikelpoisista kuluista, jotka ovat aiheutuneet yksityisille osakkaille yhteisyrityksen toimien toteuttamisesta. Määrästä vähennetään rahoitusosuudet, jotka ovat yhteisyrityksen tai osallistujavaltioiden maksamia, sekä kaikki muut EU:n rahoitusosuudet, jotka koskevat kyseisiä kuluja. Yhteisyrityksen tilinpäätökseen kirjataan todennettujen ja validoitujen IKOP-luontoissuoritusten kokomaismäärä.

Yksityisten osakkaiden luontoissuoritukset yhteisyritysten täydentäviin toimiin (IKAA)

Horisontti 2020 -puiteohjelmassa yksityisten osakkaiden on eräissä yhteisyrityksissä (Clean Sky, FCH, BBI, S2R) lisäksi osallistuttava vähimmäismäärällä luontoissuorituksia kuluihin, jotka liittyvät ns. täydentäviin toimiin. Kyseiset toimet eivät sisälly yhteisyrityksen työohjelmaan eivätkä sen talousarvioon, mutta ne ovat yhteisyrityksen yleisten tavoitteiden mukaisia. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa IKAA sisältää myös tukeen oikeuttamattomia kuluja, jotka liittyvät yhteisyrityksen suoraan rahoittamiin toimintoihin. Määrästä vähennetään kaikki muut EU:n rahoitusosuudet, jotka koskevat kyseisiä kuluja. Yhteisyrityksen yksityisten osakkaiden on IKOP-luontoissuoritusten lisäksi tehtävä IKAA-luontoissuorituksia, jotta niiden osoittama määrä vastaa EU:n rahoitusosuutta. IKAA-määrät vahvistetaan yhteisyrityksen vuotuisessa, täydentäviä toimia koskevassa suunnitelmassa. IKAA-luontoissuoritusten todennetut ja validoidut kokonaismäärät ilmoitetaan yhteisyrityksen tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tästä syystä tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata IKAA-määriä.

1.15. *Kaaviossa 1.2* esitetään osakkaiden yhteisyrityksiin maksamille rahoitusosuuksille asetetut tavoitteet – sellaisina kuin ne on määritelty yhteisyritysten perustamisasetuksissa – monivuotisten rahoituskehysten 2014–2020 ja 2021–2027 aikana. Luvuissa on otettu huomioon myös KDT:n muuntaminen siruyhteisyritykseksi. Monivuotisessa rahoituskehyksessä 2021–2027 EuroHPC:n ja siruyhteisyrityksen määrärahat kasvoivat eniten.

Kaavio 1.2 – Osakkaiden yhteisyrityksiin maksamille rahoitusosuuksille asetetut tavoitteet EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmassa (miljoonaa euroa)

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

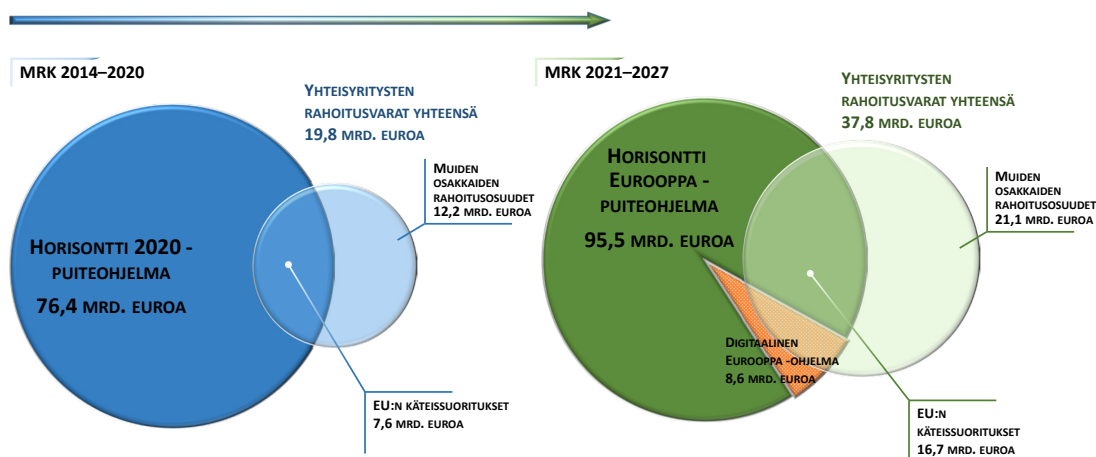
1.16. Kuten [kaaviosta 1.3](#) käy ilmi, Horisontti Eurooppa -puiteohjelma ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelma ovat monivuotisessa rahoituskehityksessä 2021–2027 edelleen yhteisyritysten tärkeimmät rahoituslähteet. Ohjelmista yhteisrahoitetaan yhteisyritysten tutkimus- ja innovointitoimia kaikkiaan 16,7 miljardilla eurolla. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman kokonaisbudjetti on 95,5 miljardia euroa, ja yhteisyritysten toteutettavaksi on osoitettu tästä määrästä 11,6 miljardia euroa (noin 12 prosenttia). EuroHPC, ECCC ja siruyhteisyritys saavat Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta⁶ EU:n varoja viisi miljardia euroa (58,1 prosenttia ohjelman 8,6 miljardin euron kokonaisvaroista). Varat on tarkoitettu Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden strategian mukaisesti laajoihin hankkeisiin, joissa kehitetään valmiuksia, toteutetaan käyttöönotto ja tehdään investointeja.

1.17. Monivuotisessa rahoituskehityksessä 2014–2020 yhteisyrityksille on osoitettu 7,6 miljardin euron EU-rahoitus. Odotuksena oli, että tämän rahoituksen avulla vivutetaan 12,2 miljardin euron rahoitus (161 prosenttia EU-rahoituksesta), jolloin yhteisyrityksille osoitetuilla aloilla päästään noin 19,8 miljardin euron arvoisiin tutkimus- ja innovointihankkeisiin. Hankkeiden arvo sisältää myös osallistujavaltioiden ja kansainvälisten järjestöjen suorat rahoitusosuudet (ks. [taulukko 2.1](#)). Uudessa monivuotisessa rahoituskehityksessä 2021–2027 yhteisyrityksille osoitetaan 16,7 miljardin euron EU-rahoitus. Odotuksena on, että tämän rahoituksen avulla vivutetaan 21,1 miljardin euron rahoitus (126 prosenttia EU-rahoituksesta), jolloin yhteisyrityksille osoitetuilla aloilla päästään noin 37,8 miljardin euron arvoisiin tutkimus- ja innovointihankkeisiin. Hankkeiden arvo sisältää

⁶ Asetus (EU) 2021/694 Digitaalinen Eurooppa -ohjelman perustamisesta.

myös osallistujavaltioiden ja kansainvälisten järjestöjen suorat rahoitusosuudet (ks. [kaavio 1.3](#)).

Kaavio 1.3 – Yhteisyrityksille maksetut rahoitusosuudet yhteensä ja muiden osakkaiden vivutetut rahoitusosuudet

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmissa toimivien yhteisyritysten hallintomallit

1.18. Yhteisyritykset pyrkivät varmistamaan, että yhteistyö ja koordinointi, jota ne toteuttavat kumppaneidensa ja sidosryhmiensä kanssa, on vahvaa. Tästä syystä yhteisyrityksillä on laajalle levinnyt hallintorakenne, joka useimmiten koostuu hallintoneuvostosta, tieteellisestä neuvosta-antavasta elimestä, valtioiden edustajien ryhmästä sekä yhteisyrityksen tutkimus- ja innovaatioalalla toimivista sidosryhmien yhteenliittymistä.

1.19. Yhteisyritysten oikeudellinen rakenne on sama, mutta koska yhteisyritykset toimivat erilaisilla aloilla, jokaisella yhteisyrityksellä on omat tutkimukseen ja innovointiin liittyvät erityispiirteensä. Useimmat yhteisyritykset noudattavat kahdenvälistä mallia, jossa komissio sekä yksityiset osakkaat teollisuudesta ja tutkimusalalta ovat edustettuina yhteisyrityksen hallintoneuvostossa ja edistävät yhteisyrityksen operatiivista toimintaa (CA, IHI, CH 2, CBE, SNS ja EU-Rail). Neljä yhteisyritystä noudattaa kolmenvälistä mallia, jossa myös joko osallistujavaltiot (KDT ja EuroHPC) tai johtavat hallitustenväliset organisaatiot (SESAR ja GH) ovat edustettuina hallintoneuvostossa ja edistävät yhteisyrityksen toimintaa.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys

1.20. Kansainvälistä lämpöydinkooreaktoria koskeva sopimus eli ITER-sopimus tuli voimaan 24. lokakuuta 2007, josta lähtien fuusioenergia-alan kansainvälinen ITER-organisaatio on ollut oikeudellisesti olemassa. ITER-organisaatio vastaa ITER-hankkeen toteuttamisesta, ja fuusiolaitteet rakennetaan Cadaracheen Ranskassa.

1.21. ITER-hankkeessa on mukana seitsemän kumppania eri puolilta maailmaa: EU (jota edustaa Euroopan atomienergiayhteisö Euratom)⁷ sekä Yhdysvallat, Venäjä, Japani, Kiina, Etelä-Korea ja Intia. EU on ottanut hankkeenvetäjän aseman 45,4 prosentin osuudella rakennuskustannuksista. Kunkin muun ITER-osakkaan osuus on noin 9,1 prosenttia. Kustannusten jakautuminen muuttuu operatiivisessa fuusion testausvaiheessa, jolloin Euratomin osuus on 34 prosenttia operatiivisista kustannuksista⁸. Menot, jotka EU todennäköisesti joutuu maksamaan ITER-sopimuksen velvoitteidensa ja niihin liittyvien toimintojen vuoksi vuoteen 2035 mennessä, ovat yhteensä 18,2 miljardia euroa (käypinä hintoina)⁹.

1.22. ITER-organisaation jäsenet osallistuvat hankkeeseen pääasiassa toimittamalla hallinnointivirastojensa kautta komponentteja, laitteita, materiaaleja, rakennuksia ja palveluja suoraan organisaatiolle (luontoissuoritukset). Ne maksavat myös käteisrahoitusosuuksia ITER-organisaation talousarvioon. ITER-osakkaat jakavat vastuut reaktorin keskeisten komponenttien valmistamisesta, ja luontoissuoritusten valmistustehtävät jakautuvat kunkin osakkaan kiinnostuksen ja teknisen ja teollisen kapasiteetin perusteella¹⁰.

1.23. ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (Fusion for Energy -yhteisyritys, F4E) perustettiin huhtikuussa 2007. Yhteisyritys, jonka toimintakausi kestää 35 vuotta, on Euroopan unionin ITER-hallinnointivirasto. Yksi F4E-yhteisyrityksen tärkeimmistä tehtävistä on huolehtia EU:n osallistumisesta ITER-hankkeeseen. Se koordinoi toimia ja huolehtii sellaisista tarvittavista hankinnoista, joilla valmistellaan koefuusioreaktorin ja sen laitosten rakentamista. F4E-yhteisyritystä rahoittavat pääasiassa Euratom (noin 80 prosenttia) ja ITER-hankkeen isäntävaltio Ranska (noin 20 prosenttia).

⁷ Euratomiin kuuluvat EU:n jäsenvaltiot sekä assosioituneet valtiot Sveitsi ja Yhdistynyt kuningaskunta (vuoteen 2020 asti).

⁸ ITER-asiakirjat "Value estimates for ITER Phases of Construction, Operation, Deactivation and Decommissioning and Form of Party Contributions" ja "Cost Sharing for all Phases of the ITER Project".

⁹ Arviot perustuvat komission tiedonantoon COM(2017) 319 sekä siihen liittyvään komission yksiköiden valmisteluasiakirjaan SWD(2017) 232, taulukko 4.

¹⁰ ITER.org.

1.24. Komission tämänhetkinen arvio Euratomin määrärahoista, jotka F4E-yhteisyriitys vuoteen 2035 mennessä kaikkiaan tarvitsee rahoittaakseen EU-osuuden ITER-hankkeen toteuttamisesta sekä siihen liittyvistä toiminnoista, on 15 miljardia euroa (käypinä hintoina). ITER-isäntävaltion (Ranska) ja Euratomin jäsenvaltioiden (mukaan lukien Sveitsi ja Yhdistynyt kuningaskunta vuoteen 2020 asti) on lisäksi määrä osallistua kustannuksiin 3,2 miljardilla eurolla (käypinä hintoina)¹¹.

1.25. Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:sta ja Euratomista 31. tammikuuta 2020. EU:n (Euratom) ja Yhdistyneen kuningaskunnan välinen kauppa- ja yhteistyösopimus hyväksyttiin 30. joulukuuta 2020. Sopimuksessa määrätään, että Yhdistynyt kuningaskunta osallistuu ja myötävaikuttaa pöytäkirjassa I lueteltuihin EU:n ohjelmiin, mukaan lukien Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelma ja F4E:n ITER-toimet. Niin kauan kuin osapuolet eivät ole sopineet pöytäkirjasta, Yhdistynyt kuningaskunta ei kuitenkaan ole assosioitunut F4E-yhteisyriityksen toimintaan eikä se ole yhteisyriityksen osakas. Sveitsin kanssa tehty sopimus ei jatkunut ilman eri toimenpiteitä, joten se päättyi vuonna 2020.

Yhteisyriitysten maksumäärärahat ja henkilöstöresurssit vuonna 2022

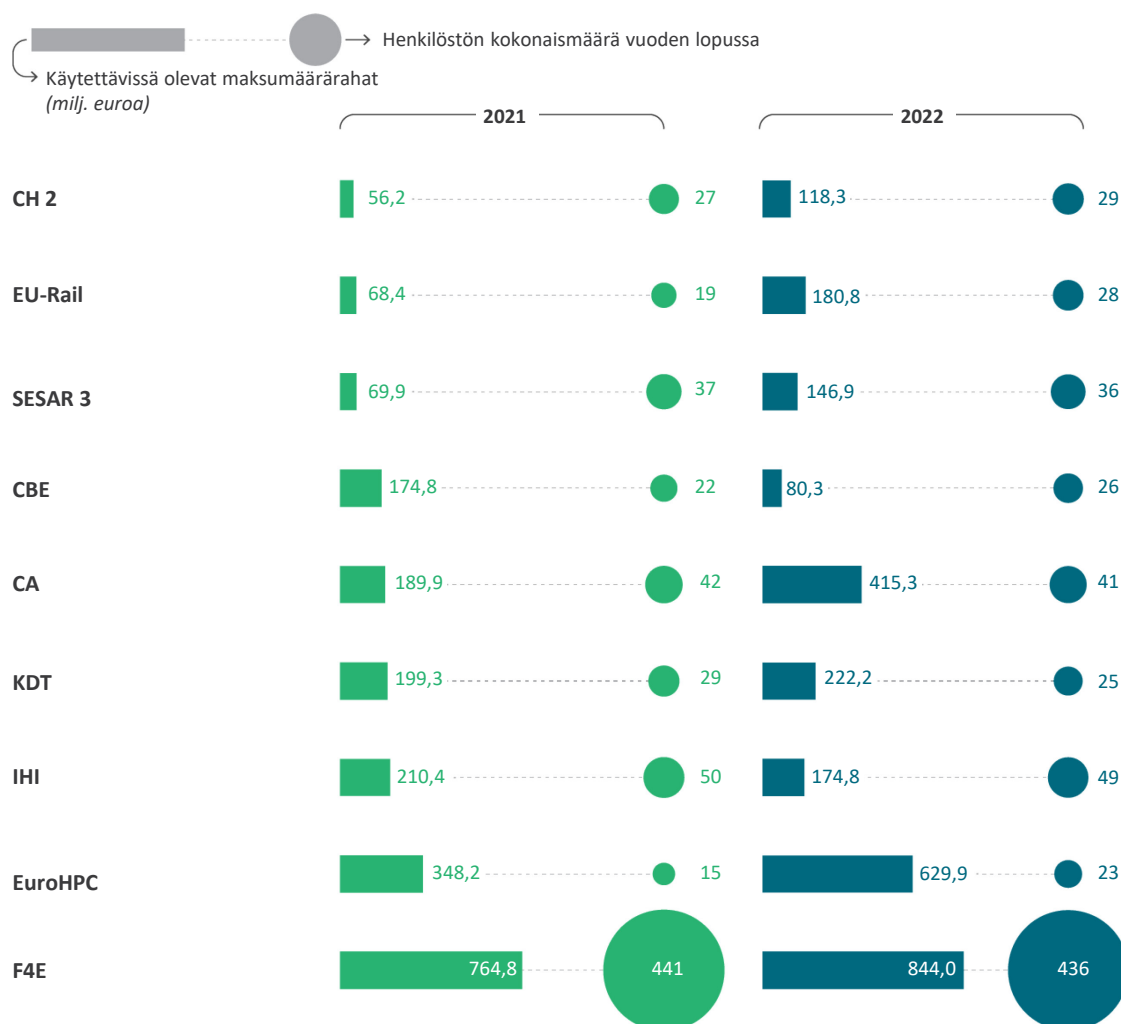
1.26. *Kaaviossa 1.4* esitetään yhteenveto yhteisyriitysten innovaatio- ja tutkimusaloista, maksumäärärahoista ja henkilöstöresursseista varainhoitovuosilta 2021 ja 2022. EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmissa toimivien yhteisyriitysten maksumäärärahojen kokonaismäärä oli 2,0 miljardia euroa vuonna 2022 (2021: 1,3 miljardia euroa). F4E:n maksumäärärahat olivat 0,8 miljardia euroa (2021: 0,8 miljardia euroa). EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmissa toimivien yhteisyriitysten maksumäärärahoja lisättiin vuonna 2022, koska silloin nämä yhteisyriitykset alkoivat panna täytántöön monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 tutkimusohjelmia eli Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa, Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa ja CEF 2 -ohjelmaa.

1.27. Vuoden 2022 lopussa EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmissa toimivissa yhteisyriityksissä työskenteli 257 henkilöstön jäsentä (2021: 241 henkilöstön jäsentä). F4E-yhteisyriityksessä työskenteli 434 henkilöstön jäsentä (2021: 441 henkilöstön jäsentä). Näihin lukuihin sisältyvät virkamiehet, väliaikaiset toimihenkilöt, sopimussuhteiset toimihenkilöt ja kansalliset asiantuntijat (ks. *kaavio 1.4*).

¹¹ Arviot perustuvat komission tiedonantoon COM(2017) 319 sekä siihen liittyvään komission yksiköiden valmisteluasiakirjaan SWD(2017) 232, taulukko 4.

Kaavio 1.4 – Yhteisyritysten maksumäärärahat ja henkilöstöresurssit vuonna 2022

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyritysten tietojen perusteella.

Talousarvio- ja vastuuvapausjärjestelyt

1.28. Euroopan parlamentti ja neuvosto vastaavat yhteisyritysten vuotuisista talousarvio- ja vastuuvapausmenettelyistä. [Kaaviossa 1.5](#) esitetään vastuuvapausmenettelyn aikataulu.

Kaavio 1.5 – Vuotuinen vastuuvapausmenettely

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Tilintarkastustuomioistuimen toimittama tarkastus

Tilintarkastustuomioistuin antaa tarkastuslausuman jokaisesta yhteisyrityksestä

1.29. SEUT-sopimuksen 287 artiklan mukaisesti tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) kaikkien yhdeksän yhteisyrityksen tilinpäätökset 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden (sääntöjenmukaisuuden).

1.30. Tilintarkastustuomioistuin antaa tarkastustulostensa perusteella Euroopan parlamentille ja neuvostolle yhteisyrityskohtaiset tarkastuslausumat yhteisyritysten tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta). Tarvittaessa tilintarkastustuomioistuin täydentää tarkastuslausumia tarkastukseen perustuvilla huomautuksilla (ks. *kolmas luku*), jotka eivät aseta tarkastuslausuntoja kyseenalaiseksi.

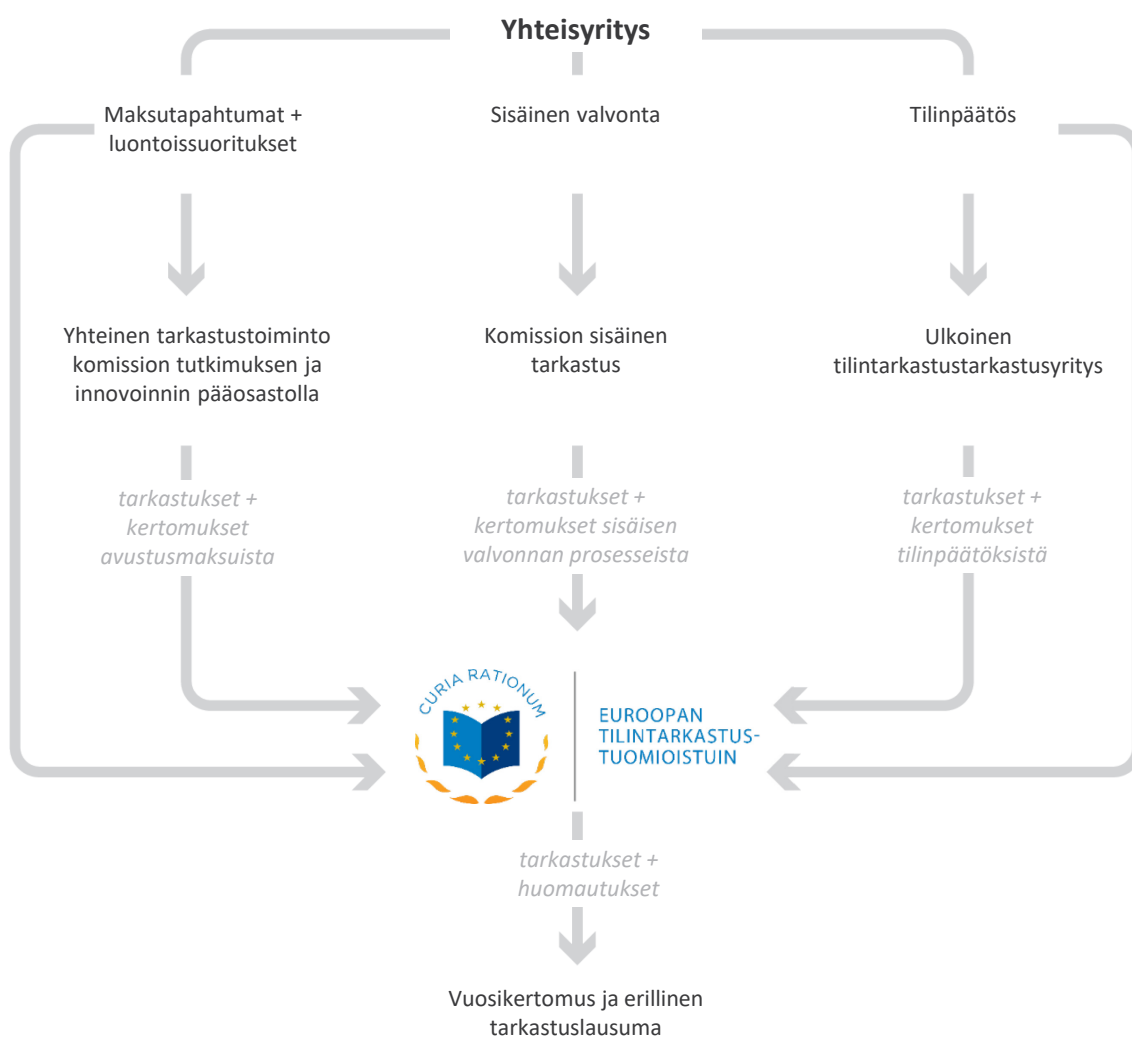
Tilintarkastustuomioistuin hyödyntää muiden riippumattomien tarkastajien tekemää tarkastustyötä

1.31. EU:n varainhoitoasetuksen 70 ja 71 artiklan mukaan riippumaton ulkopuolinen tarkastaja tarkastaa yhteisyritysten tilit. Kaikki yhteisyritykset ulkoistivat tilien luotettavuuden tarkastamisen riippumattomalle ulkopuoliselle tilintarkastusyriykselle. Kaikki riippumattomien ulkoisten tarkastusten osatekijät ovat tästä huolimatta edelleen täysimääräisesti tilintarkastustuomioistuimen vastuulla. Tämä koskee myös erityisvuosikertomusten laatimista (mukaan lukien tarkastuslausuma kunkin yhteisyrityksen osalta). Tilintarkastustuomioistuin on arvioinut näiden ulkopuolisten tilintarkastusyriytysten suorittaman työn laadun kansainvälisten tarkastusstandardien mukaisesti ja saanut sen perusteella riittävän varmuuden siitä, että se voi hyödyntää tilintarkastusyriytysten tekemää työtä laatiessaan tarkastuslausuntoja yhteisyritysten tilien luotettavuudesta vuodelta 2022.

1.32. Komissiossa yhteinen tarkastus (CAS) suorittaa Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman avustuksia koskevien, satunnaisesti poimittujen väli- ja loppumaksujen jälkitarkastukset. Tämä koskee myös tutkimustoimintaa toteuttavien yhteisyritysten avustuskasuja. Loppumaksujen kohdalla edunsaajan on esitettävä todistus

taloutta koskevista selvityksistä. Se on raportti, jonka riippumaton tilintarkastaja tai virkamies laatii tosiseikkojen perusteella. Komissio tai avustuksia myöntävä EU:n elin voi todistuksen avulla tarkistaa, ovatko lopullisessa tilinpäätöksessä ilmoitetut kulut tukikelpoisia. Tilintarkastustuomioistuin otti näiden tarkastusten tulokset huomioon laatiessaan tarkastuslausuntoja tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta). Lisäksi komission sisäinen tarkastus (IAS) tarkastaa säännöllisten riskinarviointien perusteella, onko keskeisiin hallinnollisiin menettelyihin sovellettava yhteisyritysten sisäisen valvonnan kehys vaikuttava (ks. [kaavio 1.6](#)).

Kaavio 1.6 – Tilintarkastustuomioistuimen hyödyntämä muiden riippumattomien tarkastajien työ

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapa perustuu keskeisten riskien arviointiin

1.33. Tilintarkastustuomioistuimen toimittama vuotuinen tarkastus, joka koski yhteisyritysten tilinpäätöksiä vuodelta 2022 sekä tilien perustana olevia toimia, suunniteltiin kattamaan keskeiset riskit, jotka tilintarkastustuomioistuin yksilöi vuoden 2022 riskinarviointinsa yhteydessä. Riskinarviointia selostetaan lyhyesti jäljempänä.

Tilien luotettavuuteen kohdistui vähäinen tai keskisuuri riski

1.34. Komissio tarjosi kaikille yhteisyrityksille (lukuun ottamatta F4E- ja CA-yhteisyrityksiä) kirjapitopalvelut 30. marraskuuta 2022 saakka. Varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksen osalta kirjanpitopalvelut hoidettiin yhteisyritysten luomien back-office-järjestelyjen avulla. Tilintarkastustuomioistuin katsoo näin ollen, että tilien luotettavuuteen liittyvä riski on näiden yhteisyritysten osalta keskisuuri ja F4EN ja CA:n osalta vähäinen.

Tulojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski oli yleisesti ottaen vähäinen

1.35. Koska yhteisyritysten tulot vuonna 2022 koostuivat pääasiassa rahoitusosuuksista, jotka olivat peräisin komission tutkimusmäärärahoista (Horisontti Eurooppa -puiteohjelma ja Horisontti 2020 -puiteohjelma) ja Euratomin talousarvioista, tulojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski oli vähäinen kaikkien yhteisyritysten osalta.

Hallintomenojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski oli yleisesti ottaen vähäinen rekrytointeja lukuun ottamatta

1.36. Palkkoihin ja hallintomenoihin liittyvät maksut koostuvat pääasiassa rutiiniluontoisista maksuista. Lisäksi palkkoja hallinnoi komission henkilökohtaisten etuuksien hallinto- ja maksutoimisto, jonka tilintarkastustuomioistuin tarkastaa hallintomenoja käsittelevän erityisarvion yhteydessä. Tilintarkastustuomioistuin ei ole viime vuosina havainnut henkilöstömenoissa olennaisia virheitä. Rekrytointimenettelyiden laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen liittyvä riski oli yleisesti ottaen vähäinen. Se oli kuitenkin keskisuuri EuroHPC:n ja KDT:n kohdalla, sillä niiden oli palkattava paljon henkilöstöä nopeasti voidakseen toteuttaa laajennettua toimeksiantoaan ja monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 mukaisia toimiaan.

Toimintamenojen laillisuuteen ja sääntöjenmukaisuuteen kohdistuva riski oli yleisesti ottaen keski-suuri

1.37. Edunsaajien kuluilmoitukset ovat tavallisesti monimutkaisia, ja tilintarkastustuomioistuimen aiemmat tarkastukset ovat osoittaneet, että yhteisen tarkastuksen (CAS) toimittamissa jälkitarkastuksissa sekä avustusten loppumaksuista annetuissa todistuksissa taloutta koskevista selvityksistä ilmenee puutteita. Tästä syystä tilintarkastustuomioistuin arvioi, että yhteisyritysten avustuksiin liittyviin väli- ja loppumaksuihin kohdistuva riski on keski-suuri.

1.38. F4E-yhteisyrityksen ja EuroHPC-yhteisyrityksen operatiivisista sopimuksista johtuvien menojen osalta riski arvioitiin keski-suureksi, sillä raha-arvoltaan suuria sopimuksia koskevat hankintamenettelyt ovat monimutkaisia.

Budjettihallintoon kohdistuva riski vaihteli vähäisestä keski-suureen

1.39. Budjettihallintoon kohdistuva riski luokiteltiin EuroHPC:n osalta keski-suureksi. Sen talousarvion suunnittelussa ja valvontaprosessissa havaittiin puutteita, ja supertietokoneiden hankintamenettely on monimutkainen ja pitkäkestoinen. Myös F4E:n budjettihallintoon kohdistuva riski arvioitiin keski-suureksi. Syynä tähän olivat suunnitellusta uudesta perusurasta johtuvat uudet riskitekijät, jotka koskevat lisäviivästyksiä ja ITER-hankkeen kustannusten nousua. Riskiin vaikuttavat myös Venäjälle asetetuista pakotteista aiheutuvat toimitusongelmat sekä Ranskan ydinturvallisuusviranomaiseen liittyvät viivästykset kokoonpanon aikana ilmenevien rakennemuutosten hyväksymisessä.

Ohjelmien täytäntöönpanoon kohdistuva riski vaihteli vähäisestä keski-suureen

1.40. Ohjelmien täytäntöönpanoon liittyvä riski arvioitiin keski-suureksi EuroHPC:n ja CBE:n kohdalla. On nimittäin olemassa suuri riski, että ne eivät ehkä saavuta yksityisten osakkaiden rahoitusosuuksille asetettua vähimmäistavoitetta ennen Horisontti 2020 -puiteohjelman päättymistä. Kaikkien muiden yhteisyritysten osalta riski arvioitiin vähäiseksi.

Tilintarkastustuomioistuin raportoi petosepäilyistä relevanteille EU:n elimille

1.41. Tilintarkastustuomioistuin tekee yhteistyötä Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) kanssa asioissa, jotka liittyvät epäilyihin petoksista tai muista EU:n taloudellisia etuja vahingoittavista laittomista toimista. Lisäksi tilintarkastustuomioistuin tekee yhteistyötä Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) kanssa asioissa, jotka liittyvät epäilyihin EU:n taloudellisia etuja vahingoittavista rikoksista. Tilintarkastustuomioistuin ilmoittaa OLAFille tai EPPOlle

kaikista tarkastustyönsä aikana havaitsemistaan epäilyistä, vaikka tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksia ei olekaan suunniteltu erityisesti petosten havaitsemiseen.

Varainhoitovuoden 2022 osalta tilintarkastustuomioistuin ei tehnyt ilmoituksia OLAFille/EPPOLle.

Avustusmaksuja koskeva tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapa

1.42. Tilintarkastustuomioistuin täydensi kahdeksan yhteisyrityksen avustusmaksujen osalta yhteisen tarkastuksen (CAS) jälkitarkastuksista saamaansa varmuutta edunsaajien luona tehdyllä yksityiskohtaisella tarkastuksella (suoralla aineistotarkastuksella). Tarkastuksen kohteena oli 32 avustusmaksutapahtuman otos. Otokseen kuului maksuja, joita kyseiset yhteisyritykset olivat suorittaneet pannessaan täytäntöön tutkimus- ja innovointihankkeita. Tarkastetut tapahtumat valittiin satunnaisotannalla (rahayksikköön perustuva otanta) perusjoukosta, jonka muodostivat kaikki kyseisten yhteisyritysten vuonna 2022 suorittamat väli- ja loppumaksut.

1.43. Tilintarkastustuomioistuin perusti tilien perustana olevien avustusmaksujen laillisuutta ja asianmukaisuutta (sääntöjenmukaisuutta) koskevan lausuntonsa kunkin yhteisyrityksen osalta erillisiin arvioihin seuraavista tekijöistä:

- a) yhteisyrityskohtainen virhetaso, joka perustuu yhteisen tarkastuksen (CAS) avustusmaksujen osalta toimittamien jälkitarkastusten tuloksiin, sekä arvio edustavaa virhetasoa ja jäännösvirhetasoa koskevien laskelmien oikeellisuudesta ja täydellisyydestä
- b) yhteisyritysten avustusmaksuihin liittyvä yleinen virhetaso, joka perustui tilintarkastustuomioistuimen aineistotarkastuksen tuloksiin
- c) havainnot, jotka koskivat tietyn yhteisyrityksen tapahtumia tilintarkastustuomioistuimen aineistotarkastuksessa.

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

2. luku

Yhteenvedo tarkastuksen tuloksista

Johdanto

2.1. Tässä luvussa esitetään yhteenveto tuloksista, jotka tilintarkastustuomioistuin sai yhteisyritysten vuotuisessa tarkastuksessa varainhoitovuodelta 2022. Luvussa käsitellään myös tilintarkastustuomioistuimen analyysiä yhteisyritysten avustusten myöntämiseen soveltamasta riskiperusteisesta valvontajärjestelmästä sekä tuloksia siitä muusta yhteisyrityksiin yleisemmin liittyvästä tarkastustyöstä, jonka tilintarkastustuomioistuin oli tehnyt kyseiseltä vuodelta. Tilintarkastustuomioistuin ehdottaa tarkastustyönsä perusteella yhteisyritysten toteutettavaksi erilaisia toimia.

Puhdas lausunto kaikkien yhteisyritysten osalta

Puhdas lausunto kaikkien yhteisyritysten tilien luotettavuudesta

2.2. Tilintarkastustuomioistuin antoi vakiomuotoiset (puhtaat) tarkastuslausunnot kaikkien yhteisyritysten tilinpäätöksistä. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että tilinpäätökset antavat kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyritysten taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä yhteisyritysten toimien tuloksista ja rahavirroista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta voimassa olevien varainhoitoa koskevien säännösten ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti.

EU:n rahoitusosuutta ITER-hankkeessa koskeva tiettyjä seikkoja painottava kappale

2.3. F4E esitti varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessään arvionsa siitä, mitkä olisivat kokonaiskulut sen ITER-hankkeeseen liittyvän toimitusvelvoitteen täyttämiseksi (lopullinen kuluarvio). Se arvioi määräksi 19,1 miljardia euroa (vuoden 2022 hinnoin). Tilintarkastustuomioistuin kiinnittää tiettyjä seikkoja painottavassa kappaleessa huomiota siihen, että vuoden 2022 lopullinen kuluarvio perustuu yhä vuoden 2016 välitavoitteeseen ja kustannusolettamiin. Sitä tullaan tarkistamaan merkittävästi, kunhan ITER-neuvosto on hyväksynyt ITER-hankkeen uuden perusuran ja vaatimukset.

2.4. Venäjä on ITER-organisaation osakas, ja sillä on velvoite toimittaa ITERin kokoonpanopaikalle Ranskassa (Cadarache) useita ITER-hankkeen komponentteja. Lisäksi sen on suoritettava vuosittaisia rahoitusosuuksia ITER-organisaatiolle. Tilanteesta aiheutuu riski, että ITER-hanke viivästyy ja sen kustannukset kasvavat. Tilintarkastustuomioistuin kiinnittää niin ollen huomiota tilinpäätöksen johdannon kohtaan d. Siinä käsitellään kansainvälisen tilanteen vaikutusta ja kuvataan covid-19-pandemian ja Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan vaikutusta F4E:n toimiin.

Tiedot, joita yhteisyritykset ovat antaneet Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan johdosta

2.5. Kaikki yhteisyritykset arvioivat, miten Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota vaikuttaa niiden toimintaan. Ne arvioivat tilinpäätöksissään, että taloudellinen vaikutus ei ollut merkittävä.

Puhtaat lausunnot kaikkien yhteisyritysten tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta)

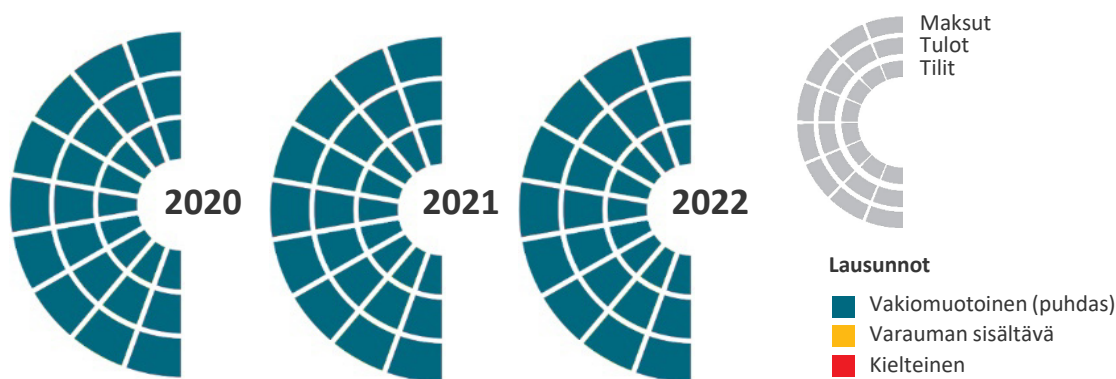
2.6. Tilintarkastustuomioistuin antoi vakiomuotoiset (puhtaat) tarkastuslausunnot kaikkien yhteisyritysten osalta tilinpäätösten perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta) 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Puhtaat lausunnot kaikkien yhteisyritysten tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta)

2.7. Tilintarkastustuomioistuin antoi vakiomuotoiset (puhtaat) tarkastuslausunnot kaikkien yhteisyritysten osalta tilinpäätösten perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta) 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

2.8. *Kaaviossa 2.1* esitetään yhteenveto siitä, miten tilintarkastustuomioistuimen vuosittaiset tarkastuslausunnot, jotka koskevat yhteisyritysten tilinpäätöksiä, tuloja ja maksuja, ovat kehittyneet vuodesta 2020 vuoteen 2022.

Kaavio 2.1 – Yhteisyrityksiä koskevien Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuntojen kehitys vuosina 2020–2022

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Parannuksia tarvitaan useilla osa-alueilla

2.9. Asettamatta lausuntojaan kyseenalaiseksi tilintarkastustuomioistuin otti huomautuksissaan esiin tarvittavat parannukset. Tällaisia osa-alueita ovat ohjelmien täytäntöönpano, henkilöstöresurssit sekä maksuihin sovellettavat hallinto- ja valvontajärjestelmät. Seuraavassa esitetään yhteenveto näistä huomautuksista. Yksityiskohtaisesti niitä käsitellään *kolmannessa luvussa*.

Puutteet yhteisyritysten tutkimus- ja innovointiohjelmien toteuttamisessa

Huomattava osa aiemmista tutkimus- ja innovointiohjelmissa päätetään monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 aikana

2.10. Useat yhteisyritykset toteuttivat uusien tutkimuksen ja innovoinnin ohjelmien (Horisontti Eurooppa, Digitaalinen Eurooppa ja CEF 2) mukaisia toimia samalla, kun niillä oli edelleen käynnissä merkittävän määrä edellisen monivuotisen rahoituskehysten yhteydessä hyväksytyjä hankkeita. Silloin, kun yhteisyritysten olemassaoloa on jatkettu peräkkäisten monivuotisten rahoituskehysten yhteydessä, niille ei kuitenkaan ole asetettu määräaikaa aiempien monivuotisten rahoituskehysten hankkeiden toteuttamiselle.

2.11. Seitsemättä tutkimuksen puiteohjelmaa toteutettiin monivuotisen rahoituskehysten 2007–2013 yhteydessä. Vuoden 2022 lopussa eli kymmenen vuotta puiteohjelman päättymisen jälkeen IHI:n on maksettava vielä 45 miljoonaa euroa (viisi prosenttia puiteohjelman avustussopimusten kokonaisarvosta) hankkeissa, joita ei edelleenkään ole päätetty.

2.12. Horisontti 2020 -puiteohjelmaa toteutettiin monivuotisen rahoituskehysten 2014–2020) yhteydessä, ja 2022 oli sen yhdeksäs toteutusvuosi. *Taulukosta 2.1* ilmenee, että vuoden 2022 lopussa yhteisyritykset olivat saavuttaneet kunkin yhteisyrityksen perustamisasetuksessa Horisontti 2020 -puiteohjelman toimia koskeville osakkaiden rahoitusosuuksille asetetut tavoitteet eriasteisesti. Saavuttamisaste vaihteli 38 prosentista yli sataan prosenttiin (tarvittaessa mukaan lukien IKAA). Yhteisyritysten EuroHPC, IHI, CBE ja KDT mukaan alhainen saavuttamisaste selittyy osin sillä, että yhteisyrityskohtaisen tutkimusalueen luonne edellyttää pitkäkestoisia hankkeita, hankkeita toteuttavat maailmanlaajuiset konsortiot ovat laajamittaisia (IHI) ja mukana on osallistujavaltioita (EuroHPC ja KDT).

2.13. Yhteisyritysten henkilöstö hallinnoi kasvavaa määrää käynnissä olevia hankkeita useiden monivuotisten rahoituskehysten ohjelmissa samanaikaisesti. Tämä saattaa vähentää yhteisyritysten sisäisten kontrollien vaikuttavuutta ja varojen hallinnointia yhteisyrityksissä. Lisäksi se saattaa viivästyttää uusien ohjelmien toteuttamista.

Taulukko 2.1 – Monivuotinen rahoituskehys 2014–2020: osakkaiden rahoitusosuudet yhteensä (miljoonaa euroa)

Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen ja oikeudellisten päätösten mukaan)				Horisontti 2020 - puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset	Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)						
EU:n käteissuoritukset (a)	Muiden osakkaiden IKOP ja käteissuoritukset (1) (b)	Muiden osakkaiden IKAA (2) (c)	Yhteensä (d) = (a)+(b)+(c)		EU:n käteissuoritukset (e)	Muiden osakkaiden validoitu IKOP ja käteissuoritukset (1) (f)	Muiden osakkaiden raportoitu mutta ei validoitu IKOP (1) (g)	IKAA (h)	Yhteensä (j) = (e)+(f)+(g)+(h)	Rahoitusosuuksien toteutumisaste ml. IKAA (i) = (f) / (d)	Rahoitusosuuksien toteutumisaste pois lukien IKAA (k) = ((e)+(f)+(g)) / ((a)+(b))
585,0	790,5	–	1 375,5	SESAR	537,3	535,8	84,0	–	1 157,1	–	84 %
1 755,0	1 228,6	965,3	3 948,9	Clean Sky 2 – CA	1 682,7	859,8	139,0	1 223,1	3 904,6	99 %	90 %
1 638,0	1 638,0	–	3 276,0	IMI 2 – IHI	991,7	890,3	224,0	–	2 106,0	–	64 %
665,0	95,0	285,0	1 045,0	FCH 2 – CH 2	573,1	66,5	47,3	1 039,9	1 725,9	165 %	90 %
1 185,0	2 827,5	–	4 012,5	ECSEL – KDT	1 158,6	926,1	1 172,5	–	3 257,2	–	81 %
835,0	475,3	2 235,5	3 545,8	BB1 – CBE (4)	770,3	88,4	67,6	1 797,9	2 724,2	77 %	71 %
398,0	350,0	120,0	868,0	S2R – EU-RAIL	383,8	264,9	67,5	244,0	960,2	111 %	96 %
536,0	908,0	–	1 444,0	EuroHPC (3)	377,0	124,8	49,0	–	550,8	–	38 %
7 597,0	8 312,0	3 605,3	19 514,3	Yhteensä	6 474,5	3 756,6	1 850,3	4 304,8	16 386,0	84 %	76 %

(1) Määrään sisältyvät IKOP sekä käteissuoritukset osallistujavaltioilta (KDT, EuroHPC) ja kansainvälisiltä organisaatioilta (SESAR).

(2) Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin, jotka eivät sisälly yhteisyrityksen työsuunnitelmaan.

(3) EuroHPC:n osalta EU:n rahoitusosuus sisältää 100 miljoonaa euroa Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta.

(4) CBE:n osalta EU:n ja yksityisten osakkaiden käteissuorituksia koskevat tavoitteet vähennettiin 140 miljoonalla eurolla. Yksityisten osakkaiden luontoissuorituksia koskevat tavoitteet yhteisyrityksen vuotuisen työohjelmien mukaisesti.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyritysten tietojen perusteella.

Toimi 1

EuroHPC:n, IHI:n, CBE:n ja KDT:n olisi laadittava aiempien monivuotisten rahoituskehysten yhteydessä hyväksytyjen hankkeiden toteuttamista koskeva toimintasuunnitelma, jossa on aikataulu hankkeiden päättämiseksi.

Kaksi yhteisyritystä ei saavuttanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toteutuskauden päättymiseen mennessä tavoitetta, joka on asetettu yksityisten osakkaiden suorittamille rahoitusosuuksille

2.14. Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta yhteisyritysten perustamisasetuksissa määritetään osakstyypeittäin (EU, yksityiset osakkaat, osallistujavaltiot, kansainväliset järjestöt) rahoitusosuustavoite, joka on saavutettava kunkin yhteisyrityksen tutkimus- ja innovointitoimissa (ks. [taulukko 2.2](#)).

2.15. CBE-yhteisyritys peruutti sovittuja hankkeita noin 8,2 miljoonan euron arvosta vuonna 2022, mikä johtui erään Horisontti 2020 -puiteohjelman lippulaivahankkeen ennakoimattomasta päättymisestä ja useiden muiden hankkeiden keskeyttämisestä. Kaikki Horisontti 2020 -puiteohjelman ehdotuspyynnöt saatiin päätökseen vuoden 2020 loppuun mennessä. Yksityisten osakkaiden IKOP-suoritteet CBE:lle rajoittuvat siksi yksityisten osakkaiden oikeudellisten sitoumusten nykytasoon. Vuoden 2022 lopussa tämä vastasi 54:ää prosenttia yhteisyrityksen vuotuisissa työohjelmissa asetetusta viitteellisestä tavoitteesta. Yhteisyritys voi saavuttaa yksityisten osakkaiden luontoissuorituksia koskevan

kokonaistavoitteen (IKOP ja IKA), mutta se ei tule saavuttamaan viitteellistä tavoitetta, joka on asetettu operatiivisiin toimiin tarkoitetuille yksityisten osakkaiden luontoissuorituksille (IKOP).

2.16. EuroHPC:n yksityiset osakkaat olivat vuoden 2022 loppuun mennessä suorittaneet 11 miljoonan euron arvosta (2,6 prosenttia) Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeisiin tarkoitettuja luontoissuorituksia. Määrä on huomattavasti pienempi kuin vähimmäistavoite 420 miljoonaa euroa, joka yksityisten osakkaiden pitäisi saavuttaa Horisontti 2020 -puiteohjelman loppuun mennessä. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että yhteisyrityksen nykyiset Horisontti 2020 -puiteohjelman avustustoimiin liittyvät rahoitusjärjestelyt antavat yksityisille osakkaille mahdollisuuden osoittaa luontoissuorituksia vain yhteen hanketyyppiin (innovointihankkeisiin ja enintään 30 prosenttiin hankekuluista). Yhteisyrityksen rahoitusjärjestelyillä ei siis kyettyä vivuttamaan yksityisten osakkaiden luontoissuorituksia tasolle, joka vastaisi sen perustamisasetuksessa Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten asetettua tavoitetta. Monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 ohjelmissa yksityisten osakkaiden rahoitusosuuksien vähimmäistavoitetta kasvatettiin 900 miljoonaan euroon. Yhteisyrityksen rahoitusjärjestelyt ovat pysyneet avustusten osalta kuitenkin entisellään, joten on olemassa suuri riski, että yhteisyritys ei saavuta yksityisille osakkaille uudessa perustamisasetuksessa määritettyä rahoitustavoitetta.

2.17. CBE:ssä ja EuroHPC:ssä operatiivisiin toimiin tarkoitettujen yksityisten osakkaiden luontoissuoritusten määrä väheni merkittävästi, mikä vaarantaa niille osoitettujen tutkimus- ja innovointiohjelman osien täysimääräisen toteutumisen.

Toimi 2

CBE:n ja EuroHPC:n olisi varmistettava, että monivuotiselle rahoituskehitykselle 2021–2027 asetetut yksityisten osakkaiden rahoitusosuustavoitteet saavutetaan, ja tätä varten vuosittain seurattava ohjelman strategisen toteutus suunnitelman perusteella kunkin yksityisen osakkaan rahoitustavoitteen saavuttamista.

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmaston tietoa

2.18. Yhteisyritysten tileihin kirjattujen, tutkimusohjelmiin osoitettujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyyppistä riippuen (EU, yksityiset osakkaat, osallistujavaltiot) (ks. [taulukko 2.1](#)). Tämä johtuu siitä, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa. Sen sijaan muiden osakkaiden (yksityiset osakkaat, osallistujavaltiot) luontois- ja käteissuoritukset kirjataan tileihin vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EU:n käteissuorituksina kirjatun määrän ja muiden osakkaiden luontois- ja käteissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty

riittävästi yhteisyritysten varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä niissä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa (ks. [taulukko 2.2](#)).

2.19. [Taulukosta 2.2](#) ilmenevät yhteisyritysten osakkaiden oikeudelliset sitoumukset (Horisontti 2020 -puiteohjelmassa tehtyjen avustussopimusten tai muiden sopimusten arvot). Useimmissa yhteisyrityksissä yksityiset osakkaat sitoutuivat luontaisuuorituksiin, joiden määrä vastasi EU:n rahoitusosuutta puiteohjelman toteutuksen päättämiseen mennessä tai ylitti sen. Sen sijaan CBE:n ja EuroHPC:n tekemien avustussopimusten yhteydessä yksityiset osakkaat eivät sitoutuneet toimittamaan luontoisuuorituksia EU:n käteissuuorituksia vastaavaa määrää. Avustussopimuksissa ei myöskään varmistettu, että yksityiset osakkaat saavuttavat rahoitusosuuksille asetetun vähimmäistavoitteen puiteohjelman päättämiseen mennessä (ks. myös kohdat [2.15–2.17](#)).

Taulukko 2.2 – Monivuotinen rahoituskehys 2014–2020: toimintamenoihin sidotut osakkaiden rahoitusosuudet (miljoonaa euroa)

Osakkaiden rahoitusosuudet operatiivisiin kuluihin (perustamisasetuksen ja oikeudellisten päätösten mukaan)				Allekirjoitetut avustussopimukset ja muut sopimukset (tilanne 31.12.2022)						
EU:n käteissuuoritus enintään	Muiden osakkaiden IKOP ja käteissuuoritukset vähintään (1)	Yhteensä	Horisontti 2020 -puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset	EU:n yhteisrahoitusta sidottu	%	Muiden osakkaiden IKOP ja käteissuuoritukset (sidottu) (1)	%	Yhteensä	Ohjelman toteuttamisaste	
555,8	747,0	1 302,8	SESAR	555,8	100 %	744,5	100 %	1 300,3	100 %	
1 716,0	1 189,6	2 905,6	CS 2 – CA	1 716,0	100 %	968,3	81 %	2 684,3	92 %	
1 595,4	1 595,4	3 190,8	IMI 2 – IHI	1 452,1	91 %	1 499,4	94 %	2 951,5	93 %	
646,0	76,0	722,0	FCH 2 – CH 2	646,0	100 %	190,5	251 %	836,5	116 %	
1 169,7	2 787,5	3 957,2	ECSEL – KDT	1 169,7	100 %	2 685,2	96 %	3 854,9	97 %	
815,8	475,3	1 291,1	BBI – CBE (2)	815,8	100 %	258,4	54 %	1 074,2	83 %	
384,5	336,5	721,0	SZR – EU-RAIL	384,5	100 %	320,7	95 %	705,2	98 %	
526,0	896,0	1 422,0	EuroHPC (3)	525,6	100 %	458,3	51 %	983,9	69 %	
7 409,2	8 103,3	15 512,5	Yhteensä	7 265,5	98 %	7 125,3	88 %	14 390,8	93 %	

(1) Määrään sisältyvät IKOP sekä käteissuuoritukset osallistujavaltioilta (KDT, EuroHPC) ja kansainvälisiltä organisaatioilta (SESAR).

(2) IKOP-luontoisuuoritusten tavoitearvot sellaisina kuin niistä on sovittu yhteisyrityksen vuotuisissa työohjelmissä sekä vähennetyt operatiiviset käteissuuoritukset.

(3) Osallistujavaltiot rahoittavat sen osan, jota EU:n rahoitus ei kata, ja yksityisten osakkaiden rahoitusosuudet suoritetaan avustustoimien tukikelpoisten enimmäiskulujen lisäksi.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyritysten tietojen perusteella.

Toimi 3

Kaikkien yhteisyritysten olisi avoimuuden lisäämiseksi ilmoitettava vuotuisissa tilinpäätöksissään relevantit tiedot osakkaiden ohjelmaston rahoitusosuuksista. Yhteisyritysten olisi esitettävä jokaisen niitä koskevan ohjelman osalta osakstyypeittäin kaikki relevantit vuoden lopun tiedot, kuten tiettyä ohjelmaa varten säännöksissä asetetut rahoitusosuustavoitteet, saatujen rahoitusosuuksien arvo ja tehtyjen oikeudellisten sitoumusten arvo.

Yhteisyritysten toimintatalousarvion toteuttamisaste oli vuonna 2022 merkittävästi alhaisempi kuin aiempina vuosina

2.20. Pääosa yhteisyritysten talousarviomenoista koostuu avustuksista edunsaajille (toimintatalousarvio). Yhteisyritysten SESAR, CA, CH 2, KDT, CBE ja EU-Rail operatiivisten määrärahojen täytäntöönpanoasteen pienenemiseen oli syynä se, että edunsaajien kulut kasvoivat ja toimitukset vaikeutuivat covid-19-kriisin ja Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan vuoksi. EuroHPC:n kohdalla alhainen täytäntöönpanoaste (24 prosenttia) johtui pääosin viivästyksistä, joiden syy oli supertietokoneiden pitkälinen hankintaprosessi. Näin ollen nämä yhteisyritykset pidensivät useimpien Horisontti 2020 -puiteohjelman toimien kestoja ja lykkäsivät loppumaksut vuoteen 2023 tai myöhemmäksi.

2.21. F4E:n sitoumusten alhainen toteutumisaste (72 prosenttia) johtui operatiivisten toimien hidastumisesta sekä kansainvälisen ITER-organisaation että F4E:n kohdalla. Hidastumisen syitä olivat etenkin covid-19-pandemian jälkivaikutus, Ukrainaan kohdistuva hyökkäyssota sekä viimeaikaiset teknisen suunnittelun ongelmat, jotka liittyvät ITER-hankkeen tämänhetkiseen kokoonpanovaiheeseen.

Pk-yritysten ja uusien edunsaajien henkilöstökustannuksissa on suurempaa virhealttiutta

2.22. Aiempien vuosien tapaan tilintarkastustuomioistuin havaitsi vuonna 2022 edunsaajien luona tekemiensä avustuskustannusten tarkastusten avulla systeemisiä virheitä, jotka koskivat pääasiassa henkilöstökuluja ja laitteita. Virheriskiä kasvatti se, että henkilöstökulujen laskentamenetelmistä on tullut Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä tietyiltä osin aiempaa monimutkaisempia (esimerkiksi palkanlisää koskeva laskentamenetelmä). Tilintarkastustuomioistuin havaitsi tarkastettujen vuoden 2022 avustuskustannusten osalta seuraavat pääasialliset virhelähteet:

- o tuntitaksat oli laskettu virheellisesti, ja yksikkökustannusten laskennassa oli käytetty tietoja, jotka koskivat suunniteltuja kuluja
- o huomioon oli otettu raportointikauden ulkopuolella tai loma-aikoina tehty työtunnit
- o ilmoitettu palkanlisä ylitti vuotuisen ylärajan, joka on 8 000 euroa
- o henkilöstöpalvelukulut oli ilmoitettu virheellisesti välittöminä henkilöstökuluina
- o ilmoitetut laitekustannukset eivät olleet tukikelpoisia.

EuroHPC ei saavuta rekryointitavoitettaan

2.23. EuroHPC:n henkilöstömäärä monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 ajaksi vahvistettiin rahoitusvelvoitteissa, jotka sisältyivät komission ehdotukseen uudeksi perustamisasetukseksi¹². Jotta EuroHPC voisi hyödyntää noin seitsemän miljardin euron määrän monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 aikana, sille myönnettiin 39 lisätointa, joita koskeva rekryointi oli tarkoitus hoitaa viimeistään vuonna 2023. Yhteisyritys oli rekrytoinut kahdeksan henkilöstön jäsentä vuoden 2022 loppuun mennessä ja 20 henkilöstön jäsentä vuoden 2023 puoliväliin mennessä. Yhteisyritys ei siis saavuttanut vuoden 2022 rekryointitavoitettaan ja on edelleen jäljessä tavoitteesta, joka edellyttäisi 39 uuden työntekijän palkkaamista vuoden 2023 loppuun mennessä.

F4E-yhteisyrityksen ylemmän johdon tilanne on pysynyt epävakaana

2.24. F4E:n ylemmän johdon tilanne oli vuoden 2022 lopussa huomattavassa murroksessa. Yhteisyrityksen johtaja lähti sen palveluksesta kesäkuussa 2022, ja F4E:n laajemman lähestymistavan osaston päällikkö nimitettiin ITER-organisaation pääjohtajaksi syyskuussa 2022. Tämä johti henkilöstömuutoksiin neljässä yhteisyrityksen seitsemästä ylemmän johdon tehtävästä. Tilanne aiheuttaa riskin F4E:n sujuvalle hallinnoinnille ja toiminnan jatkuvuudelle ajankohtana, jolloin kokeneen ylemmän johdon henkilöstön on pantava täytäntöön uudet ITERin perusurat, joilla on merkittävä vaikutus F4E:n toimiin.

F4E-yhteisyrityksessä hallinnoidaan sopimuksia puutteellisesti

2.25. F4E on tehnyt monitahoisia monivuotisia sopimuksia, jotka liittyivät sen toimitusvelvoitteen täyttämiseen ITER-hankkeen yhteydessä. Siksi yhteisyrityksen on erittäin tärkeää hallinnoida sopimuksia tiukasti. F4E teki vuonna 2013 sopimuksen, jonka arvo oli 500 miljoonaa euroa ja joka koski ITERin ydinalan ja muun kuin ydinalan rakennuksiin liittyviä suunnittelu-, varustus- ja asennustöitä. F4E ja ITER-organisaatio arvioivat joulukuussa 2020 ulkoisten asiantuntijoiden avulla seurauksia, joita voisi aiheutua vaihtoehtoisesta hankintastrategiasta, kuten siitä, että laitteistopalveluista järjestettäisiin uusi tarjouskilpailu tai jäljellä olevat työt siirrettäisiin muiden toimeksisaajien tehtäväksi. Syynä arvioimiseen olivat toimeksisaajan edistymistä ja tehokkuutta koskeva huoli ja tyytymättömyys muissa kuin ydinalan rakennuksissa jäljellä olevan työn osalta. Toimeksisaaja esitti helmikuussa 2021 F4E:lle maksupyyntöä, joka koski ydinalan suunnittelu- ja laitteistopalveluja ja jonka arvo oli 150 miljoonaa euroa, ja syyskuussa 2021 toisen maksupyyntöä, jossa oli kyse jäljellä olevista töistä muissa kuin ydinalan rakennuksissa ja joka oli suuruudeltaan 30 miljoonaa euroa. Yhteisyrityksen johtaja sopi oikeudellisten asiantuntijoiden riskianalyysin ja palautteen

¹² COM(2020) 569 final.

perusteella toimeksisaajan kanssa 75 miljoonan euron määrän maksamisesta ainoastaan ensin mainitun maksupyyntön osalta. Toimeksisaaja riitautti toisen maksupyyntön maksamatta jättämisen.

2.26. Tilintarkastustuomioistuin analysoi sopimuksen täytäntöönpanoa koskevaa aineistoa ja havaitsi, että yhteisyritys oli hallinnoinut sopimusta puutteellisesti. Etenkin se, että yhteisyritys ei kyennyt ilmoittamaan siitä, että toimeksisaajan ohjelmasuunnittelu poikkesi olennaisesti vaatimuksista, johti osapuolten eriäviin tulkintoihin ja erimielisyyteen työn laajuudesta, aikataulusta ja hankevaatimuksista. Myös oikeudelliset asiantuntijat tulivat siihen tulokseen, että asianomaisten sopimuslausekkeiden sanamuotojen vuoksi yhteisyritys ei voinut päättää sopimusta ja tehdä toteuttamatta jääneitä töitä itse tai järjestää niille muita toimeksisaajia. F4E:n puuttuvat hankekirjaukset eivät myöskään antaneet yhteisyritykselle mahdollisuutta määrittää toimeksisaajan vastuita yksiselitteisesti. Nämä puutteet ovat vakavasti haitanneet sopimuksen tavoitteiden saavuttamista, ja jos puutteita ei korjata, ne saattavat haitata myös F4E:n muita operatiivisia toimia. ITER-hankkeen perusuran päivittämisestä voi nimittäin seurata, että voimassa oleviin monimutkaisiin sopimuksiin on kenties tehtävä merkittäviä muutoksia.

Yhteisyritykset ovat useimmissa tapauksissa toteuttaneet jatkotoimia tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten johdosta

2.27. Yhteisyritykset ovat useimmissa tapauksissa ryhtyneet korjaaviin toimenpiteisiin niiden huomautusten perusteella, jotka tilintarkastustuomioistuin on esittänyt edellisten vuosien erityisvuosikertomuksissaan. Korjaavia toimenpiteitä käsitellään tarkemmin kolmannen luvun liitteissä.

2.28. *Laatikosta 2.1* käy ilmi, mitä tarkoitetaan ilmaisuilla, joilla tässä kertomuksessa kuvataan jatkotoimien tilannetta. Laatikossa annetaan esimerkkejä tyyppillisistä tilanteista, joita jatkotoimien kohdalla ilmenee.

Laatikko 2.1

Tässä kertomuksessa käytetyt jatkotoimien tilannetta kuvaavat ilmaisut

Käsittely päätetty: On saatu näyttöä siitä, että yhteisyritys tai muu yksikkö on toteuttanut korjaavia toimia huomautuksen perusteella taikka huomautusta ei enää voida soveltaa. Huomautuksen perusteena ollut sopimus on esimerkiksi päättynyt tai olosuhteiden muuttumisen vuoksi ongelman ratkaisemisesta aiheutuvat kustannukset olisivat suuremmat kuin siitä saatavat hyödyt.

Käsittely kesken: Huomautukseen liittyviä korjaavia toimia ei ole tehty, tai korjaustoimista on jonkin verran näyttöä, mutta prosessia ei ole vielä saatu valmiiksi.

2.29. *Kaaviosta 2.2* käy ilmi, että niiden 28 huomautuksen osalta, joihin ei ollut puututtu riittävästi vuoden 2021 loppuun mennessä, oli vuoden 2022 aikana toteutettu korjaavia toimia siten, että vuonna 2022 oli päätetty 13 huomautuksen (46 prosenttia) käsittely yhteisyritysten korjaavien toimien ansiosta. Viidentoista (54 prosenttia) huomautuksen käsittely oli kesken vuoden 2022 lopussa.

Kaavio 2.2 – Yhteisyritysten jatkotoimet, jotka on toteutettu aiempien vuosien huomautusten johdosta

Huom. Kaikkien yhteisyrityksiä SESAR, IHI ja CH 2 koskevien, aiempina vuosina esitettyjen huomautusten käsittely oli saatu päätökseen niiden korjaavien toimien ansiosta, joita yhteisyritykset toteuttivat vuonna 2022.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

Yhteisyritysten riskiperusteinen valvontakehys, jota sovelletaan avustusten täytäntöönpanoon, ei vielä ole riittävän kehittynyt

Tilintarkastustuomioistuimen horisontaalisessa arvioinnissa käytetyt menetelmät

2.30. Tilintarkastustuomioistuin analysoi vuonna 2022 riskiperusteista valvontakehystä, jota Horisontti 2020 -puiteohjelmaa ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaa toteuttavat yhteisyritykset soveltavat avustusten hallinnointiprosessiin. Tilintarkastustuomioistuimen analyysi kattoi ennakko- ja jälkitarkastusstrategian, joita komissio toteuttaa Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä. Tilintarkastustuomioistuin teki tulosten perusteella johtopäätöksiä nykyisistä puutteista ja niihin liittyvistä riskeistä, jotka yhteisyritysten pitäisi ottaa huomioon, kun ne mukauttavat avustushankkeita koskevia sisäisen valvonnan prosessejaan Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä.

2.31. Analyysi perustui komission sähköisestä avustujärjestelmästä (COMPASS) saatuihin tietoraportteihin, yhteisyrityskohtaisiin komission sisäisen tarkastuksen (IAS) raportteihin Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusten täytäntöönpanoprosessista (ja komission sisäisen tarkastuksen antamien suositusten pohjalta toteutettuihin jatkotoimiin) sekä hankevastaaville ja rahoitustoimihenkilöille tarkoitettuihin yhteisyritysten sisäisiin ohjeisiin. Analyysiä täydennettiin haastatteleamalla yhteisyritysten henkilöstöä, joka osallistuu hankkeiden operatiiviseen ja taloudelliseen valvontaan ja sisäiseen valvontaan. Lisäksi analysoitiin muita yhteisyritysten antamia asiakirjoja.

Puolella yhteisyrityksistä ei ollut jäsenneltyä riskiperusteista ennakkotarkastustapaa Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten

2.32. Yhteisyritysten varainhoitosäntöjen 21 artiklan mukaan ennakkotarkastuksilla pyritään ehkäisemään virheitä ja sääntöjenvastaisuuksia ennen tapahtumien hyväksymistä ja lieventämään sitä riskiä, että tavoitteet jäävät saavuttamatta. Kaikille tapahtumille on tehtävä ainakin ennakkotarkastus, joka koskee tapahtuman toiminnallisia ja taloudellisia näkökohtia ja joka perustuu riskit huomioon ottavaan monivuotiseen valvontastrategiaan. Ennakkotarkastusten toteutustiheydestä ja perusteellisuudesta päättää toimivaltainen tulojen ja menojen hyväksyjä oman riskinarviointinsa pohjalta aikaisempien valvontatoimenpiteiden tulosten sekä riskien ja kustannustehokkuuden perusteella. Tapahtumien vahvistamisesta

vastuussa oleva tulojen ja menojen hyväksyjä pyytää epäselvissä tapauksissa ennakkotarkastusten yhteydessä lisätietoja tai tekee tarkastuksen paikalla saadakseen kohtuullisen varmuuden.

2.33. Tutkimuksen ja innovoinnin pääosaston (RTD-pääosasto) yhteinen täytäntöönpanokeskus (CIC) laati vuonna 2018 [Horisontti 2020 -puiteohjelman ennakkotarkastuksiin sovellettavat ohjeet](#). Keskeiset periaatteet ovat seuraavat: i) tarkastusten avulla on saatava kohtuullinen varmuus laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta kyseisenä ajankohtana saatavilla olevien tietojen perusteella; ii) tarkastuksissa on löydettävä oikea tasapaino hallinnollisen työn vähentämisen ja vaikuttavan varainkäytön valvonnan välillä; iii) tarkastusten on oltava riskiperusteisia ja kustannustehokkaita; iv) edunsaajia on kohdeltava tasapuolisesti.

2.34. Ohjeiden mukaan yhteisyritysten olisi yhdistettävä ennalta määritellyjä yksinkertaisia ja selkeitä vakiotarkastuksia lisätarkastuksiin, joita tehdään vain poikkeuksellisesti ja riskianalyysin pohjalta. Vakiotarkastuksia olisi täydennettävä riskiperusteisilla tarkastuksilla, joiden yhteydessä voi olla perusteltua pyytää edunsaajilta lisätietoja ja -evidenssiä tietyistä näkökohdista. Riskitekijät voivat liittyä muun muassa seuraaviin seikkoihin: tutkimushankkeen tyyppiin tai soveltamisalaan liittyvä riski; hankekoordinaattorin kokeneisuus; EU:n rahoitusosuuden määrä; hankkeen kesto; hankekonsortioon osallistuvien kumppaneiden lukumäärä; kolmansien osapuolten käyttö; yhteistyö koordinaattorin kanssa avustussopimuksen valmisteluvaiheessa; edunsaajien taloudellinen elinkelpoisuus; varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmään liittyvät tapaukset, jälkitarkastusten tulokset; petoksia ja OLAFille kuuluvia tapauksia koskevat epäilyt; asema uutena toimijana tai pk-yrityksenä; loppusuorituksen maksaminen.

2.35. Riskiperusteisten tarkastusten tukena on COMPASS-järjestelmän riskihallintamoduuli. Sen avulla saadaan yleiskuva eräistä hankkeeseen ja edunsaajiin liittyvistä riskitekijöistä, jotka voivat koskea varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmää, jälkitarkastusten tuloksia, osallistumiskertoja Horisontti 2020 -puiteohjelmassa sekä asemaa pk-yrityksenä. COMPASS-järjestelmästä voidaan suoraan hakea muita hankkeisiin liittyviä riskitekijöitä (esimerkiksi hankkeen kesto, EU:n rahoitusosuus ja hankekonsortioon kuuluvien kumppaneiden määrä).

2.36. Yhteinen täytäntöönpanokeskus on lisäksi laatinut valvontastrategian vaatimuksia ja periaatteita käsittelevän ohjeen [Baseline requirements and principles of the common project monitoring strategy](#). Ohjeissa esitetään keskeiset periaatteet, joiden avulla varmistetaan, että täytäntöönpanoelimet (kuten yhteisyritykset) mukauttavat hankeseurantansa tasoa pätevien riskinarviointimenetelmien avulla. Ohjeissa korostetaan etenkin, että tietyt yleiset osatekijät (kuten EU:n rahoitusosuuden määrä, osallistujien lukumäärä tai hankkeen kesto) määrittävät hankkeen monitahoisuutta ja mahdollisten ongelmien todennäköisyyttä. Seurannan tason arvioinnissa olisi lisäksi otettava huomioon hankekohtaisen riskinarvioinnin tulos. Kyseinen

riskinarviointi olisi tehtävä avustussopimuksen valmisteluvaiheessa tai jossakin vaiheessa hankkeen toteutuksen aikana.

2.37. Vain neljä yhteisyritystä (CA, CH 2, IHI ja CBE) asianomaisista kahdeksasta yhteisyrityksestä oli vuoden 2022 loppuun mennessä laatinut ja toteuttanut kattavan riskiperusteisen ennakkotarkastustavan yhteisen täytäntöönpanokeskuksen ohjeiden mukaisesti ja ottaen huomioon yhteisyrityskohtaisen riskinäkökulman. Tätä varten jokainen näistä yhteisyrityksistä yksilöi tärkeimmät riskejä koskevat kriteerit ja laati niiden pohjalta riskiperusteisen valvontatavan. Tällaisen valvontatavan ansiosta ne voivat arvioida riskitason kunkin hankkeen ja edunsaajan kohdalla hankkeen toteutuksen keskeisten vaiheiden aikana (esimerkiksi avustussopimuksen valmistelu, avustussopimuksen muuttaminen, raportointi tai maksujen suorittaminen). Kyseiset yhteisyritykset laativat tässä yhteydessä myös sisäisiä suuntaviivoja riskiperusteisesta tarkastustavastaan ja antoivat henkilöstölleen koulutusta ja ohjausta tarkastustavan asianmukaisesta ja johdonmukaisesta soveltamisesta.

2.38. SESARin osalta tilintarkastustuomioistuin havaitsi yhteisyrityksen sisäisten asiakirjojen läpikäynnin ja henkilöstön haastattelujen perusteella, että yhteisyritys otti vuoden 2022 lopussa riskien seurantatavassa huomioon ainoastaan edunsaajat, joihin oli kohdistettu jälkitarkastuksia. Kyse oli lähinnä suurimmista edunsaajista. Riskinarviointi ei siis kattanut edunsaajia, joihin mahdollisesti liittyi riskejä ja joiden osalta ei ollut koskaan tehty jälkitarkastuksia, eikä uusia toimijoita. Yhteisyritys ei myöskään arvioinut riskiä hanketasolla.

Toimi 4

SESAR-yhteisyrityksen olisi lujitettava riskien seurantatapaa ennakkotarkastusten avulla yksilöidäkseen edunsaajat, joihin mahdollisesti liittyy riskejä ja jotka eivät nykyisin sisälly tarkastuksen perusjoukkoon (esimerkiksi edunsaajat, joihin ei ole koskaan kohdistettu jälkitarkastuksia, ja uudet toimijat), sekä yksilöidäkseen hankkeet, joihin mahdollisesti liittyy riskejä.

2.39. KDT kohdisti hankkeisiin seurantaa riskiperusteisesti komission perustason mukaisesti ja teki pk-yrityksiä ja uusia toimijoita koskevia riskinarviointeja. Se ei kuitenkaan ole vielä laatinut sisäisiä suuntaviivoja, joissa prosessit konsolidoitaisiin. KDT:n tapauksessa avustusmaksuja koskevaa virheriskiä lievensi se, että osallistujavaltiot toimittivat alueellaan toimivien edunsaajien osalta perusteellisista ennakkotarkastuksista, jotka koskivat kansallista yhteisrahoitusta varten ilmoitettujen hankekulujen tukikelpoisuutta. Osallistujavaltiot tekivät tiivistä yhteistyötä KDT:n kanssa ja ilmoittivat sille havaitsemistaan merkittävistä virheistä ja sääntöjenvastaisuuksista sekä rekisteröidyistä konkurseista oikea-aikaisesti. Toisin kuin muissa yhteisyrityksissä, edunsaajien tasolla oli käytössä ennakkorahoitusta koskeva 90 prosentin yläraja, ja mahdolliset muutokset konsortion jäsenten budjetoiduissa kuluissa edellyttivät avustussopimuksen muuttamista. KDT valvoi näiden erityiskriteereiden toteutumista COMPASS-järjestelmän ulkopuolella, ja hankevastaavat tekivät manuaalisia vakiotarkastuksia Excel-laskentataulukoissa.

2.40. EU-Rail ja EuroHPC kohdistivat riskiperusteisia ennakkotarkastuksia tapauskohtaisesti hankkeisiin, joihin mahdollisesti liittyy riskejä. Ne eivät kuitenkaan olleet vielä soveltaneet ennakkotarkastuksiin jäsenneiltyä riskiperusteista lähestymistapaa vuoden 2022 loppuun mennessä. Nämä yhteisyritykset eivät etenkin olleet ottaneet kohdennettujen riskinarviointien avulla yksilöityjä suuren riskin aiheuttavia tekijöitä huomioon ennakkotarkastusten yhteydessä. Lisäksi ne eivät olleet kehittäneet sisäisiä käytännön ohjeita siitä, miten riskiperusteinen seuranta olisi toteutettava. Ne eivät myöskään olleet antaneet henkilöstölle ohjeita COMPASS-järjestelmän riskinhallintamoduulin käyttötavoista.

2.41. Näin ollen nämä kaksi yhteisyritystä eivät varmistaneet, että hankkeita ja edunsaajia koskevat merkitykselliset riskit arvioidaan kattavasti ja yhdenmukaisesti. Tämä saattaa johtaa siihen, etteivät ennakkotarkastukset ole tehokkaita ja/tai vaikuttavia, mikä lisää riskiä tukeen oikeuttamattomien kulujen yhteisrahoittamisesta, hankkeiden tavoitteiden saavuttamatta jäämisestä sekä hankkeiden viivästymisestä tai jopa epäonnistumisesta.

Toimi 5

EU-Rail in ja EuroHPC:n olisi sovellettava jäsenneiltyä riskiperusteista lähestymistapaa ennakkotarkastuksiin, jotka kattavat olennaiset hankkeisiin ja edunsaajiin liittyvät riskit.

Yhteisyritysten EU-Rail, EuroHPC ja KDT pitäisi lisäksi kehittää sisäiset käytännön ohjeet siitä, miten riskiperusteinen seuranta toteutetaan hankkeiden ja edunsaajien tasolla ja miten henkilöstön pitäisi käyttää COMPASS-järjestelmän riskinhallintamoduulia.

Useimmissa yhteisyrityksissä ilmeni tehostetun seurannan välineen käyttöön liittyviä puutteita

2.42. Yhteisen täytäntöönpanokeskuksen laatimien [Horisontti 2020 -puiteohjelman ennakkotarkastuksiin sovellettavien ohjeiden](#) osio 3.2.2 koskee tehostettua seurantaa. Osiossa todetaan, että tehostetun seurannan väline tukee avustuksia käsittelevää henkilöstöä (hankevastaavia sekä rahoituksesta ja oikeudellisista asioista vastaavaa henkilöstöä) hankkeiden ja edunsaajien riskinarvioinnissa. Väline antaa heille mahdollisuuden milloin hyvänsä hankkeen toteutuksen aikana kirjata havaitsemansa merkittävät riskit sekä määrittää seurantaa ja riskien lieventämistä koskevat toimet. Väline on siis suunniteltu auttamaan henkilöstöä ennakkotarkastusten kohdentamisessa suurimpiin riskeihin, joita hankkeen tai edunsaajan kohdalla on arvioitu esiintyvän.

2.43. Väline on sulautettu sähköisen avustusjärjestelmän (COMPASS) riskinhallintamoduuliin. Jotta välinettä voidaan käyttää jäsenneilysti ja johdonmukaisesti, sen ennalta määritetty typologia sisältää muun muassa seuraavanlaiset valvontatoimien käynnistämisen perusteet: huomattava täytäntöönpanoon kohdistuva riski, operatiivisiin valmiuksiin liittyviä ongelmia; vakava eettisyyteen liittyvä riski; epäily

sääntöjenvastaisuus/petos; vahvistetut vakavat tarkastushavainnot; ennakkotarkastuksen aikana yksilöidyt riskit. Henkilöstön on selkeästi mainittava, mitkä valvontatoimet se aikoo toteuttaa havaittujen riskien perusteella. Se voi esimerkiksi pyytää tiettyjä todentavia asiakirjoja; käynnistää hankkeessa tehdyn työn osittaisen kohdennetun teknisen arvioinnin, johon osallistuu asiantuntijoita; kriittisten ongelmien tapauksessa käynnistää koko hankkeen teknisen arvioinnin ja tilintarkastuksen.

2.44. Jotta välineen käyttö olisi vaikuttavaa ja tehokasta, henkilöstön pitäisi määrittää relevantti ja saavutettavissa oleva määräaika (määräpäivä) tehostetun seurantatoimen päätökseen saamiselle. Jos asetetun määräpäivän saapuessa riski on edelleen olemassa ja tarvitaan lisäseurantaa, henkilöstön on merkittävä hanke uudestaan tehostetun seurannan alaiseksi, asetettava uusi määräaika ja päivitettävä seurantatoimia koskevaa suunnitelmaa tarpeen mukaan.

2.45. Analyysi, jonka tilintarkastustuomioistuin teki yhteisyritysten tehostetusti seuraamista tapauksista poimitun otoksen pohjalta, toi esiin useita puutteita, jotka hankaloittivat vaikuttavaa ja tehokasta seurantaa.

- o Yksilöityihin riskeihin liittyviä erityisiä valvontatoimia ei ollut määritelty tai niiden toteuttamiselle ei ollut asetettu määräpäivää (EuroHPC, KDT, EU-Rail).
- o Merkintää tehostetusta seurannasta ei uusittu eikä poistettu asetetun määräajan umpeuduttua. Lisäksi henkilöstö ei arvioinut riskitasoa uudelleen valvontatoimien toteuttamisen jälkeen (SESAR, CA ja KDT).

Toimi 6

Yhteisyritysten SESAR, CA, KDT, EU-Rail ja EuroHPC pitäisi varmistaa, että kaikkiin tehostetun seurannan toimiin liittyy erityisiä valvontatoimia, jotka koskevat yksilöityjä riskejä, ja että tehostetun seurannan toimien tilanne tarkistetaan ennalta asetettuna määräajankohtana.

Useimmat yhteisyritykset eivät ole vielä kehittäneet riskiperusteista jälkitarkastustapaa Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusmaksuja varten

2.46. [Komission Horisontti 2020 -jälkitarkastusstrategian](#) osio 4.2.1 koskee riskiperusteista otantaa. Osiossa todetaan, että jälkitarkastuksia varten tehtävä riskiperusteinen otanta on tarkoitettu kohdistumaan niihin täytäntöönpanevien yksiköiden talousarvion osiin, joissa virheet voidaan korjata vaikuttavimmin (rahoitusosuudeltaan suurimmat edunsaajat ja osallistajat, suuririskiset edunsaajat). Riskiperusteisen otannan pitäisi kuitenkin myös maksimoida puhdistusvaikutus (ks. [laatikko 2.2](#)) siten, että suurimpien edunsaajien

systemaattiset virheet korjataan. Kohdentaminen erityisen riskin alueisiin merkitsee, että kohteena olevien alueiden virhetaso saattaa olla korkeampi kuin edustava virhetaso¹³.

2.47. Tilintarkastustuomioistuimen tekemät yhteisyritysten henkilöstön haastattelut, aiempien jälkitarkastusten tulokset ja tilintarkastustuomioistuimen kokemukset yksittäisten avustuskasujen suorasta tarkastamisesta vahvistivat, että erityiset riskejä koskevat kriteerit saattavat osoittaa, mihin edunsaajiin tai hankkeisiin liittyy suurempi virheriski ja siten mahdollisesti suuri puhdistusvaikutus (ks. *laatikko 2.2*). Tällaiset kriteerit liittyvät seuraaviin seikkoihin:

- o kumulatiiviselta avustuskasäärältään suurimmat edunsaajat
- o edunsaajilla uuden toimijan tai pk-yrityksen asema
- o edunsaajien virhetaso korkea aiemmissa tarkastuksissa, jatkotoimia ei toteutettu
- o edunsaajat suuresti riippuvaisia EU:n rahoituksesta
- o edunsaajat EU:n ulkopuolisista maista, ei lainkaan tai vähän kokemusta EU:n menettelyistä, jotka koskevat EU:n avustuksiin liittyviä kuluilmoituksia
- o yhteisyritys määrittänyt melko monimutkaiselle hankkeelle vähäisen seurannan tason
- o hankkeet ja edunsaajat hyödyntävät paljon alihankintaa ja/tai ulkoistamista kolmansille osapuolille
- o edunsaajille myönnetty paljon EU:n rahoitusta ilman riippumattoman tarkastajan suorittamaa todentamista.

---

¹³ Osio 4.2.1 "Risk-based selection".

Laatikko 2.2

Puhdistusvaikutus

[Komission Horisontti 2020 -jälkitarkastusstrategiassa](#) edellytetään ns. jäännösvirhetason laskemista. Jäännösvirhetaso kuvastaa mahdollista vaikutusta, joka saadaan aikaan, kun tarkastettujen edunsaajien osalta oikaistaan

- kaikki virheet, jotka on havaittu jälkitarkastetuissa avustusmaksuissa, ja
- systemaattiset virheet, jotka vaikuttavat tarkastuksen ulkopuolelle jääneisiin maksuihin ("laajentaminen").

Vaikutus kohdistuu virhetasoon, joka on havaittu yhteisyrityskohtaisen edustavan otoksen perusteella tutkimuksen ja innovoinnin pääosaston yhteisen tarkastuksen (CAS) toimittamissa jälkitarkastuksissa. Jäännösvirhetaso osoittaa siis, missä määrin virheitä on jäljellä tarkastettavassa perusjoukossa sen jälkeen, kun jälkitarkastusten tuloksiin liittyvät edunsaajien korjaukset on tehty.

Puhdistusvaikutus on suurin suurimpien edunsaajien kohdalla. Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen yhteydessä virhetaso ei ole erityisen korkea edunsaajien perusjoukon tuossa osassa, mutta suurimmille edunsaajille aiheutuu yli 50 prosenttia puiteohjelman menoista. Pk-yritykset ja uudet toimijat ovat edelleen merkittävä suurten virheiden lähde. Koska tällaisten edunsaajien ilmoittamat yksittäiset määrät ovat kuitenkin suhteellisen pieniä, korjausten puhdistusvaikutus on tämän edunsaajaryhmän kohdalla vähäinen.

2.48. Jotta yhteisyritysten vastuuvapausmenettelyjä varten saataisiin riittävä varmuus, [komission Horisontti 2020 -jälkitarkastusstrategiassa](#) edellytetään, että yhteinen tarkastus (CAS) tuottaa erillisen edustavan satunnaisotoksen jokaisen yhteisyrityksen osalta (toisen tason otos). Nämä otokset poimitaan yleisen (satunnais)otoksen (ensimmäisen tason otoksen) lisäksi. Ensimmäisen tason otos koskee kaikkia Horisontti 2020 -puiteohjelman menoja. Siltä varalta, että kahteen ensimmäiseen kerrokseen kuuluvat tarkastukset eivät riitä yhteisyrityksille, niiden kunkin rahoitussopimuksen 10 artiklassa määrätään lisäksi riskiperusteisista jälkitarkastuksista, jotka yhteinen tarkastus (CAS) tekee yhteisyrityksen pyynnöstä ja kustannuksella (kolmannen tason otos).

2.49. CBE- yhteisyritystä, CH 2 -yhteisyritystä ja IHI-yhteisyritystä lukuun ottamatta yhteisyritykset turvautuivat pelkästään edustaviin (satunnais)otoksiin. Niin ollen ne eivät määrittäneet riskiperusteista jälkitarkastustapaa vaan ennemminkin täydensivät edustavia jälkitarkastuksiaan pyytämällä tapauskohtaisesti riskiperusteisia jälkitarkastuksia tai tekemällä itse jälkitarkastuksia valitsemallaan tietyllä riskialalla (kuten CA-yhteisyritys vuonna 2022 tiettyjen suurten kuluilmoitusten osalta koronapandemian mahdollisten vaikutusten vuoksi).

2.50. CBE, CH 2 ja IHI laativat riskiperusteisen jälkitarkastustavan. Nämä yhteisyritykset pyrkivät vahvistamaan jälkitarkastustensa puhdistusvaikutusta ja siten alentamaan kyseisten tarkastustensa virhetasoa.

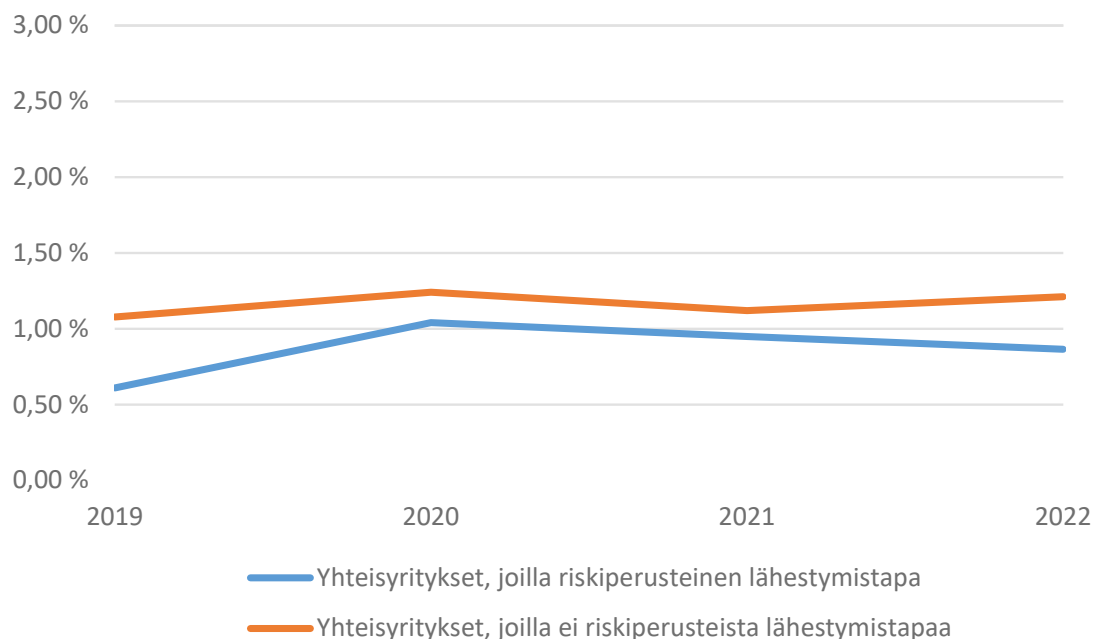
2.51. Ne pyrkivät lisäämään puhdistusvaikutusta ja ottivat siksi riskialttiiden edunsaajien ja hankkeiden yksilöimiseksi huomioon muun muassa seuraavat tekijät:

- o edunsaajien riskiprofiilit, jotka oli vahvistettu aiemmin (suurimpiin kuuluvaa edunsaajaa ei ollut tarkastettu koskaan, uusi toimija, pk-yritys, edunsaajan osalta oli aiemmin tehty tarkastushavaintoja, edunsaaja EU:n ulkopuolisesta maasta jne.)
- o operatiivisten yksiköiden antama palaute (esimerkiksi tiedot hankkeista, joiden avustusbudjettiin liittyy riskejä mutta seuranta on vähäistä; edunsaajat erittäin riippuvaisia EU:n rahoituksesta; edunsaajat tai hankkeet merkitty kuuluviksi tehostetun seurannan piiriin; edunsaajilla suuri määrä EU:n rahoitusta ilman todentamista).

2.52. Yhteisen tarkastuksen (CAS) yhteenvetokertomus virheistä laadittiin Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusmaksuja koskeneiden jälkitarkastusten perusteella. Siitä ilmeni, että vain CH 2:n ja IHI:n osalta otos oli keskimäärin paremmin kohdennettu kuin niiden yhteisyritysten, jotka pyysivät tapauskohtaisia riskiperusteisia jälkitarkastuksia. Tätä selittää se, että nämä kaksi yhteisyritystä hyödynsivät hyvin laadittuja kyselytutkimuksia havaitakseen riskialtteimmat edunsaajat.

2.53. *Kaaviosta 2.3* käy ilmi yhteisyritysten jälkitarkastusten jäännösvirhetason kehitys vuosina 2019–2022. Siitä ilmenee, että yhteisyritykset (C H2 ja IHI), joilla oli hyvin laadittu riskiperusteinen jälkitarkastustapa, raportoivat keskimäärin alhaisemman jäännösvirhetason kuin yhteisyritykset, joilla ei tällaista tarkastustapaa ollut. Kyseiset yhteisyritykset nimittäin yksilöivät ja tarkastivat riskialtteimmat edunsaajat järjestelmällisesti.

Kaavio 2.3 – Jälkitarkastusten keskimääräisen jäännösvirhetason kehitys vuosina 2019–2022

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyritysten vuotuisissa toimintakertomuksissa 2019–2022 annettujen tietojen perusteella.

Erityisen riskiperusteisen tarkastustavan soveltamisesta avustusten hallinnointiin on tullut yhteisyrityksille entistäkin tärkeämpää Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä

2.54. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa sisäisen valvonnan kehukseen tehtiin useita huomattavia muutoksia. Komissio esimerkiksi toteaa [Horisontti Eurooppa -puiteohjelman valvontastrategiaa koskevassa suuntaa-antavassa ohjeessaan](#), että yhteinen tarkastus (CAS) tekee jälkitarkastuksia vain otoksesta, joka on poimittu koko ohjelmasta. Yhteinen tarkastus ei siis enää tee erityisiä edustavia jälkitarkastuksia Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yksittäisten sidosryhmien, kuten yhteisyritysten, tasolla. Yhteisyritykset voivat pyytää edunsaajiensa ja hankkeidensa riskiperusteista jälkitarkastusta ainoastaan, jos kyseiset edunsaajat ja hankkeet on selkeästi yksilöity korkeariskisiksi.

2.55. Lisäksi joidenkin yhteisyritysten (SESAR, CA, IHI, EuroHPC) edunsaajarakenne ja/tai hankerakenne muuttuu merkittävästi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa (pk-yritysten, uusien toimijoiden ja laajojen konsortioiden määrä on esimerkiksi suurempi); lisäksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa on vaatimuksena, että toimiin käytetään vain avoimia ehdotuspyyntömenettelyjä. Tästä syystä voi olla, että aiemmissa ohjelmissa yksilöidyt riskitekijät eivät ole enää relevantteja ja uusia riskitekijöitä voi ilmetä.

2.56. Näiden muutosten vuoksi on hyvin tärkeää, että yhteisyritykset toteuttavat tai mukauttavat erityistä riskiperusteista tarkastustapaansa avustusten hallinnoinnin yhteydessä. Ainoastaan CH 2 -yhteisyrityksellä oli tällainen tarkastustapa vuonna 2022 (ks. [laatikko 2.3](#)).

Laatikko 2.3

CH 2 -yhteisyrityksen riskiperusteinen lähestymistapa avustusten hallinnoinnin yhteydessä

CH 2 kehitti räätälöidyn riskiperusteisen lähestymistavan lisätäkseen ennako- ja jälkitarkastuksista saatavaa varmuutta:

Yhteisyritys analysoi vuoden 2022 alussa Horisontti 2020 -puiteohjelman edunsaajista koostuvan perusjoukkonsa kokonaisuudessaan ja merkkasi riskialtteimmat edunsaajat riskiperusteisten jälkitarkastusten tekemistä varten. Riskialtteimpia edunsaajia olivat kaikki ne suurimmat edunsaajat, joiden kohdalla yhteisyrityksen rahoitusosuus oli yli miljoona euroa kaikki yhteisyrityksen toteuttamat Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeet huomioon ottaen ja joihin ei ollut koskaan kohdistettu jälkitarkastusta ja joiden riskiprofiiliin oli kirjattu pk-yrityksen tai uuden toimijan asema.

Loppuja suurimpiin kuuluvia edunsaajia pyydettiin vastaamaan lyhyeen itsearviointikyselyyn, jossa keskityttiin aiemmissa jälkitarkastuksissa ilmenneisiin yleisimpiin virheisiin. Näitä ovat muun muassa henkilöstökulujen osalta valitun kustannusvaihtoehdon monimutkaisuus, huomattava alihankinnan käyttö, omaisuserien ostaminen, sisäiset suoritteet, kustannusraportointimenetelmä sekä aiemmissa jälkitarkastuksissa saatujen tulosten johdosta toteutetut toimet.

Yhteisyritys yksilöi saamiensa vastausten perusteella ne suurimmat edunsaajat, joiden osalta ennakkotarkastuksiin liittyi korkeita riskejä. Yhteisyritys järjesti näille edunsaajille rahoitusta koskevia verkkoseminaareja, joissa keskityttiin siihen, millainen on merkittäviä kulueriä sisältävä asianmukainen kuluilmoitus.

Yhteisyrityksen hankevastaavat ja rahoituksesta vastaava henkilöstö hyödynsivät verkkoseminaarien tuloksia parantaakseen ennakkotarkastusten vaikuttavuutta näiden suurimpien edunsaajien tulevia kuluilmoituksia ajatellen (maksuvaihe).

2.57. Tekniset rajoitteet saattavat heikentää avustusten hallinnointiin sovellettavan riskiperusteisen lähestymistavan vaikuttavuutta. Sähköinen avustusjärjestelmä (COMPASS) ei toistaiseksi tue tärkeän automaattisen palautteen (ja kohdennettuja ennakkotarkastuksia koskevien ehdotusten) kulkua jälkitarkastuksen havainnoista takaisin ennakkotarkastukseen riskinarviointia varten.

Toimi 7

Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa kaikkien yhteisyritysten olisi sovellettava avustusten hallinnointiin riskiperusteista lähestymistapaa, joka kattaa avustusten hallinnoinnin keskeiset vaiheet avustussopimuksen valmistelusta maksujen suorittamiseen saakka. Tässä yhteydessä yhteisyritysten olisi etenkin varmistettava, että

- a) mahdollisesti riskialttiisiin edunsaajiin ja hankkeisiin kohdistetaan tehostettuja ennako- tai jälkitarkastuksia
- b) merkittävät jälkitarkastusten tulokset otetaan asianmukaisesti huomioon tuleviin ennakkotarkastuksiin liittyvässä riskienarvioinnissa.

Muut Euroopan tilintarkastustuomioistuimen antamat, yhteisyrityksiä koskevat kertomukset

2.58. Yhteisyritysten tilinpäätöksiä käsittelevän vuotuisen tarkastuskertomuksen lisäksi tilintarkastustuomioistuin on julkaissut vuosien 2022 ja 2023 mittaan monenlaisia yhteisyrityksiin liittyviä erityistarkastuskertomuksia ja katsauksia (ks. [kaavio 2.4](#)).

Kaavio 2.4 – Muut tilintarkastustuomioistuimen viimeaikaiset kertomukset, jotka koskevat yhteisyrityksiä tai tutkimusta

ECA special report 05/2022:

Cybersecurity of EU institutions, bodies and agencies: Level of preparedness overall not commensurate with the threats

Significant cybersecurity incidents in EU bodies increased more than tenfold between 2018 and 2021 as remote working has considerably increased the number of potential access points for attackers.

Significant incidents are generally caused by the use of new methods and technologies, and can take weeks if not months to investigate and recover from. One example was the cyberattack on the European Medicines Agency, where sensitive data was leaked and manipulated to undermine trust in vaccines.

The main conclusion of the auditors was that the level of cybersecurity preparedness within EU bodies varies and is overall not commensurate with the growing threats. In fact, they do not approach cybersecurity consistently, and essential controls and key cybersecurity good practices are not always in place.

Although differences in cybersecurity levels could theoretically be justified by the different risk profiles and the varying sensitivity levels of the data they handle, the auditors stress that – since EU bodies are strongly interconnected – cybersecurity weaknesses in a single EU body can expose several other organisations to cybersecurity threats.

Finally, there is currently no legal framework for information security and cybersecurity in EU institutions, agencies and bodies.

ECA special report 23/2022:

Synergies between Horizon 2020 and European Structural and Investment Funds

In the Europe 2020 Strategy, the Commission highlighted the role of research and innovation as a key driver of social and economic prosperity and environmental sustainability.

The two main funds supporting research and innovation were Horizon 2020, with a budget allocation of €76.4 billion, and the European Structural and Investments Funds (ESIFs), with close to €41 billion committed to research and innovation activities.

This report assessed whether the Commission and the relevant national/regional implementing authorities took appropriate measures to establish synergies between Horizon 2020 and the ESIFs.

It was found that some factors although crucial in creating synergies were not yet fully in place and the implementation varied depending on the type of synergy. Cooperation between the two programmes' research and innovation stakeholders was still limited. The absence of an integrated database for ESIF projects that is interoperable with the Horizon 2020 database made it difficult for the Commission and national/regional authorities to identify and explore possible synergies. Moreover, ESIF managing authorities did not implement all synergy-promoting measures of the strategic documents. Certain project proposals that were positively evaluated under Horizon 2020 but not funded due to a lack of resources, received a quality label (Seal of Excellence) to make it easier for them to receive ESIF funding. However, of the sampled Horizon 2020 activities only a limited number of labelled activities ultimately received funding from the ESIFs.

The auditors recommend the Commission to;

- improve cooperation between stakeholders active in research and innovation;
- exploit the potential of databases to foster synergies;
- increase the use of downstream synergies; and
- improve information flows about Horizon 2020 projects awarded the Seal of Excellence.

ECA special report 05/2023:

A patchwork construction requiring further simplification and accountability

This audit aimed at providing insight into the EU's financial landscape which has been described as a "galaxy of funds and instruments around the EU budget". JUs are listed as an instrument that is fully integrated into the EU budget.

The aim of the report was to identify potential scope for simplifying and streamlining the EU's financial landscape. It also assessed the reasons for creating instruments outside the EU budget and whether existing arrangements ensure public scrutiny of funding.

The report found that the EU's financial landscape is composed of too many instruments with a variety of governance arrangements and sources of funds, and different coverage of potential liabilities.

For some of those instruments the audit of their performance and European Parliament oversight is missing.

The audit notes the recent progress made on consolidating several instruments. However, the potential for simplification has not yet been fully exploited, in particular for those instruments providing financial assistance.

The auditors recommend the Commission to:

- assess any proposals for new instruments and to inform the Council;
- publish the information on the EU's overall financial landscape;
- integrate the Modernisation Fund into the EU budget; and
- consolidate existing financial assistance instruments.

Lähde: Kertomuksiin, niihin liittyviin suosituksiin ja tarkastuskohteiden vastauksiin voi tutustua tarkemmin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen verkkosivulla eca.europa.eu.

Yhteisyritysten vastaukset 2. lukuun

2.38. On tärkeää huomata, että suurin osan SESAR 3 -yhteisyrityksen Horisontti 2020 -puiteohjelman talousarviosta käytettiin suurimpien edunsaajien (yhteisyrityksen yksityisten jäsenten) hyväksi, jotka toteuttivat pääasiassa teollista tutkimusta koskevien ehdotuspyyntöjen suuria hankkeita, jotka kaikki tarkastettiin jälkikäteen (useaan otteeseenkin) aiempien ohjelmien kuluessa. Siten SESAR-yhteisyritys katsoi pienempiin edunsaajiin ja uusiin toimijoihin (joita ei tarkastettu jälkikäteen) liittyvän jäljelle jääneen riskin olevan melko pieni.

Koska Horisontti 2020 -hankkeiden määrä oli melko rajallinen ja niiden toteutuksesta vastasivat pääasiassa tunnetut ja jälkikäteen tarkastetut edunsaajat, yhteisyritys arvioi Horisontti 2020 -ohjelmaan liittyviä kokonaisriskejä pikemminkin tärkeimpien edunsaajien tasolla kuin hanketasolla.

2.40. EU-Rail-yhteisyritys haluaa korostaa, että Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusten maksamiseen liittyvää virheriskiä on pienennetty huomattavasti käyttämällä kertasuorituksia. EU-Rail-yhteisyritys varmisti erityisesti kohtuulliset kertasuoritukset käyttämällä rahoitusasiantuntijoita ehdotuspyyntöjen arviointimenettelyjen aikana ja tutki ja neuvotteli huolellisesti kaikki kustannuserät, jotka rahoitusasiantuntijat kyseenalaistivat avustussopimuksen valmisteluvaiheessa, luvan myöntämisestä kertasuoritukseen tehtävälle korvaukselle toimien tukikelpoisia kustannuksia varten puiteohjelma Horisontti 2020:n yhteydessä 27 päivänä lokakuuta 2017 annetun komission päätöksen C(2017) 7151 mukaisesti.

EU-Rail-yhteisyritys on ottanut käyttöön menettelyt, joilla suuren riskin aiheuttavat tekijät tunnistetaan ennakolta Horisontti 2020 -puiteohjelman avustussopimuksia varten, mutta se myöntää, että nämä menettelyt voitaisiin sovittaa paremmin yhteen riskiperusteista ennakkotarkastusta koskevien komission ohjeiden kanssa.

2.55. SESAR 3 -yhteisyritys, jonka yksityisten jäsenten määrä on kasvanut, järjestää Horisontti Eurooppa -ohjelman puitteissa avoimia ehdotuspyyntöjä. Kun Horisontti Eurooppa -ohjelman ensimmäiset ehdotuspyynnöt saatiin päätökseen vuonna 2023, SESAR 3 -yhteisyritys hyväksyi uuden riskiperusteisen lähestymistavan ennakkotarkastuksiin ja otti käyttöön uusia riskiperusteisia välineitä riskien arvioimiseksi hanketasolla ja uusien toimijoiden osalta. SESAR 3 -yhteisyritys antaa tietoja näistä toimista vuoden 2023 vuotuisessa toimintakertomuksessaan.

Toimi 7 Yhteisyritykset ovat selvillä siitä, että Horisontti Eurooppa -puiteohjelman avustuksia koskevassa komission sisäisen valvonnan kehyksessä on tapahtunut merkittävä muutos, jonka mukaan yhteisyritykset eivät voi enää laatia erityisiä omia edustavia otoksiaan ja laskea niiden edustavia virhetasoja ja jäännösvirhetasoja. Kaikki yhteisyritykset valmistautuvat jo tähän muutokseen määrittelemällä yhteisen täytäntöönpanon lähestymistapansa suhteessa komission Horisontti Eurooppa -ohjelman valvontastrategiaan. Siihen kuuluvat

- riskiperusteiset ennakkotarkastukset
- riskiperusteiset jälkitarkastukset
- vuotuinen toimintakertomus merkittävimmistä jälkitarkastusten tuloksista (ilman yhteisyrityskohtaisia virhetasoja), havaituista sisäisen valvonnan puutteista ja puhdistusvaikutuksesta.

Yhteisyritysten yhteinen täytäntöönpanomalli (parhaillaan valmisteltavana), jossa käsitellään tilintarkastustuomioistuimen havaintoa ja toimea 7, perustuu uusiin, Horisontti Eurooppa -puiteohjelman mukaisiin varmuutta tukeviin rakenteisiin.

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

3. luku

**EU:n yhteisyrityksiä
koskevat tarkastuslausumat**

3.1. Tarkastuslausumien perustana olevat tiedot

Perustelut lausunnoille

3.1.1. Tilintarkastustuomioistuin on toimittanut tarkastuksensa kansainvälisen tilintarkastajaliiton (International Federation of Accountants, IFAC) kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA) ja eettisten ohjeiden sekä ylimpien tarkastuselinten kansainvälisen järjestön (International Organisation of Supreme Audit Institutions, INTOSAI) kansainvälisten standardien (ISSAI) mukaisesti. Mainittuihin standardeihin perustuvia tilintarkastustuomioistuimen velvollisuuksia kuvataan tarkemmin tämän kertomuksen kohdassa ”Tarkastajan velvollisuudet”. Tilintarkastustuomioistuin on noudattanut riippumattomuusvaatimuksia ja täyttänyt eettiset velvoitteensa eettisiä tilintarkastusstandardeja käsittelevän kansainvälisen lautakunnan (International Ethics Standards Board for Accountants) vahvistamien eettisten sääntöjen (Code of Ethics for Professional Accountants) mukaisesti. Tilintarkastustuomioistuin katsoo hankkineensa lausuntonsa perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä.

Toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuudet

3.1.2. Kunkin yhteisyrityksen toimiva johto vastaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 310–325 artiklan ja yhteisyrityksen varainhoitoasetusten mukaisesti tilinpäätöksen laatimisesta ja esittämisestä kansainvälisesti hyväksytyjen julkisen sektorin tilinpäätösstandardien pohjalta. Se vastaa myös tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta). Tähän velvollisuuteen kuuluu suunnitella, ottaa käyttöön ja ylläpitää sisäisiä kontrolleja siten, että niiden pohjalta on mahdollista laatia ja esittää tilinpäätös, jossa ei ole petoksesta tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä. Toimivan johdon vastuulla on lisäksi varmistaa, että tilinpäätöksessä mainitut toiminnot, rahoitustoimet ja tiedot ovat yhteisyrityksiä valvovien viranomaisten vahvistamien sääntelykehysten mukaisia. Kunkin yhteisyrityksen toimiva johto on viime kädessä vastuussa yhteisyrityksen tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta.

3.1.3. Kun toimiva johto laatii tilinpäätöstä, sen vastuulla on arvioida yhteisyrityksen kykyä jatkaa toimintaansa. Toimivan johdon on tuotava tarvittaessa esiin toiminnan jatkuvuuteen liittyvät seikat ja laadittava tilinpäätös toiminnan jatkuvuuden periaatteen pohjalta, paitsi jos toimiva johto aikoo lopettaa yhteisön tai lakkauttaa sen toiminnan tai sillä ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

3.1.4. Hallintoelinten vastuulla on valvoa yhteisyritysten tilinpäätösraportointia.

Tarkastajan velvollisuudet tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä

3.1.5. Tilintarkastustuomioistuimen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus siitä, että yhteisyritysten tilinpäätöksissä ei ole olennaisia virheellisyksiä ja tilien perustana olevat toimet ovat laillisia ja sääntöjenmukaisia, ja antaa tarkastuksensa perusteella Euroopan parlamentille ja neuvostolle tarkastuslausumat tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta. Kohtuullisella varmuudella tarkoitetaan korkeaa varmuustasoa. Kohtuullinen varmuus ei kuitenkaan ole tae siitä, että tarkastuksessa havaitaan kaikki olennaiset virheellisydet ja vaatimusten noudattamatta jättämiset. Virheellisydet ja noudattamatta jättämiset voivat johtua petoksista tai virheistä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden erikseen tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

3.1.6. Tulojen alalla tilintarkastustuomioistuin tarkastaa komissiolta, muilta kumppaneilta tai osallistuvilta mailta saadut rahoitusosuudet ja arvioi menettelyt, joilla yhteisyritykset keräävät mahdolliset muut tulot.

3.1.7. Menojen alalla tilintarkastustuomioistuin tarkastaa maksutapahtumat, kun menot ovat aiheutuneet ja ne on kirjattu ja hyväksytty. Tämä tarkastus kattaa kaiken tyyppiset maksut siinä vaiheessa kun ne suoritetaan, ei kuitenkaan ennakkomaksuja. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa ennakkomaksut, kun varojen vastaanottaja esittää tositteet siitä, että varat on käytetty asianmukaisesti, ja kun yhteisyritys hyväksyy tositteet ennakkomaksun tilinpidollisen selvittämisen yhteydessä joko samana vuonna tai myöhemmin.

3.1.8. ISA- ja ISSAI-standardien mukaisesti tilintarkastustuomioistuin käyttää ammatillista harkintaa ja säilyttää ammatillisen skeptisyyden koko tarkastuksen ajan. Lisäksi tilintarkastustuomioistuin

- o tunnistaa ja arvioi riskejä siitä, että tilinpäätöksiin sisältyy petoksista tai virheistä johtuvia olennaisia virheellisyksiä tai että tilien perustana olevien toimien kohdalla on petoksista tai virheistä johtuen jätetty olennaisella tavalla noudattamatta Euroopan unionin lainsäädäntökehyksen vaatimuksia; suunnittelee ja suorittaa tilintarkastustoimenpiteitä näihin riskeihin vastaamiseksi; hankkii tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä lausuntojensa perustaksi. Riski siitä, että petoksesta johtuva olennainen virheellisyys tai noudattamatta jättäminen jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys tai noudattamatta jättäminen jää havaitsematta, sillä petokseen voi liittyä epärehellistä yhteistoimintaa, väärennöksiä, tahallisia tietojen poisjättämisä, väärin tietojen antamisia tai sisäisten kontrollien sivuuttamisia.

- o muodostaa käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevanteista sisäisistä kontrolleista voidakseen suunnitella olosuhteisiin nähden asianmukaisia tilintarkastustoimenpiteitä. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole antaa lausuntoa sisäisten kontrollien vaikuttavuudesta.
- o arvioi sovellettujen tilinpäätösperiaatteiden asianmukaisuutta ja toimivan johdon esittämien kirjanpidollisten arvioiden ja niihin liittyvien tilinpäätöksessä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- o tekee johtopäätöksensä siitä, onko toimiva johto soveltanut asianmukaisesti toiminnan jatkuvuuteen perustuvaa kirjanpitokäsittelyä; lisäksi tilintarkastustuomioistuin tekee hankkimansa tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätökset siitä, onko olemassa olennaista epävarmuutta sellaisista tapahtumista tai olosuhteista, jotka saattavat antaa merkittävää aihetta epäillä yhteisyrityksen kykyä jatkaa toimintaansa. Jos tilintarkastustuomioistuin toteaa, että olennaista epävarmuutta on havaittavissa, sen on kiinnitettävä tarkastuskertomuksessaan lukijan huomio asianomaisiin tilinpäätöksessä esitettyihin tietoihin tai annettava mukautettu lausunto, jos tiedot ovat puutteellisia. Tilintarkastustuomioistuimen johtopäätökset perustuvat tarkastuskertomuksen laatimisajankohtaan mennessä saatuun tilintarkastusevidenssiin. Tulevaisuuden tapahtumat tai olosuhteet saattavat kuitenkin johtaa siihen, että yhteisö ei pysty jatkamaan toimintaansa.
- o arvioi vuotuisen tilinpäätöksen yleistä esittämistapaa, rakennetta, sisältöä ja liitetietoja sekä sitä, kuvastaako tilinpäätös oikeellisesti sen perustana olevia toimia ja tapahtumia.
- o hankkii tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tarkastusevidenssiä yhteisyritysten taloudellisista tiedoista voidakseen esittää lausunnon tilinpäätöksistä ja niiden perustana olevista toimista. Tilintarkastustuomioistuin vastaa tarkastustyön ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Tilintarkastustuomioistuin vastaa yksin tarkastuslausunnoistaan.
- o Tilintarkastustuomioistuin ottaa EU:n varainhoitoasetuksen 70 artiklan 6 kohdan mukaisesti¹⁴ huomioon riippumattoman ulkopuolisen tarkastajan tekemän, yhteisyritysten tilejä koskevan tarkastustyön.

3.1.9. Jälkitarkastukset, jotka koskevat Horisontti 2020 -puiteohjelmasta rahoitettuja yhteisyritysten tutkimusmenoja, toimittaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus (Common Audit Service, CAS). Komissio katsoi Horisontti 2020 -puiteohjelmaa koskevassa asetusehdotuksessaan¹⁵ yhteisen tarkastuksen jälkitarkastuksista saatujen tulosten perusteella, että 2–5 prosentin vuotuinen virheriski on realistinen tavoite, kun otetaan huomioon tarkastusten kustannukset ja tutkimushankkeiden kustannusten korvaamiseen liittyvien sääntöjen monimutkaisuus. Komission tavoitteena on saavuttaa Horisontti

---

¹⁴ Asetus (EU, Euratom) 2018/1046.

¹⁵ COM(2011) 809.

2020 -puiteohjelman päättämisen yhteydessä jäännösvirhetaso, joka on mahdollisimman lähellä kahta prosenttia. Yhteinen tarkastus vastaa myös jälkitarkastuksista, jotka koskevat Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta rahoitettuja yhteisyritysten tutkimusmenoja.

3.1.10. Tilintarkastustuomioistuin ilmoittaa toimivalle johdolle muun muassa tarkastuksen suunnitellun laajuuden ja ajoituksen sekä merkittävät tarkastushavainnot, mukaan lukien tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksensa aikana havaitsemat mahdolliset merkittävät puutteet sisäisissä kontroleissa.

3.1.11. Tilintarkastustuomioistuin määrittää yhteisyrityksille ilmoitetuista seikoista ne, jotka tarkastuksen kohteena olevana varainhoitovuonna ovat olleet merkittävimpiä tilinpäätöksen tarkastuksessa. Tilintarkastustuomioistuin kuvaa kyseisiä seikkoja tarkastuskertomuksessaan, ellei säädös tai määräys estä asianomaisten tietojen julkistamista tai – erittäin harvinaisissa olosuhteissa – tilintarkastustuomioistuin toteaa, että asianomaista seikkaa ei ole syytä julkaista kertomuksessa, koska julkaisemisesta aiheutuvien kielteisten seurausten voitaisiin kohtuudella olettaa olevan suurempia kuin tietojen julkaisemisesta yleisen edun kannalta saatava hyöty.

EU:n puiteohjelmia toteuttavat yhteisyritykset

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

3.2. Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

Johdanto

3.2.1. Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannesta tutkimus- ja kehittämishankkeesta vastaava SESAR-yhteisyritys (SESAR 3) perustettiin marraskuussa 2021 Brysseliin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031¹⁶. SESAR 3 -yhteisyritys korvasi SESAR 1 -yhteisyrityksen, joka perustettiin helmikuussa 2007 seitsemännen puiteohjelman yhteyteen kahdeksaksi vuodeksi¹⁷ ja jonka toimintaa jatkettiin kesäkuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä 31. joulukuuta 2024 saakka¹⁸.

3.2.2. SESAR 3 -yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka vastaa nykyaikaistetun ilmaliikenteen hallintajärjestelmän kehittämisestä Euroopassa. Sen tarkoituksena on tutkimuksen ja innovoinnin avulla vauhdittaa digitaalisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamista. SESAR 3-yhteisyrityksen perustajaosakkaat ovat komission edustama EU, Euroopan lennonvarmistusjärjestö (Eurocontrol) sekä yli 50 organisaatiota, jotka kattavat ilmailun koko arvoketjun lentoasemista ja kaiken tyyppisistä ilmatilan käyttäjistä, lennonvarmistuspalveluista, droonioperaattoreista ja palveluiden tarjoajista aina valmistusteollisuuteen ja tiedeyhteisöön.

---

¹⁶ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

¹⁷ Neuvoston asetus (EY) N:o 219/2007 yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi.

¹⁸ Neuvoston asetus (EU) No 721/2014 asetuksen (EY) N:o 219/2007 muuttamisesta.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

3.2.3. Taulukossa 3.2.1 esitetään yhteisyrityksen avainluvut.

Taulukko 3.2.1 – Yhteisyrityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	146,9	69,9	110 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	158,8	34,8	356 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	36	37	-3 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut kuluvaan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdenneet määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.2.4. Yhteisyrityksen talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi **taulukosta 3.2.1**. Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrityksen toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyritys aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten sekä maksumäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.2.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perustelua, SESAR 3 -yhteisyrityksen toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla **168** on erottamaton osa lausuntoa.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.2.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) SESAR 3 -yhteisyrittöksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat¹⁹ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta²⁰ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.2.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että SESAR 3 -yhteisyrittöksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot SESAR 3 -yhteisyrittöksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrittöksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

¹⁹ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

²⁰ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrittäjä (SESAR 3)

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.2.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että SESAR 3 -yhteisyrittäjän 31 päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.2.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että SESAR 3 -yhteisyrittäjän 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.2.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmatason tietoa

3.2.11. Yhteisyrittäjän varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU, yksityiset osakkaat ja Eurocontrol) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyrittäjälle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetä riittävästi yhteisyrittäjän varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten (tehdyt avustussopimukset ja muut sopimukset) tilanne vuoden lopussa.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

3.2.12. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.2.13. *Taulukossa 3.2.2* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.2.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen ja kahdenvälisen sopimusten mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (Move-pääosasto)	555,8	29,3	–	585,0	537,3	–	–	–	537,3
Eurocontrol	467,0	25,0	–	492,0	16,8	274,1	39,5	–	330,4
Yksityiset osakkaat	280,0	18,5	–	298,5	10,8	234,1	44,5	–	289,4
Yhteensä	1 302,8	72,8	–	1 375,5	564,9	508,2	84,0	–	1 157,1

(1) Tilintarkastustuomioistimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Osakkaiden oikeudelliset sitoumukset vastaavat tasoltaan osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita

3.2.14. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten velvoitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustus- ja muita sopimuksia. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti EU:n operatiivisen enimmäisrahoitusosuuden 555,8 miljoonaa euroa, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten tehtyjä avustus- ja muita sopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 65,7 miljoonaa euroa (11,8 prosenttia) jää maksettavaksi tulevina vuosina sellaisten hankkeiden ja sopimusten perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen. Samaan aikaan yksityiset osakkaat olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset kaikista luontoissuorituksistaan. Näitä luontoissuorituksia koskevaksi tavoitteeksi on teollisuuden toimijoihin sovellettavassa osakassopimuksessa asetettu 280 miljoonaa euroa. Teollisuutta edustavat osakkaat raportoivat tästä määrästä 278,5 miljoonaa euroa (99,5 prosenttia) vuoden 2022 lopussa. Eurocontrol oli sitonut täysimääräisesti 467 miljoonan euron operatiivisen rahoitusosuuden, jota koskeva tavoite on määritetty kahdenvälisessä sopimuksessa. Eurocontrol raportoi määrän osalta 313,6 miljoonaa euroa (67 prosenttia tavoitteesta) vuoden 2022 lopussa.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvät vuoden 2022 talousarviomaksut vaikeutuivat, kun edunsaajien kulut kasvoivat ja toimitukset hankaloituivat

3.2.15. Yhteisyritys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä. Operatiivisten maksuumäärärahojen toteuttamisaste laski 54 prosenttiin (2021: 93 prosenttia). Yhteisyrityksen vuoden 2022 selvityksessä talousarvio- ja varainhallinnosta todetaan, että tähän olivat syynä kulujen kasvu ja toimitusvaikeudet, joita edunsaajat kohtasivat covid-19 kriisin vuoksi. Useimpien Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden kestoa olikin pidennettävä ja loppumaksuja lykättävä vuodelle 2023.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.2.16. *Taulukossa 3.2.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoituihin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.2.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽¹⁾	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (Move-pääosasto)	570,0	30,0	600,0	83,5	–	–	83,5
Yksityiset osakkaat	475,0	25,0	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurocontrol	475,0	25,0	500,0	1,5	0,0	0,0	1,5
Yhteensä	1 520,0	80,0	1 600,0	85,0	0,0	0,0	85,0

(1) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.2.17. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman maksusitoumusmäärärahat vuodeksi 2022 käytettiin huhtikuussa 2022 käynnistettyjen kahden ensimmäisen ehdotuspyynnön kohdalla kokonaan. Komissio teki 83,5 miljoonan euron käteissuoritukset näiden hankkeiden toteuttamiseen vuonna 2022. Arviointivaihetta ei saatu loppuun ennen vuodenvaihdetta, joten käteissuoritukset voidaan kuitenkin käyttää vasta vuoden 2023 alkupuoliskolla, kun avustussopimukset on tehty ja vastaavat ennakkomaksut voidaan suorittaa.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrittys (SESAR 3)

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.2.18. Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastukset teki komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus.

Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyrittys raportoi edustavaksi virhetasoksi 2,4 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 1,8 prosenttia²¹. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.2.19. Arvioidakseen yhteisyrittöksen operatiivisia kontroleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista²². Tilintarkastustuomioistuin ei havainnut vakavia kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevia virheitä otokseen poimittujen yhteisyrittöksen edunsaajien kohdalla. Yhdessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin raportoi systeemisestä ongelmasta, joka johtui siitä, että edunsaaja oli ilmoittanut tukeen oikeuttamattomia kuluja. Nämä liittyivät taloutta koskevista selvityksistä annettaviin todistuksiin, jotka eivät ole pakollisia ja joissa oli kyse väliselvityksistä.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.2.20. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyrittys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

---

²¹ SESAR-yhteisyrittöksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.2.3.

²² Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskuluja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmailiikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyrittys (SESAR 3)

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyrittysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrittysten talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, SESAR 3 (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen²³ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrittysten vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne</p>	<p>SESAR 3 maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p>	Päättynyt

²³ 83 a artikla.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmailukenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. SESAR 3:n kohdalla osuus on 7,7 prosenttia (vuoden 2021 lukujen perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.	Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.	

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (SESAR 3)

Yhteisyrityksen vastaus

3.2.11. Yhteisyritys panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja käsittelee asian kokonaisuudessaan ensi vuoden tilinpäätöksessä.

3.2.13. Eurocontrolin rahoitusosuuden taso vastasi vuoteen 2020 saakka odotuksia mutta pieneni myöhemmin covid-19-pandemian vuoksi seuraavista syistä:

- yksityisten kumppanien toiminnan väheneminen vuoteen 2022 saakka vaikutti suoraan Eurocontroliin liittyviin rahoitusosuuksiin, toiminnot ja validoinnit mukaan lukien; ja
- jäsenvaltiot pyysivät Eurocontrolia supistamaan kokonaisbudjettiaan pandemiaan liittyvän solidaarisuussuunnitelman yhteydessä. Tämän seurauksena sen oli pienennettävä alihankintamäärärahojaan ja lykättävä rekrytointeja kahdella vuodella (samalla kun huomattava osa sen asiantuntijoista jäi eläkkeelle).

Suurin osa yhteisyrityksen Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeista on kuitenkin toteutettu, ja ne ovat saavuttaneet suunnitellusti odotuksia vastaavan maturiteetin. SESAR 3 -yhteisyrityksen yhteydessä Eurocontrol on uusinnut sitoumuksensa enintään 500 miljoonan euron rahoitusosuuteen.

3.2.17. Yhteisyrityksen perustamisesta monivuotisen vuosien 2021–2027 rahoituskehysten yhteydessä annetun neuvoston asetuksen myöhäinen voimaantulo 30. marraskuuta 2021 viivästytti yhteisyrityksen täysimääräistä hallinnointia ja siten ensimmäisen työohjelman hyväksymistä ja ensimmäisten ehdotuspyyntöjen käynnistämistä, jotka voitiin julkaista vasta 7. huhtikuuta 2022.

3.2.19. SESAR 3 -yhteisyritys perii edunsaajalta takaisin liian suurina ilmoitetut määrät.

3.3. Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

Johdanto

3.3.1. Brysselissä sijaitseva puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA) perustettiin marraskuussa 2021 Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen 31. joulukuuta 2031 päättyväksi ajanjaksoksi²⁴. CA korvasi yhteisyrityksen, joka perustettiin joulukuussa 2007 kymmenen vuoden ajaksi seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman yhteyteen toteuttamaan ilmailualan yhteistä teknologia-aloitetta²⁵ (Clean Sky 1). Clean Sky -yhteisyrityksen toimintaa jatkettiin Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä toukokuussa 2014 aina 31. joulukuuta 2024 saakka²⁶ (Clean Sky 2).

3.3.2. CA-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, jonka tavoitteena on tutkimuksen ja innovoinnin avulla siirtää ilmailu kohti kestäväää ja ilmastoneutraalia tulevaisuutta. Yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat komission edustama EU sekä perussäädöksen liitteessä I luetellut ilmailualan organisaatiot²⁷. Lisäksi CA-yhteisyrityksellä on liitännäisosakkaita, jotka on valittu kiinnostuksenilmaisupyynnöiden avulla.

3.3.3. Taulukossa 3.3.1 esitetään yhteisyrityksen avainluvut.

Taulukko 3.3.1 – Yhteisyrityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	415,3	189,9	119 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	411,2	182,6	125 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	41	42	-2 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut kuluvaan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdenneet määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

²⁴ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

²⁵ Neuvoston asetus (EY) N:o 71/2007 Clean Sky 1 -yhteisyrityksen perustamisesta.

²⁶ Neuvoston asetus (EU) N:o 558/2014 Clean Sky 2 -yhteisyrityksestä.

²⁷ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

3.3.4. Yhteisyrityksen talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi [taulukosta 3.3.1](#). Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrityksen toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyritys aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten sekä maksuumäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.3.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, CA-yhteisyrityksen toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla [168](#) on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.3.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) CA-yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat²⁸ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta²⁹ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

²⁸ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

²⁹ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.3.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CA-yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot CA-yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.3.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CA-yhteisyrityksen 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.3.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CA-yhteisyrityksen 31. päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.3.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

Budjettihallintoa koskevat huomautukset**Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmatason tietoa**

3.3.11. Yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU vai yksityiset osakkaat) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty riittävästi yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa.

3.3.12. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvedotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.3.13. *Taulukossa 3.3.2* esitetään yhteenvedo, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka oli kirjattu vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.3.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen ja oikeudellisten päätösten mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	1 716,0	39,0	–	1 755,0	1 682,7	–	–	–	1 682,7
Yksityiset osakkaat	1 189,6	39,0	965,3	2 193,8	30,5	829,3	139,0	1 223,1	2 221,9
Yhteensä	2 905,6	78,0	965,3	3 948,8	1 713,2	829,3	139,0	1 223,1	3 904,6

(1) Tilintarkastustuomioistuinten tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Osakkaiden oikeudelliset sitoumukset vastaavat tasoltaan osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita

3.3.14. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten veloitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustussopimuksia.

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti 1 716 miljoonaa euroa EU:n operatiivisesta enimmäisrahoitusosuudesta, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmassa tehtyjä avustussopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 70,1 miljoonaa euroa eli 4,1 prosenttia jää maksettavaksi tulevina vuosina sellaisten hankkeiden perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen. Samaan aikaan yksityiset osakkaat olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset 968,3 miljoonan euron luontoissuoritusten osoittamisesta yhteisyrityksen operatiivisiin toimiin sekä 1 223,1 miljoonan euron luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (101,6 prosenttia 2 154,9 miljoonan euron vähimmäistavoitteesta). Nämä sidotut määrät raportoitiin täysimääräisinä vuoden 2022 lopussa.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvien maksujen suorittaminen vuoden 2022 talousarviosta väheni covid-19-pandemiasta edunsaajille aiheutuneiden ongelmien vuoksi

3.3.15. Yhteisyritys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä. Operatiivisten maksu määrärahojen toteuttamisaste oli 78 prosenttia (2021: 83 prosenttia). Lukuisissa Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeissa tekninen toiminta viivästyi tai sitä jouduttiin vähentämään covid-19-pandemian takia. Näitä hankkeita jouduttiin siksi muuttamaan tai pidentämään ja loppumaksuja lykkäämään vuoteen 2023.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.3.16. *Taulukossa 3.3.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.3.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽¹⁾	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	1 660,8	39,2	1 700,0	178,0	–	–	178,0
Yksityiset osakkaat	2 360,8	39,2	2 400,0	1,9	0,0	0,0	1,9
Yhteensä	4 021,6	78,4	4 100,0	179,9	0,0	0,0	179,9

(1) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

3.3.17. Komissio teki 178 miljoonan euron käteissuoritukset vuonna 2022. Yhteisyritys käytti 176 miljoonan euron operatiivisen rahoitusosuuden lähes kokonaan ennakkomaksuihin, jotka liittyivät ensimmäisiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä tehtyihin avustussopimuksiin.

Vuoden 2022 hallinnollisen talousarvion toteuttaminen jäi vaisuksi

3.3.18. Yhteisyrityksen hallinnollisten maksumäärärahojen (osasto 2) toteutusaste oli vuoden 2022 lopussa alhainen, 54 prosenttia. Yhteisyrityksen selvityksessä talousarvio- ja varainhallinnosta todetaan, että syy oli lähinnä se, että vuoden 2022 viimeisen neljänneksen aikana toimitetuista tietoteknisistä ja viestintäpalveluista oli määrä maksaa vasta vuonna 2023, ja se, että komission tarjoamista palveluista aiheutui vain vähän kuluja.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.3.19. Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastukset teki komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus.

Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyritys raportoi edustavaksi virhetasoksi 1,6 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 0,4 prosenttia³⁰. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.3.20. Arvioidakseen yhteisyrityksen operatiivisia kontrolleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista³¹. Yhdessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi ja kvantifioi vakavan virheen, joka johtui henkilöstökulujen ilmoittamisesta liian suurina. Edunsaaja oli kuluilmoituksessaan esittänyt budjetoidut henkilöstökulut.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.3.21. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

---

³⁰ CA-yhteisyrityksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.

³¹ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskasuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2020	Yhteisyritys lisäsi huomattavasti väliaikaisen henkilöstön käyttöä. Tällainen käytäntö luo tosiasiallisesti vakinaisia virkoja niiden virkojen lisäksi, jotka sisältyvät henkilöstötaulukoon. Tämä osoittaa, että yhteisyrityksen henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön määrä ei riitä yhteisyrityksen tutkimus- ja innovointiohjelman ja siihen liittyvien työsuunnitelmien toteuttamiseen. Tilanne aiheuttaa myös merkittäviä riskejä yhteisyritykselle, sillä sen ote keskeisistä osaamisalueista voi heiketä ja tilivelvollisuus hämärtyä. Lisäksi henkilöstön tehokkuus voi heikentyä, mikä puolestaan voisi vaikuttaa kielteisesti yhteisyrityksen toiminnan yleiseen tuloksellisuuteen.	Yhteisyrityksessä työskenteli vuonna 2022 edelleen huomattavan paljon väliaikaista henkilöstöä. Yhteisyritys perusteli tätä sillä, että vahvistettuun henkilöstötaulukoon liittyy rajoitteita ja että Horisontti 2020- ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmien rinnakkaisesta toteuttamisesta aiheutuu poikkeuksellisen suuri työmäärä.	Käsittely kesken

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
2	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, CA (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen³² ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. CA:n kohdalla osuus on 2,3 prosenttia (vuoden 2021 lukujen perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että</p>	<p>CA maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.</p>	Päättynyt

³² 83 a artikla.

Puhtaan ilmailun yhteisyritys (CA)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.		
3	2021	Vuonna 2021 tärkeät asiakirjat hyväksyttiin kopioimalla toimivaltaisen tulojen ja menojen hyväksyjän allekirjoitus ja liittämällä näin saatu kuva Word-muodossa olevaan asiakirjaan, joka tämän jälkeen muunnettiin pdf-muotoon. Tähän käytäntöön voi liittyä oikeudellisia riskejä, sillä näin allekirjoitettujen asiakirjojen sääntöjenmukaisuus voidaan riitauttaa.	CA otti asianmukaisen sähköisen allekirjoituksen käyttöön vuonna 2022.	Päättynyt

Yhteisyrityksen vastaus

3.3.11. Yhteisyritys panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja käsittelee asiaa kattavasti ensi vuoden tilinpäätöksessä.

3.3.20. Yhteisyritys on samaa mieltä tarkastushavainnoista. Tässä yhteydessä yhteisyritys on toteuttanut useita ennakkotoimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään samanlaisia virheitä lisäämällä edunsaajien ja avustusten täytäntöönpanosta vastaavien yhteisyrityksen työntekijöiden tietämystä. Tähän kuuluvat

- tiedotustilaisuuksien järjestäminen
- linkkien jakaminen EU:n rahoitus- ja tarjousportaalin tarjoamiin verkkoseminaareihin
- tiedottaminen edunsaajille (erityisesti pk-yrityksille ja uusille tulokkaille) siitä, miten EU:n avustuksiin liittyviä kustannuksia ilmoitettaessa voidaan välttää yleisimmät virheet.

3.4. Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

Johdanto

3.4.1. Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI) perustettiin marraskuussa 2021 Brysseliin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031³³. IHI-yhteisyritys korvasi innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta toteuttavan yhteisyrityksen, joka perustettiin joulukuussa 2007 seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman yhteyteen kymmeneksi vuodeksi³⁴ (IMI 1) ja jonka toimintaa jatkettiin toukokuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä 31. joulukuuta 2024 saakka³⁵ (IMI 2).

3.4.2. IHI-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka keskittyy monialaiseen, kestävään ja potilaskeskeiseen terveysalan tutkimukseen ja innovointiin. Yhteisyrityksen perustajaosakkaat ovat komission edustama EU, eurooppalaiset toimialajärjestöt COCIR, EFPIA (ja sen osana Vaccines Europe) sekä EuropaBio ja MedTech Europe.

3.4.3. Taulukossa 3.4.1 esitetään yhteisyrityksen avainluvut.

Taulukko 3.4.1 – Yhteisyrityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	174,8	210,4	-17 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	272,4	11,0	2 376 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	49	50	-2 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut kuluvaan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

³³ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

³⁴ Neuvoston asetus (EY) N:o 73/2008 yhteisyrityksen perustamisesta innovatiivisia lääkkeitä koskevan yhteisen teknologia-aloitteen toteuttamiseksi.

³⁵ Neuvoston asetus (EU) N:o 557/2014 toisen innovatiiviset lääkkeet -aloitetta toteuttavan yhteisyrityksen perustamisesta.

Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

3.4.4. Yhteisyrityksen talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi [taulukosta 3.4.1](#). Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrityksen toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyritys aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.4.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, IHI:n toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla [168](#) on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.4.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) IHI-yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat³⁶ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta³⁷ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

³⁶ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

³⁷ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.4.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että IHI-yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot IHI-yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.4.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että IHI-yhteisyrityksen 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.4.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että IHI-yhteisyrityksen 31. päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.4.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmaston tietoa

3.4.11. Yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU vai yksityiset osakkaat) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty riittävästi yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa, kun huomioon otetaan tehdyt avustussopimukset ja muut sopimukset.

3.4.12. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Seitsemannen puiteohjelman toteuttaminen

Yhteisyritys ei ole vielä saanut puiteohjelman toteutusta päätökseen

3.4.13. *Taulukossa 3.4.2* esitetään yhteenveto rahoitusosuuksista, joita osakkaat ovat suorittaneet yhteisyritykseen seitsemännessä puiteohjelmassa (tilanne vuoden 2022 lopussa).

Taulukko 3.4.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä seitsemannen tutkimuksen puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	966,0	34,0	–	1 000,0	938,4	–	–	–	938,4
Yksityiset osakkaat	966,0	34,0	–	1 000,0	21,9	808,9	23,0	–	853,8
Yhteensä	1 932,0	68,0	–	2 000,0	960,3	808,9	23,0	–	1 792,2

(1) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuimen yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.4.14. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti EU:n operatiivisen enimmäisrahoitusosuuden 966 miljoonaa euroa, joka koski seitsemättä tutkimuksen puiteohjelmaa varten tehtyjä avustussopimuksia. Kymmenen vuotta seitsemannen tutkimuksen puiteohjelman päättymisen jälkeen maksamatta on vielä noin 44,9 miljoonan euron määrä (viisi prosenttia), joka liittyy yhä keskeneräisiin hankkeisiin. Yksityiset osakkaat

Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset 914,2 miljoonan euron luontoissuorituksista (94,6 prosenttia 966 miljoonan euron operatiivisesta vähimmäistavoitteesta). Ne raportoivat sidotun määrän osalta 831,9 miljoonaa euroa (86 prosenttia tavoitteesta) vuoden 2022 lopussa.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.4.15. Taulukossa 3.4.3 esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.4.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	1 595,4	42,6	–	1 638,0	991,7	–	–	–	991,7
EPFIA ja assosioituneet kumppanit	1 595,4	42,6	–	1 638,0	36,3	854,0	224,0	–	1 114,3
Yhteensä	3 190,8	85,2	–	3 276,0	1 028,0	854,0	224,0	–	2 106,0

(1) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Osakkaiden oikeudelliset sitoumukset vastaavat tasoltaan osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita

3.4.16. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten velvoitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustussopimuksia. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut 1 452,1 miljoonaa euroa (91 prosenttia) 1 595,4 miljoonan euron EU:n operatiivisesta enimmäisrahoitusosuudesta, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmassa tehtyjä avustussopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 484,8 miljoonaa euroa eli 33,4 prosenttia jää maksettavaksi tulevana vuosina sellaisten hankkeiden yhteydessä, jotka on vielä saatava päätökseen. Samaan aikaan yksityiset osakkaat ja assosioituneet kumppanit olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset 1 499,4 miljoonan euron luontoissuorituksista (94 prosenttia 1 595,4 miljoonan euron vähimmäistavoitteesta). Ne

Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

raportoivat sidotun määrän osalta 1 078,9 miljoonaa euroa (67,6 prosenttia tavoitteesta) vuoden 2022 lopussa.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvien vuoden 2022 talousarviomaksujen toteuttamisaste oli 87 prosenttia

3.4.17. Yhteisyritys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä. Operatiivisten maksu määrärahojen käyttöaste oli 87 prosenttia (96 prosenttia vuonna 2021).

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.4.18. *Taulukossa 3.4.4* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.4.4 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽¹⁾	Validoimattomat raportoیدut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	1 169,8	30,2	1 200,0	1,4	–	–	1,4
Yksityiset osakkaat	969,8	30,2	1 000,0	1,4	0,0	0,0	1,4
Rahoituskumppanit	200,0	0,0	200,0	–	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	2 339,6	60,4	2 400,0	2,8	0,0	0,0	2,8

(1) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA). IKAA voi vastata enintään 40:ää prosenttia yhteisyrityksen yksityisten osakkaiden luontoissuoritusten kokonaisarvosta.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.4.19. Komissio teki yhteisyrityksen hallintokuluihin vain 1,4 miljoonan euron käteissuoritukset vuonna 2022. Yhteisyritys ei pyytänyt käteissuorituksia Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toimiin, sillä puiteohjelman vuonna 2022 käynnistetyt kaksi ensimmäistä ehdotuspyyntöä saadaan päätökseen vasta vuonna 2023.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.4.20. Jälkitarkastukset, jotka koskevat seitsemännen puiteohjelman menoja, toteutti yhteisyritys, kun taas Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastuksista vastaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus. Yhteisyritys

Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

raportoi, että seitsemännen puiteohjelman menojen edustava virhetaso oli 2,1 prosenttia ja jäännösvirhetaso 0,8 prosenttia ja Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen edustava virhetaso 2,7 prosenttia ja jäännösvirhetaso 0,9 prosenttia (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut)³⁸. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.4.21. Arvioidakseen yhteisyrityksen operatiivisia kontroleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista³⁹. Tilintarkastustuomioistuin ei havainnut virheitä tai valvontapuutteita otokseen valituissa yhteisyrityksen edunsaajissa.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.4.22. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

---

³⁸ IHI-yhteisyrityksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.

³⁹ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskasuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, IHI (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen⁴⁰ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne</p>	<p>IHI maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p>	Päättynyt

⁴⁰ 83 a artikla.

Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		<p>yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. IHI:n kohdalla osuus on 2,5 prosenttia (vuoden 2021 lukujen perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken (vuoden 2021 lukujen perusteella). Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.</p>	<p>Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.</p>	

Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (IHI)

Yhteisyrityksen vastaus

3.4.11. For IHI-yhteisyritys hienosäätää esitystapaa vuoden 2023 tilinpäätöstä varten.

3.4.16. Alkuperäistä rahoitusosuuksille asetettua tavoitetta pienennettiin yhteisymmärryksessä Euroopan komission kanssa. Pienennetyn rahoitusosuuksille asetetun oikeudellisen tavoitteen toteutumisaste on 74 prosenttia.

3.5. Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

Johdanto

3.5.1. Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2) perustettiin marraskuussa 2021 Brysseliin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031⁴¹. CH 2 -yhteisyritys korvasi polttokenno- ja vetyteknologia-alan yhteisen teknologia-aloitteen, joka perustettiin toukokuussa 2008 seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman yhteyteen 31. joulukuuta 2017⁴² (FCH 1) päättyväksi ajanjaksoksi ja jonka toimintaa jatkettiin toukokuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä 31. joulukuuta 2024 saakka⁴³ (FCH 2).

3.5.2. CH 2 -yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin välinen kumppanuus polttokenno- ja vetyteknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin alalla. Yhteisyrityksen osakkaita ovat komission edustama EU, teollisuutta edustava järjestö (Hydrogen Europe) ja tutkimusalaa edustava järjestö (Hydrogen Europe Research).

3.5.3. Taulukossa 3.5.1 esitetään yhteisyrityksen avainluvut.

Taulukko 3.5.1 – Yhteisyrityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	118,3	56,2	110 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	314,3	15,8	1 889 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	29	27	7 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut kuluvan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.5.4. Yhteisyrityksen talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi taulukosta 3.5.1. Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrityksen toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyritys

⁴¹ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

⁴² Neuvoston asetus (EY) N:o 521/2008 polttokenno- ja vetyteknologian alalla toimivan yhteisyrityksen perustamisesta.

⁴³ Neuvoston asetus (EU) N:o 559/2014 toisen polttokenno- ja vety-yhteisyrityksen perustamisesta.

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten sekä maksuumäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.5.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, CH 2 -yhteisyrityksen toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla **168** on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.5.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) CH 2 -yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat⁴⁴ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta⁴⁵ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

⁴⁴ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

⁴⁵ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.5.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CH 2 -yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot CH 2 -yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.5.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CH 2 -yhteisyrityksen 31 päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.5.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CH 2 -yhteisyrityksen 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.5.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

Budjettihallintoa koskevat huomautukset**Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmaston tietoa**

3.5.11. Yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU vai yksityiset osakkaat) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty riittävästi yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa, kun huomioon otetaan tehdyt avustussopimukset ja muut sopimukset.

3.5.12. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Seitsemännen puiteohjelman toteuttaminen**Yhteisyritys saavutti osakkaiden rahoitusosuuksille asetetut tavoitteet**

3.5.13. *Taulukossa 3.5.2* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka oli kirjattu vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.5.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä seitsemännen puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen ja oikeudellisten päätösten mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	450,0	20,0	–	470,0	407,4	19,1	–	–	426,5
Yksityiset osakkaat	450,0	20,0	–	470,0	17,9	450,0	10,7	–	478,6
Yhteensä	900,0	40,0	–	940,0	425,3	469,1	10,7	–	905,1

(1) Tilintarkastustuomioistimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.5.14. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut 425,8 miljoonaa euroa (95 prosenttia) 450 miljoonan euron EU:n operatiivisesta enimmäisrahoitusosuudesta, joka koski seitsemättä tutkimuksen puiteohjelmaa varten tehtyjä avustussopimuksia. Tästä

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

sidotusta määrästä noin 3 miljoonaa euroa (0,7 prosenttia) jäi maksettavaksi vuonna 2023, kun viimeinen käynnissä oleva seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman hanke päätetään.

Toisaalta yksityiset osakkaat ilmoittivat vuoden 2022 loppuun mennessä vähimmäistavoitteen (450 miljoonaa euroa) verran luontoissuorituksia, jotka yhteisyritys oli validoinut täysimääräisesti.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.5.15. *Taulukossa 3.5.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoituihin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.5.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen ja oikeudellisten päätösten mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	646,0	19,0	–	665,0	573,1	–	–	–	573,1
Yksityiset osakkaat	76,0	19,0	285,0	380,0	14,8	51,7	47,3	1 039,0	1 152,8
Yhteensä	722,0	38,0	285,0	1 045,0	587,9	51,7	47,3	1 039,0	1 725,9

(1) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.5.16. Yksityisten osakkaiden luontoissuorituksia on validoitu operatiivisten toimien osalta vähän, 51,7 miljoonaa euroa (2021: 38,6 miljoonaa euroa), koska yhteisyritys todentaa ne myöhemmin, kun Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden loppumaksut suoritetaan ja on aika antaa todistukset taloutta koskevista selvityksistä.

Osakkaiden oikeudelliset sitoumukset vastaavat tasoltaan osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita

3.5.17. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten veloitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustus- ja muita sopimuksia. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti 646 miljoonan euron EU:n enimmäisrahoitusosuuden, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmassa tehtyjä avustus- ja muita sopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 88,5 miljoonaa euroa (13,7 prosenttia) jää maksettavaksi tulevina vuosina sellaisten hankkeiden ja sopimusten perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen. Samaan aikaan yksityiset osakkaat olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset 190,5 miljoonan euron luontoissuoritusten osoittamisesta yhteisyrityksen operatiivisiin toimiin sekä 1 039 miljoonan euron luontoissuorituksista täydentäviin toimiin

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

(340,6 prosenttia 361 miljoonan euron vähimmäistavoitteesta). Nämä sidotut määrät raportoitiin täysimääräisinä vuoden 2022 lopussa.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvät vuoden 2022 talousarviomaksut vähenivät, kun edunsaajien kulut kasvoivat ja toimitukset hankaloituivat

3.5.18. Yhteisyritys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä. Operatiivisten maksu määrärahojen toteuttamisaste oli 81 prosenttia (2021: 88 prosenttia). Yhteisyrityksen mukaan tähän olivat syynä kulujen kasvu ja toimitusvaikeudet, joita edunsaajat kohtasivat covid-19 kriisin ja Ukrainan sodan vuoksi. Useimpien Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden kestoja oli pidennettävä ja loppumaksuja lykättävä vuodelle 2023.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.5.19. *Taulukossa 3.5.4* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.5.4 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽¹⁾	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	969,8	30,2	1 000,0	80,0	–	–	80,0
Yksityiset osakkaat	969,8	30,2	1 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	1 939,6	60,4	2 000,0	80,0	0,0	0,0	80,0

(1) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.5.20. Komissio teki 80 miljoonan euron käteissuoritukset vuonna 2022. Yhteisyritys käytti määrästä 47 miljoonaa euroa (59 prosenttia) ennakkomaksuihin, jotka liittyivät ensimmäisiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä tehtyihin avustussopimuksiin. Vuoden 2022 ehdotuspyynnön arviointi johti neljän aiheen peruuttamiseen, koska niihin ei tullut sopivia ehdotuksia. Yhteisyritys siirsi 33 miljoonan euron käyttämättömät

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

maksumäärärahat vuoteen 2023 sellaisten ennakkomaksujen maksamista varten, jotka aiottiin suorittaa uusien, vuoden 2023 alussa tehtävien avustussopimusten nojalla.

Vuoden 2022 hallinnollisen talousarvion toteuttaminen jäi vaisuksi

3.5.21. Hallinnollisen talousarvion (osasto 2) toteutusasteet olivat vuoden 2022 lopussa alhaiset, maksusitoumusmäärärahojen kohdalla 62 prosenttia ja maksumäärärahojen kohdalla 51 prosenttia. Yhteisyrittäjien mukaan tämä johtui siitä, että Hydrogen Week -tapahtuman järjestelyihin liittyvien maksujen suorittaminen keskeytyi, toimistorakennuksen kunnostusta koskeva hankintamenettely lykkääntyi ja tärkeän palveluhankintapuitesopimuksen tekeminen viivästyi.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.5.22. Jälkitarkastukset, jotka koskevat seitsemännen puiteohjelman menoja, toteutti yhteisyritys, kun taas Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastuksista vastaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus. Yhteisyritys ei kohdistanut jälkitarkastuksia seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman lopullisiin menoihin, jotka maksettiin vuonna 2022, sillä ne olivat arvoltaan vähäisiä. Niin ollen se ilmoitti seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman menojen osalta lopullisina virhetasoina vuotta 2021 koskevan edustavan virhetason 2,0 prosenttia ja jäännösvirhetason 1,1 prosenttia. Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyritys raportoi edustavaksi virhetasoksi 2,9 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 0,9 prosenttia⁴⁶. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastuksia ei tehty, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.5.23. Arvioidakseen yhteisyrittäjien operatiivisia kontroleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista⁴⁷. Eräessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi ja kvantifioi vakavan virheen, joka liittyi henkilöstökuluihin. Virhe aiheutui siitä, että edunsaaja oli ilmoittanut lomien aikana tehtyjä työtunteja ja sisällyttänyt ilmoittamiinsa kuluihin tukeen oikeuttamattomista palkanlisistä aiheutuneita kuluja. Eräessä toisessa tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi ja kvantifioi vakavan virheen, joka johtui siitä, että edunsaaja ilmoitti sellaisista laitteista

---

⁴⁶ CH 2 -yhteisyrittäjien konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.1.

⁴⁷ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskasuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

aiheutuneita kuluja, joita edunsaaja ei käyttänyt raportointikaudella, ja siitä, että henkilöstökuluja oli laskettu virheellisesti.

Muita seikkoja koskevat huomautukset

3.5.24. Henkilöstösääntöjen⁴⁸ ja yhteisyrityksen suuntavivojen mukaan henkilöstökomitean olisi nimitettävä vähintään yksi jäsen kunkin ulkoisen rekrytointimenettelyn valintalautakuntaan. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että tarkastetun rekrytointimenettelyn valintalautakuntaan ei kuulunut henkilöstökomitean nimittämään jäsentä. Yhteisyritys ei kyennyt perustamaan henkilöstökomiteaa useista henkilöstölle esitetystä kiinnostuksenilmaisupyynnöistä huolimatta.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.5.25. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

---

⁴⁸ Henkilöstösääntöjen 9 artikla ja 1a artikla yhdessä.

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, CH 2 (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen⁴⁹ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne</p>	<p>CH 2 maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Huomautuksen käsittely katsotaan</p>	Päättynyt

⁴⁹ 83 a artikla.

Puhtaan vedyn yhteisyritys (CH 2)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		<p>yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. CH 2 n kohdalla osuus on 2,9 prosenttia (vuoden 2021 lukujen perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.</p>	<p>siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.</p>	

Yhteisyrityksen vastaus

3.5.11. The Yhteisyritys panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja käsittelee asiaa ensi vuoden tilinpäätöksessä.

3.5.23. Ensimmäisen tapauksen osalta yhteisyritys hyödyntää tilintarkastustuomioistuimen huomautuksia parantaakseen edelleen nykyistä riskiperusteista valvontastrategiaansa ennaltaehkäisevien toimenpiteiden suuntaan, joita sovelletaan yhteisyrityksen tietäntyyppisiin maksuihin pienille ja uusille edunsaajille.

Toisessa tapauksessa tilintarkastustuomioistuimen huomautus liittyy ajoituseroon tukikelpoisten kustannusten ilmoittamisessa. Yhteisyritys oli ennen maksun vahvistamista kehottanut edunsaajaa poistamaan kyseiset laitekustannukset nykyisestä tilinpäätöksestä. Yhteisyritys huomauttaa kuitenkin, että Horisontti 2020 -puiteohjelman yksinkertaistamissäännön mukaan edunsaajien ei tarvitse eritellä sellaisia kustannuksia, jotka ovat alle 15 prosenttia ilmoitetuista henkilöstökuluista. Näin ollen yhteisyrityksen saatavilla ei ollut kaikkia laitteista aiheutuneita kuluja. Tulevaisuudessa yhteisyritys ohjeistaa edunsaajia aina ilmoittamaan kalleimmat laitteet ja erittelemään niiden kustannukset kokonaisuudessaan.

3.5.24. Covid-19-pandemiaan liittyvien olosuhteiden vuoksi uuden henkilöstökomitean perustaminen ei ollut käytännössä mahdollista kahden viime vuoden aikana tehdyistä useista yrityksistä huolimatta. Henkilöstökomitea kuitenkin perustettiin vuoden 2023 alkupuolella, mistä lähtien se on toiminut täysimääräisesti.

3.6. Keskeiset digitaalitekniologiat -yhteisyritys (KDT)

Johdanto

3.6.1. Keskeiset digitaalitekniologiat -yhteisyritys (KDT) perustettiin marraskuussa 2021 Brysseliin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031⁵⁰. KDT korvasi elektroniset komponentit ja järjestelmät Euroopan johtoasemaa varten -yhteisyrityksen (ECSEL), joka perustettiin toukokuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteyteen 31. joulukuuta 2024 saakka⁵¹. ECSEL puolestaan korvasi 26. kesäkuuta 2014 eurooppalaisen nanoelektronikka-aloitteen neuvoo-antavan toimikunnan sekä yhteisyrityksen, joka oli perustettu sulautettuja tietotekniikkajärjestelmiä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta varten.

3.6.2. KDT-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka keskittyy tutkimaan ja innovoimaan keskeisiä digitaalitekniologioita, jotka ovat Euroopan johtavan kilpailuaseman kannalta olennaisia digitaalitalouden ja etenkin elektronisten komponenttien ja järjestelmien aloilla. Sen perustajaosakkaita ovat komission edustama EU, [osallistujavaltiot](#) sekä kolme toimialajärjestöä (European Association on Smart System Integration, eurooppalaisten nanoelektronikkatoimien yhdistys ja Inside Industry Association). Järjestöt edustavat sidosryhmiä mikro- ja nanoelektronikan, älykkäiden integroitujen järjestelmien ja sulautettujen/kyberfyysisten järjestelmien aloilta.

3.6.3. Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2023 asetuksen, jolla KDT-yhteisyritys muutettiin siruyhteisyritykseksi⁵². Muutosasetuksen mukaan siruyhteisyrityksen tehtävänä olisi ennen kaikkea edistää seuraavan sukupolven innovatiivisten puolijohdetekniologioiden kehittämistä ja tehostaa Euroopan valmiuksia sirutuotannossa Siruja Euroopalle -aloitteen avulla. EU kasvattaa tätä varten yhteisyritykselle osoittamiaan rahoitusosuuksia 1,8 miljardista 4,2 miljardiin

---

⁵⁰ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

⁵¹ Neuvoston asetus (EU) N:o 561/2014 ECSEL-yhteisyrityksen perustamisesta.

⁵² Neuvoston asetus (EU) 2023/1782 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2021/2085 muuttamisesta siruyhteisyrityksen osalta.

Keskeiset digitaaliteknologiat -yhteisyrittäjä (KDT)

euroon. Rahoitus yhteisyrittäjään aiotaan kanavoida Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta (2,7 miljardia euroa) ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta (1,5 miljardia euroa).

3.6.4. Taulukossa 3.6.1 esitetään yhteisyrittäjän avainluvut.

Taulukko 3.6.1 – Yhteisyrittäjän avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	222,2	199,3	11 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	261,4	214,0	22 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	25	29	-14 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyrittäjä on ottanut kuluvan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrittäjän toimittamat tiedot.

3.6.5. Yhteisyrittäjän talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi [taulukosta 3.6.1](#). Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrittäjän toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyrittäjä aloitti ensimmäisten Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ehdotuspyyntöjen käynnistystoimet jo vuoden 2021 lopulla. Yhteisyrittäjän vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ehdotuspyyntöjä varten sekä maksumäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.6.6. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, KDT-yhteisyrittäjän toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla [168](#) on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.6.7. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) KDT-yhteisyrittäjän tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat⁵³ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta⁵⁴ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.6.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että KDT-yhteisyrittäjän tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot KDT-yhteisyrittäjän taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrittäjän varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

⁵³ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvetön keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

⁵⁴ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarvion tapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.6.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että KDT-yhteisyrittäjän 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.6.10. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että KDT-yhteisyrittäjän 31. päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.6.11. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmatason tietoa

3.6.12. Yhteisyrittäjä jätti esittämättä vuoden 2022 tilinpäätöksessään tärkeitä tietoja osakkaidensa rahoitusosuuksista ohjelmatasolla. Näitä tietoja tarvitaan, jotta yhteisyrittäjän saavutukset voidaan ilmoittaa kattavasti vuoden lopussa. Yhteisyrittäjä ei etenkin verrannut kultakin osakastyypiltä vuoden loppuun mennessä kussakin ohjelmassa saatuja rahoitusosuuksia kunkin ohjelman rahoitusosuuksille asetettuihin lakisääteisiin tavoitteisiin. Yhteisyrittäjä ei myöskään tilinpäätöksessään ilmoittanut osallistujavaltioilta saamia rahoitusosuuksia.

3.6.13. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Keskeiset digitaalitekniikat -yhteisyitys (KDT)

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.6.14. Taulukossa 3.6.2 esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoituihin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.6.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat arvioitujen luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (CNECT-pääosasto)	1 169,7	15,3	–	1 185,0	1 158,6	–	–	–	1 158,6
Yksityiset osakkaat	1 617,5	40,0	–	1 657,5	24,3	406,5	1 172,5	–	1 603,3
Osallistujavaltiot ⁽²⁾	1 170,0	–	–	1 170,0	495,3	–	–	–	495,3
Yhteensä	3 957,2	55,3	–	4 012,5	1 678,2	406,5	1 172,5	–	3 257,2

(1) Tilintarkastustuomioistimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

(2) Osallistujavaltiot maksavat rahoitusosuutensa suoraan edunsaajille. Nämä käteissuoritukset eivät näy yhteisyityksen tilinpäätöksessä.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyityksen antamien tietojen ja yhteisyityksen perustamisasetuksen perusteella.

Suurin osa yhteisyityksen yksityisten osakkaiden luontoissuorituksista on vielä validoitava

3.6.15. Jotta yhteisyityksen saavutuksista saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyityksen osakkailla on avustussopimuksiin liittyviä operatiivisia velvoitteita. Vuoden 2022 lopussa yhteisyitys oli sitonut täysimääräisesti EU:n operatiivisen enimmäisrahoitusosuuden 1 169,7 miljoonaa euroa, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten tehtyjä avustussopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 139,2 miljoonaa euroa (11,9 prosenttia) jää maksettavaksi tulevana vuosina sellaisten hankkeiden perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen.

3.6.16. Yhteisyitys arvioi vuoden 2022 lopussa yksityisten osakkaiden potentiaaliset lopulliset luontoissuoritukset operatiivisiin Horisontti 2020 -toimiin 1 579 miljoonaksi euroksi, mikä on 97,6 prosenttia 1 617,5 miljoonan euron vähimmäistavoitteesta. Yhteisyitys voi laskea ja validoida yksityisten osakkaiden luontoissuoritukset vasta sen jälkeen, kun sekä yhteisyitys että osallistujavaltiot ovat suorittaneet kaikki maksut ja kun kaikki hankkeiden päättyessä annettavat todistukset ja todistukset taloutta koskevista selvityksistä on vastaanotettu. Tästä syystä, ja kun vuoden 2022 lopussa vain vähäinen määrä Horisontti 2020 -hankkeita oli saatu päätökseen, teollisuuden validoidut luontoissuoritukset olivat 406,5 miljoonaa euroa (25 prosenttia tavoitteesta).

Keskeiset digitaalitekniikat -yhteisyrittäjä (KDT)

3.6.17. Tilintarkastustuomioistuin arvioi, että vuoden 2022 lopussa osallistujavaltioiden tekemät sopimusperusteiset sitoumukset olivat arvoltaan 1 106,2 miljoonaa euroa (95 prosenttia tavoitteesta). Arvio perustuu yhteisyrittäjien julkisten tahojen neuvoston vuosien 2014–2020 ehdotuspyyntöjen osalta tekemiin rahoituspäätöksiin. Tästä määrästä ne ilmoittivat kaikkiaan 495,3 miljoonan euron rahoitusosuudet maksetuiksi suoraan tukemilleen Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden kansallisille edunsaajille. Määrien erotus johtuu siitä, että osallistujavaltiot kirjaavat ja raportoivat kulunsa yhteisyrittäjälle vasta siinä vaiheessa, kun niiden tukemat Horisontti 2020 -hankkeet on saatu päätökseen.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvät vuoden 2022 talousarviomaksut vaikeutuivat, kun edunsaajien kulut kasvoivat ja toimitukset hankaloituivat

3.6.18. Yhteisyrittäjä ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä. Operatiivisten maksusitoumusmäärärahojen toteuttamisaste laski 74 prosenttiin (2021: 85 prosenttia), mikä yhteisyrittäjien mukaan johtui ongelmista, joita edunsaajille aiheutui covid-19-pandemian vuoksi. Lukuisissa Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeissa tekninen toiminta viivästyi joko sirumateriaalien puutteen takia tai siksi, että henkilöstöllä ei ollut pääsyä kehitys- ja testaustiloihin. Näitä hankkeita jouduttiin siksi muuttamaan tai pidentämään ja loppumaksuja lykkäämään vuoteen 2023.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.6.19. *Taulukossa 3.6.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrittäjien osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta

Keskeiset digitaaliteknologiat -yhteisyritys (KDT)

niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitii vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.6.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perussäädöksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽²⁾	Validoimattomat arvioitua luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (CNECT-pääosasto)	1 773,7	26,3	1 800,0	171,7	–	–	171,7
Yksityiset osakkaat	2 484,8	26,3	2 511,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Osallistujavaltiot ⁽¹⁾	1 773,7	–	1 773,7	0,0	–	–	0,0
Yhteensä	6 032,2	52,6	6 084,8	171,7	0,0	0,0	171,7

(1) Osallistujavaltiot maksavat rahoitusosuutensa suoraan edunsaajille. Nämä käteissuoritukset eivät näy yhteisyrityksen tilinpäätöksessä.

(2) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.6.20. Komissio teki 171,7 miljoonan euron käteissuoritukset vuoden 2022 loppuun mennessä. Yhteisyritys käytti määrästä 42,3 miljoonaa euroa (25 prosenttia) ennakkomaksuihin, jotka liittyivät ensimmäisiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä tehtyihin avustussopimuksiin.

Vuoden 2022 hallinnollisen talousarvion toteuttaminen jäi vaisuksi

3.6.21. Yhteisyrityksen hallintomenojen talousarvion (osasto 2) toteutusaste oli vuoden 2022 lopussa alhainen, 63 prosenttia. Yhteisyrityksen vuoden 2022 selvityksessä talousarvio- ja varainhallinnosta todetaan, että syynä oli pääasiassa se, että tietoteknisten välineiden hankintoja, joilla oli tarkoitus tukea osallistujavaltioiden rahoitusosuuksien hallinnoimiseen käytettävää järjestelmää (Central Management of Financial Contributions), lykättiin, ja se, että tiedotustoimintaa vähennettiin.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.6.22. Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastuksista vastaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus.

Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyritys raportoi edustavaksi virhetasoksi 2,6 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 0,8 prosenttia⁵⁵. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.6.23. Arvioidakseen yhteisyrityksen operatiivisia kontrolleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuimien poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista⁵⁶. Tilintarkastustuomioistuin ei havainnut virheitä tai valvontapuutteita otokseen valituissa yhteisyrityksen edunsaajissa.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.6.24. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

---

⁵⁵ KDT-yhteisyrityksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.1.

⁵⁶ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskasuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, KDT (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen⁵⁷ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. KDT:n kohdalla osuus on 50,1 prosenttia (vuoden 2021 lukujen</p>	<p>KDT maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä</p>	Päättynyt

⁵⁷ 83 a artikla.

Keskeiset digitaalitekniologiat -yhteisyritys (KDT)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.	koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.	
2	2021	Komissio ei arvioinut, kuinka paljon lisäresursseja yhteisyritys tarvitsee suunnitellun rahoitusosuuksien hallinnoimiseen käytettävän järjestelmän täytäntöönpanemiseksi. Kyseiset tarpeet eivät sisällyneet myöskään yhteisyrityksen alustaviin henkilöstöresurssiarvioihin, jotka koskivat Horisontti Eurooppa -ohjelman täytäntöönpanoa.	Toimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.	Päättynyt

Keskeiset digitaalteknologiat -yhteisyrittäjä (KDT)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
3	2021	Komissio on ehdottanut perussäädöksen ⁵⁸ muuttamista siten, että KDT:stä tulee jatkossa siruyhteisyrittäjä. Ehdotuksen mukaan yhteisyrittäjä toteuttaa hankkeita, joiden arvo on noin 10,9 miljardia euroa monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 aikana. Yhteisyrittäjän olisi palkattava 19 uutta henkilöstön jäsentä, jotta suunniteltu henkilöstömäärä (50 henkilöstösääntöjen alaista työntekijää) toteutuisi vuoteen 2025 mennessä. Koska yhteisyrittäjässä oli vuoden 2021 lopussa vain 29 henkilöstön jäsentä, sillä voi olla huomattavia henkilöstöresursseihin liittyviä haasteita näiden uusien rekrytointien hallinnoinnissa, kun lisäksi on vielä laadittava uudet hallinnolliset ja operatiiviset prosessit.	Yhteisyrittäjän vuoden 2022 henkilöstötaulukossa oli 30 toimea. Yhteisyrittäjän henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön määrä oli vuoden 2022 lopussa enää vain 25.	Käsittely kesken

⁵⁸ Ehdotus neuvoston asetukseksi Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyrittäjien perustamisesta annetun asetuksen (EU) 2021/2085 muuttamisesta siruyhteisyrittäjän osalta (COM(2022) 47 final).

Yhteisyrituksen vastaus

3.6.12. KDT-yhteisyritys harkitsee vastaisuudessa lisäävänsä tilinpäätöksiin nämä tiedot ja etenkin vertailun kunkin ohjelman lakisääteisiin tavoitteisiin. Tältä osin yhteisyritys tekee yhteistyötä muiden yhteisyritysten kanssa tilinpäätöksen yhdenmukaistetun mallin laatimiseksi. Lisäksi pyydetyt tiedot annetaan myös talousarviota ja varainhallintoa koskevassa selvityksessä.

3.6.16. KDT-yhteisyrituksen neuvoston asetuksen 16 artiklan 3 kohdan c alakohdassa vahvistetaan yksityisten osakkaiden luontoissuoritukset yksityisten osakkaiden kokonaiskustannuksiksi, joista on vähennetty KTD-yhteisyrituksen rahoitusosuudet ja osallistujavaltioiden rahoitusosuudet. Koska osallistujavaltiot eivät hyväksy todellisia kustannuksia tai suorita maksuja ennen kuin hankkeet on saatu päätökseen, yksityiset osakkaat voivat toimittaa ainoastaan arviot luontoissuorituksista.

3.6.18. Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin tarkoitettun vuoden 2022 talousarvion toteuttaminen vaikeutui, kun edunsaajien kulut kasvoivat ja niiden toimitukset hankaloituivat covid-19-pandemian vaikutusten vuoksi.

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

3.7. Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Johdanto

3.7.1. Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE) perustettiin marraskuussa 2021 Brysseliin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031⁵⁹. CBE korvasi biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyrityksen (BBI), joka perustettiin toukokuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteyteen kaudeksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2024⁶⁰.

3.7.2. CBE-yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka keskittyy tutkimukseen ja innovointiin siinä tarkoituksessa, että kiertotalouden alalla toimivista, biopohjaisista teollisuudenaloista tulisi kestäviä ja kilpailukykyisiä. Yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat EU, jota komissio edustaa, sekä teolliset kumppanit, joita edustaa biopohjaisten teollisuudenalojen yhteenliittymä (Bio-based Industries Consortium).

3.7.3. *Taulukossa 3.7.1* esitetään yhteisyrityksen avainluvut.

Taulukko 3.7.1 – Yhteisyrityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	80,3	174,8	-54 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	264,2	5,3	4 885 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	26	22	18 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut kuluvan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdenneet määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

3.7.4. Yhteisyrityksen talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi *taulukosta 3.7.1*. Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrityksen toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyritys

⁵⁹ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta.

⁶⁰ Neuvoston asetus (EU) N:o 560/2014 BBI-yhteisyrityksen perustamisesta.

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuosiksi 2021 ja 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.7.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, CBE-yhteisyrityksen toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla **168** on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.7.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) CBE-yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat⁶¹ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta⁶² 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

⁶¹ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

⁶² Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.7.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CBE-yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot CBE-yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.7.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CBE-yhteisyrityksen 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.7.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että CBE-yhteisyrityksen 31. päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.7.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmatason tietoa

3.7.11. Yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU vai yksityiset osakkaat) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty riittävästi yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa, kun huomioon otetaan tehdyt avustussopimukset ja muut sopimukset.

3.7.12. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.7.13. *Taulukossa 3.7.2* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoituihin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.7.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen ja oikeudellisten päätösten mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet ⁽¹⁾	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽²⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat arvioitavat luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	815,8	19,2	–	835,0	770,3	–	–	–	770,3
Yksityiset osakkaat	475,3	19,2	2 235,5	2 730,0	22,5	65,9	67,6	1 797,9	1 953,9
Yhteensä	1 291,1	38,4	2 235,5	3 565,0	792,8	65,9	67,6	1 797,9	2 724,2

(1) EU:n ja yksityisten osakkaiden käteissuorituksia koskevat tavoitteet vähennettiin 140 miljoonalla eurolla. Yksityisten osakkaiden luontoissuorituksia koskevat tavoitteet yhteisyrityksen vuotuisten työohjelmien mukaisesti.

(2) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia. Näiden toimien vähimmäistavoite nostettiin yksityisten osakkaiden osalta 1 755 miljoonasta eurosta 2 235,5 miljoonaa euroon, jotta täytettäisiin vähimmäisrahoitusosuutta koskeva velvoite, yhteensä vähintään 2 730 miljoonaa euroa.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.7.14. Yksityisten osakkaiden validoidut luontoissuoritukset operatiivisiin toimiin jäivät vähäisiksi, 65,9 miljoonaa euroon, sillä yhteisyritys todentaa ne vasta, kun

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden loppumaksut on suoritettu ja todistukset taloutta koskevista selvityksistä on esitettävä.

Yksityisten osakkaiden suorittama rahoitusosuus ei saavuta operatiivisten toimien osalta asetettua tavoitetta ohjelman toteuttamisen päättymiseen mennessä

3.7.15. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten velvoitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustussopimuksia. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti EU:n operatiivisen enimmäisrahoitusosuuden 815,8 miljoonaa euroa, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten tehtyjä avustussopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 94 miljoonaa euroa (11,5 prosenttia) jää maksettavaksi tulevana vuosina sellaisten hankkeiden perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen.

3.7.16. Toisaalta yksityiset osakkaat olivat vuoden 2022 loppuun mennessä antaneet oikeudellisen sitoumuksen 258,4 miljoonan euron luontoissuorituksista ja rahoitusosuuksista yhteisyrityksen operatiivisiin toimiin (54 prosenttia 475,3 miljoonan euron viitteellisestä tavoitteesta, joka oli asetettu yhteisyrityksen hyväksymissä vuotuisissa työohjelmissa). Ne raportoivat sidotun määrän osalta 154,7 miljoonaa euroa (32,5 prosenttia tavoitteesta) vuoden 2022 lopussa. Yhteisyrityksen oli vuonna 2022 peruutettava sovittuja hankkeita noin 8,2 miljoonan euron arvosta, mikä johtui erään Horisontti 2020 -puiteohjelman lippulaivahankkeen ennakoimattomasta päättymisestä ja useiden muiden hankkeiden keskeyttämisestä. Koska kaikki Horisontti 2020 -puiteohjelman ehdotuspyynnöt saatiin päätökseen vuoden 2020 loppuun mennessä, yhteisyritys ei tule saavuttamaan yksityisten osakkaiden luontoissuorituksille operatiivisten toimien osalta asetettua viitteellistä tavoitetta ohjelmakauden loppuun mennessä. Yhteisyritys totesi, että se on saavuttanut operatiiviset tavoitteensa Horisontti 2020 -puiteohjelmaan liittyvissä ehdotuspyynnöissä. Yksityisten osakkaiden rahoitusosuuksien merkittävä kutistuminen vaarantaa kuitenkin yhteisyrityksen kokonaistavoitteen toteutumisen Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta.

3.7.17. Yhteisyritys pyrki varmistamaan, että yksityisille osakkaille perustamisasetuksessa määritetty rahoitusosuuden kokonaistavoite (2 730 miljoonaa euroa) saavutetaan ennen kuin ohjelmakausi päättyy. Tätä varten se korotti täydentäviin toimiin tarkoitetuille yksityisten osakkaiden luontoissuorituksille asetetun tavoitteen 2 235,5 miljoonaan euroon. Vuoden 2022 lopussa yksityiset osakkaat olivat raportoineet täydentäviin toimiin tarkoitettuja luontoissuorituksia kaikkiaan 1 797,9 miljoonan euron arvosta (73,8 prosenttia uudesta tavoitteesta). Raportoidusta määrästä 658 miljoonan euron (37 prosenttia) kohdalla todentamisprosessi oli kuitenkin kesken. Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteenliittymä pyrki lieventämään riskiä siitä, että yhteisyritys ei saavuta täydentäviin toimiin tarkoitetuille luontoissuorituksille asetettua uutta tavoitetta ohjelmakauden loppuun mennessä. Tätä varten se ehdotti marraskuussa 2022 yhteisyrityksen

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyrittys (CBE)

hallintoneuvostolle, että täydentäviin toimiin tarkoitettuja yksityisten osakkaiden investointeja hyväksyttäisiin vielä 416 miljoonan verran vuodeksi 2023.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvät vuoden 2022 talousarviomaksut vaikeutuivat, kun edunsaajien kulut kasvoivat ja toimitukset hankaloituivat

3.7.18. Yhteisyrittys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä. Operatiivisten maksusitoumusehdotusten toteuttamisaste laski 65 prosenttiin (2021: 85 prosenttia). Yhteisyrittys mukaan tähän olivat syynä kulujen kasvu ja toimitusvaikeudet, joita edunsaajat kohtasivat covid-19 kriisin ja Ukrainan sodan vuoksi. Useimpien Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden kesto oli pidennettävä ja loppumaksuja lykättävä vuodelle 2023.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.7.19. *Taulukossa 3.7.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrittys osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoituihin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.7.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrittysessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽¹⁾	Validoimattomat arvioitut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	976,5	23,5	1 000,0	0,8	–	–	0,8
Yksityiset osakkaat	976,5	23,5	1 000,0	0,8	0,0	0,0	0,8
Yhteensä	1 953,0	47,0	2 000,0	1,7	0,0	0,0	1,7

(1) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrittys osakkaiden antamien tietojen ja yhteisyrittys osakkaiden perustamisasetuksen perusteella.

3.7.20. Yhteisyrittys käytti vuonna 2022 vain 47 prosenttia maksusitoumusmäärärahoistaan, jotka oli tarkoitettu Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ensimmäiseen merkittävään ehdotuspyyntöön (120 miljoonaa euroa) liittyviin hankkeisiin. Yhteisyrittys oli käynnistänyt ehdotuspyynnön aiemmin samana vuonna.

3.7.21. Sekä komissio että yksityiset osakkaat tekivät yhteisyrittys osakkaiden hallintokuluihin 0,8 miljoonan euron käteissuoritukset vuonna 2022. Yhteisyrittys ei pyytänyt käteissuorituksia Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toimiin, sillä sen odotuksena oli vain, että se saa

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

ensimmäisen, vuoden 2022 alussa käynnistämänsä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ehdotuspöytäkirjan päätökseen vuoden 2023 alkupuoliskolla.

Vuoden 2022 hallinnollisen talousarvion toteuttaminen jäi vaisuksi

3.7.22. Palkkoihin tarkoitettujen yhteisyrityksen määrärahojen (osasto 1) toteutusaste oli vuoden 2022 lopussa alhainen, 55 prosenttia. Yhteisyrityksen mukaan syynä oli se, että vuonna 2022 rekrytoitujen uuden henkilöstön työsopimusten alkaminen viivästyi.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.7.23. Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastuksista vastaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus.

Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyritys raportoi edustavaksi virhetasoksi 1,9 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 1,2 prosenttia⁶³. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.7.24. Arvioidakseen yhteisyrityksen operatiivisia kontroleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista⁶⁴. Yhdessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi ja kvantifioi vakavan virheen, joka johtui liian suurina ilmoitetuista henkilöstökuluista. Edunsaaja oli muuttanut tuntipalkkojen laskentamenetelmää varainhoitovuoden aikana ja sisällyttänyt ilmoittamiinsa kuluihin tukeen oikeuttamattomia eläkekuluja ja palkanlisä.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.7.25. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

⁶³ CBE-yhteisyrityksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.2.

⁶⁴ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskuluja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2020, 2021	<p>Yhteisyrityksen perustamisasetuksen mukaan teollisuutta edustavien osakkaiden olisi osallistuttava yhteisyrityksen toimintamenoihin vähintään 182,5 miljoonan euron käteissuorituksella. Teollisuutta edustavien osakkaiden käteissuoritukset yhteisyrityksen operatiivisiin kuluihin pysyivät kuitenkin alhaisina 3,3 miljoonassa eurossa. Niin ollen komissio pienensi 140 miljoonan euron verran tavoitetta, joka koskee sen yhteisyritykselle maksamia käteissuorituksia.</p> <p>Vuoden 2021 lopussa yksityiset osakkaat ovat tehneet oikeudellisen sitoumuksen 266,5 miljoonan euron luontoissuorituksista ja rahoitusosuuksista (56 prosenttia 475,3 miljoonan euron viitteellisestä tavoitteesta, joka oli asetettu yhteisyrityksen hyväksymissä vuotuisissa työohjelmissa).</p>	<p>Tilanne vuoden 2022 lopussa, ks. kohta 3.7.16.</p> <p>CBE piti yhteisyrityksen operatiivisiin kuluihin tarkoitetut yksityisten osakkaiden käteissuoritukset alhaisina 3,3 miljoonassa eurossa.</p>	Käsittely kesken

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		Koska kaikki Horisontti 2020 -puiteohjelman ehdotuspyynnöt on jo saatu päätökseen vuoden 2020 loppuun mennessä, yhteisyritys ei tule saavuttamaan yksityisten osakkaidensa viitteellistä tavoitetta ohjelmakauden loppuun mennessä.		
2	2021	Vuoden 2021 lopussa teollisuutta edustavat osakkaat ilmoittivat täydentävien toimien luontoissuorituksia yhteensä 1 646,5 miljoonaa euroa. Tämä on 74 prosenttia tavoitteena olevista 2 225,4 miljoonasta eurosta. Ilmoitettuun määrään liittyvä todentamisprosessi oli kuitenkin kesken 715,6 miljoonan euron osalta (43 prosenttia ilmoitetusta määrästä). Tällä yksityisten osakkaiden sitoumuksella voidaan lieventää yhteisyritykseen kohdistuvaa riskiä siitä, ettei se saavuta täydentäviin toimiin liittyvää luontoissuoritustavoitettaan Horisontti 2020 -puiteohjelman loppuun mennessä.	Tilanne vuoden 2022 lopussa, ks. kohta 3.7.17 . Jotta tavoitteen saavuttaminen ohjelman loppuun mennessä varmistettaisiin, yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi helmikuussa 2022 teollisuutta edustavien	Käsittely kesken

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
			osakkaiden 658 miljoonan euron lisäinvestoinnit sellaisiin vuoden 2022 toimiin, jotka liittyivät läheisesti yhteisyrityksen strategiaan tavoitteisiin.	
3	2021	Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, CBE (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.	CBE maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskituksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus	Päättynyt

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		<p>Henkilöstösääntöjen⁶⁵ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. CBE:n kohdalla osuus on 2,3 prosenttia (vuoden 2021 lukujen perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.</p>	<p>laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.</p>	

⁶⁵ 83 a artikla.

Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (CBE)

Yhteisyrityksen vastaus

3.7.11. CBE panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja korjaa asian seuraavan vuoden tilinpäätöksessä.

3.7.14. CBE panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja korjaa asian seuraavan vuoden tilinpäätöksessä.

3.7.16. CBE-yhteisyritys myöntää, että yksityisten osakkaiden luontoissuoritukset sen operatiiviseen toimintaan ovat vähäisiä. Tämä tilanne voi osittain selittyä yhteisyrityksen ehdotuspyyntöjen avoimuudella. Sen ansiosta myös tahot, jotka eivät kuulu biopohjaisten teollisuudenalojen yhteenliittymään, voivat hakea BBI-yhteisyrityksen avustuksia ilman velvoitetta tukea yhteisyritysaloitetta luontoissuorituksilla. Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteenliittymään kuuluvien menestyneiden hakijoiden määrä väheni minimiin kolmen viimeisen ehdotuspyynnön aikana, minkä vuoksi luontoissuoritukset vähenivät merkittävästi.

3.8. Euroopan rautatiet -yhteisyrittys (EU-Rail)

Johdanto

3.8.1. Euroopan rautatiet -yhteisyrittys (EU-Rail) perustettiin marraskuussa 2021 Brysseliin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2031⁶⁶. EU-Rail korvasi Shift2Rail-yhteisyrittys (S2R), joka perustettiin kesäkuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteyteen ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2024⁶⁷.

3.8.2. EU-Rail-yhteisyrittys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka edistää rautatiealan tutkimusta ja innovointia. Yhteisyrittys perustajaosakkaita ovat komission edustama EU sekä rautatiealaa edustavat kumppanit (joihin kuuluvat rautatiekaluston valmistajat, rautatieyhtiöt, rataverkon haltijat ja tutkimuskeskukset).

3.8.3. Taulukossa 3.8.1 esitetään yhteisyrittys avainluvut.

Taulukko 3.8.1 – Yhteisyrittys avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	180,8	68,4	164 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	171,4	13,6	1 160 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	28	19	47 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyrittys on ottanut kuluvan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrittys toimittamat tiedot.

3.8.4. Yhteisyrittys talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi taulukosta 3.8.1. Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrittys toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyrittys aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti

⁶⁶ Neuvoston asetus (EU) 2021/2085 Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyrittysten perustamisesta.

⁶⁷ Neuvoston asetus (EU) N:o 642/2014 Shift2Rail-yhteisyrittys perustamisesta.

Euroopan rautatiet -yhteisyritys (EU-Rail)

Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten sekä maksumäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.8.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, EU-Rail-yhteisyrityksen toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla **168** on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.8.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) EU-Rail-yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat⁶⁸ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta⁶⁹ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.8.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EU-Rail-yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan

⁶⁸ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

⁶⁹ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Euroopan rautatiet -yhteisyrittys (EU-Rail)

oikeat ja riittävät tiedot EU-Rail-yhteisyrittysen taloudellisesta asemasta 31. päivästä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrittysen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosääntöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.8.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EU-Rail-yhteisyrittysen 31 päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.8.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EU-Rail-yhteisyrittysen 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.8.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmaston tietoa

3.8.11. Yhteisyrittysen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU vai yksityiset osakkaat) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyrittyselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty riittävästi yhteisyrittysen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä

Euroopan rautatiet -yhteisyritys (EU-Rail)

ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa, kun huomioon otetaan tehdyt avustussopimukset ja muut sopimukset.

3.8.12. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Horisontti 2020 -puiteohjelman toteuttaminen

3.8.13. *Taulukossa 3.8.2* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.8.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽¹⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (Move-pääosasto)	384,5	13,5	0,0	398,0	383,8	–	–	–	383,8
Yksityiset osakkaat	336,5	13,5	120,0	470,0	11,7	253,2	67,5	244,0	576,4
Yhteensä	721,0	27,0	120,0	868,0	395,5	253,2	67,5	244,0	960,2

(1) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Osakkaiden oikeudelliset sitoumukset vastaavat tasoltaan osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita

3.8.14. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten velvoitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustus- ja muita sopimuksia. Vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti EU:n operatiivisen enimmäisrahoitusosuuden 384,5 miljoonaa euroa, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmaa varten tehtyjä avustus- ja muita sopimuksia. Tästä sidotusta määrästä noin 68,2 miljoonaa euroa (18 prosenttia) jää maksettavaksi tulevina vuosina sellaisten hankkeiden perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen. Samaan aikaan yksityiset osakkaat olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset 320,7 miljoonan euron luontoissuorituksista yhteisyrityksen operatiivisiin toimiin sekä 244 miljoonan euron luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (123,7 prosenttia 456,5 miljoonan euron vähimmäistavoitteesta). Nämä sidotut määrät raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Euroopan rautatiet -yhteisyritys (EU-Rail)

Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin liittyvät vuoden 2022 talousarviomaksut vaikeutuivat, kun edunsaajien kulut kasvoivat ja toimitukset hankaloituivat

3.8.15. Yhteisyritys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntönsä vuoden 2021 loppuun mennessä. Operatiivisten maksuumäärärahojen (mukaan lukien käyttämättä jääneet ja uudelleen kohdenneet operatiiviset määrärahat) käyttöaste laski 47 prosenttiin (2021: 61 prosenttia). Yhteisyrityksen mukaan tähän olivat syynä kulujen kasvu ja toimitusvaikeudet, joita edunsaajat kohtasivat covid-19 kriisin ja Ukrainan sodan vuoksi. Useimpien Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden kestoja olikin pidennettävä ja loppumaksuja lykättävä vuodelle 2023.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttaminen

3.8.16. *Taulukossa 3.8.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoituihin vuoden 2022 lopussa.

**Taulukko 3.8.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä
Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä (miljoonaa euroa)**

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽¹⁾	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (RTD-pääosasto)	576,0	24,0	600,0	108,9	–	–	108,9
Yksityiset osakkaat	576,0	24,0	600,0	3,5	0,0	4,5	8,0
Yhteensä	1 152,0	48,0	1 200,0	112,4	0,0	4,5	116,9

(1) Koostuu luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP) ja luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (IKAA).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Euroopan rautatiet -yhteisyrittys (EU-Rail)

3.8.17. Komissio teki 108,9 miljoonan euron käteissuoritukset vuonna 2022. Yhteisyrittys sai onnistuneesti päätökseen kaksi ensimmäistä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ehdotuspyyntöä. Lisäksi se käytti lähestulkoon täysimääräisesti 107,5 miljoonan euron operatiivisen rahoitusosuuden puiteohjelman ensimmäisten avustussopimusten ennakkorahoitukseen.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.8.18. Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastuksista vastaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus. Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyrittys raportoi edustavaksi virhetasoksi 2,2 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 1,3 prosenttia⁷⁰. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.8.19. Arvioidakseen yhteisyrittäjien operatiivisia kontroleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista⁷¹. Yhdessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi ja kvantifioi vakavan virheen, joka johtui henkilöstökulujen ilmoittamisesta liian suurina. Edunsaaja oli nimittäin ottanut välilliset kustannukset huomioon kustannuspaikkojen yksikkökustannusten laskentaperusteissa. Tällaisiin kustannuksiin sovelletaan kuitenkin välillisiä kustannuksia koskevaa 25 prosentin kiinteämääräistä osuutta.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.8.20. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyrittys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

---

⁷⁰ EU-Rail-yhteisyrittäjien konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.

⁷¹ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskasuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, EU-Rail (ja sen edeltäjä) eivät ole vielä maksaneet tällaisia työnantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen⁷² ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työnantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. EU-Railin kohdalla osuus</p>	<p>EU-Rail maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly</p>	Päättynyt

⁷² 83 a artikla.

Euroopan rautatiet -yhteisyritys (EU-Rail)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		on 3,8 prosenttia (vuoden 2021 lukujen perusteella). Perussäädöksessä kuitenkin täsmennetään, että hallintokulut olisi katettava rahoitusosuuksilla, jotka jaetaan vuosittain tasan EU:n ja muiden osakkaiden kesken. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.	yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.	
2	2021	Varainhoitovuonna 2021 käytettävissä olleista operatiivisista maksumäärärahoista (mukaan lukien käyttämättä jääneet ja uudelleen kohdenneet operatiiviset määrärahat) yhteisyritys käytti 61 prosenttia. Käyttöaste siis pieneni vuodesta 2020, jolloin se oli 76 prosenttia. Tilanne johtui etenkin seuraavista seikoista: edunsaajien tekniset raportit olivat heikkolaatuisia, hanketulosten saavuttamisen oli vahvistettava lisäevidenssillä ja yhtä edunsaajaa koskeva viivästys vaikuttaa	Tilanteesta vuoden 2022 lopussa, ks. kohta 3.8.15 . Yhteisyritys laati vuonna 2022 toimintasuunnitelman, jolla parannetaan edunsaajien taloudellista raportointia.	Käsittely kesken

Euroopan rautatiet -yhteisyritys (EU-Rail)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		kertakorvauksen koko määrän maksamiseen.		

Yhteisyrityksen vastaus

3.8.11. Yhteisyritys panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja käsittelee asiaa ensi vuoden tilinpäätöksessä.

3.8.15. Kuten viime vuoden vuosikertomuksessa todetaan, hankkeiden kestolle myönnettiin pidennyksiä covid-19-pandemian vaikutusten vuoksi. Joissakin tapauksissa edunsaajien oli korjattava riittämättömiä teknisiä raportteja/toimituksia tai toimitettava lisätodisteita hankkeen tuloksista. Tämän vuoksi joitakin yhteisyrityksen Horisontti 2020 -ohjelman väli- ja loppumaksuja jouduttiin lykkäämään, mutta ohjelman loppuunsaattaminen vuoden 2024 loppuun mennessä on aikataulussa. Jotta teknisten toimien viivästyksiä voitiin lieventää mahdollisimman paljon vuonna 2021, yhteisyritys pani yhdessä yksityisten osakkaidensa kanssa täytäntöön 36,6 miljoonan euron maksumäärärahojen täytäntöönpanoa koskevan toimintasuunnitelman, joka vahvistettiin vuonna 2022. Yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi toimintasuunnitelman huhtikuussa 2023, ja sitä tarkistettiin kesäkuussa 2023. Suunnitelmaa toteutetaan parhaillaan. Sen menestyksekkyyys riippuu myös hankkeiden kyvystä tuottaa odotetunlaisia tuloksia.

3.9. Euroopan suurteholaskennan yhteisyitys (EuroHPC)

Johdanto

3.9.1. Luxemburgissa sijaitseva Euroopan suurteholaskennan yhteisyitys (EuroHPC) perustettiin lokakuussa 2018 ajanjaksoksi, joka päättyy 31. joulukuuta 2026⁷³. Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2021 uuden perustamisasetuksen, jolla jatketaan yhteisyityksen toiminta-aikaa ja toimeksiantoa monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 yhteydessä siten, että toimikausi päättyy 31. joulukuuta 2033⁷⁴.

3.9.2. EuroHPC-yhteisyitys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka mahdollistaa EU:n, osallistuvien maiden ja yksityisten osakkaiden resurssien yhdistämisen, jotta suurteholaskentaa voidaan kehittää ja ottaa käyttöön Euroopassa. Yhteisyityksen osakkaat ovat komission edustama EU, osallistujavaltiot sekä kolme yksityistä osakasta, joita edustavat suurteholaskennan eurooppalainen teknologiayhteisö (European Technology Platform for High Performance Computing), Big Data Value Association -yhteenliittymä ja eurooppalainen kvanttiteollisuuskonsortio (European Quantum Industry Consortium).

3.9.3. Taulukossa 3.9.1 esitetään yhteisyityksen avainluvut.

Taulukko 3.9.1 – Yhteisyityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	629,9	348,2	81 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	1 374,5	753,4	82 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	23	15	53 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyitys on ottanut kuluvan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyityksen toimittamat tiedot.

⁷³ Neuvoston asetus (EU) 2018/1488 Euroopan suurteholaskennan yhteisyityksen perustamisesta.

⁷⁴ Neuvoston asetus (EU) 2021/1173 Euroopan suurteholaskennan yhteisyityksen perustamisesta ja asetuksen (EU) 2018/1488 kumoamisesta.

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

3.9.4. Yhteisyrittäjien talousarvion suuruutta koskevat muutokset käyvät ilmi [taulukosta 3.9.1](#). Muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa yhteisyrittäjien toteuttamien monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on. Yhteisyrittäjien aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelman toteuttamisen vuonna 2022. Niin ollen sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat kummankin ohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä ja sopimuksia varten sekä maksusitoumusmäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.9.5. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, EuroHPC-yhteisyrittäjien toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla [168](#) on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.9.6. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) EuroHPC-yhteisyrittäjien tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat⁷⁵ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta⁷⁶ 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

⁷⁵ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

⁷⁶ Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.9.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EuroHPC-yhteisyrittäjien tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot EuroHPC-yhteisyrittäjien taloudellisesta asemasta 31. päivästä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrittäjien varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.9.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EuroHPC-yhteisyrittäjien 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.9.9. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että EuroHPC-yhteisyrittäjien 31. päivänä joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

3.9.10. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Osakkaiden rahoitusosuuksista on saatavissa liian vähän ohjelmatason tietoa

3.9.11. Yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (EU vai yksityiset osakkaat) riippuen. Tähän on syynä se, että EU:n käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu. Käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän välistä eroa ei selitetty riittävästi yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessä, sillä siinä ei annettu tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa, kun huomioon otetaan tehdyt avustussopimukset ja muut sopimukset.

3.9.12. Yhteisyritys jätti esittämättä vuoden 2022 tilinpäätöksessään tärkeitä tietoja osakkaidensa rahoitusosuuksista ohjelmatasolla. Näitä tietoja tarvitaan, jotta yhteisyrityksen saavutukset voidaan ilmoittaa kattavasti vuoden lopussa. Yhteisyritys ei etenäkään verrannut kultakin osakastyypiltä vuoden loppuun mennessä kussakin ohjelmassa saatuja rahoitusosuuksia kunkin ohjelman rahoitusosuuksille asetettuihin lakisääteisiin tavoitteisiin.

3.9.13. Seuraavissa kohdissa esitetään yhteenvetotaulukko osakkaiden suorittamista ohjelmakohtaisista rahoitusosuuksista vuodelta 2022.

Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Verkkojen Eurooppa 1 -välineen (CEF 1) toteuttaminen

3.9.14. *Taulukossa 3.9.2* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita Horisontti 2020 -puiteohjelman ja

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

CEF 1 -välineen osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka kirjattiin validoiduiksi ja raportoitiin vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.9.2 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti 2020 -puiteohjelman ja CEF 1 -välineen yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)				Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)				
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Täydentävät toimet ⁽²⁾	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset	Validoimattomat raportoید luontoissuoritukset	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin	Yhteensä
EU (CNECT-pääosasto) ⁽¹⁾	526,0	10,0	–	536,0	377,0	–	–	–	377,0
Osallistujavaltiot ⁽³⁾	476,0	10,0	–	486,0	124,8	0,0	38,0	–	162,8
Yksityiset osakkaat ⁽³⁾	420,0	2,0	–	422,0	0,0	0,0	11,0	–	11,0
Yhteensä	1 422,0	22,0	–	1 444,0	501,8	0,0	49,0	–	550,8

(1) EU:n rahoitusosuudet sisältävät 100 miljoonaa euroa Verkojen Eurooppa 1 -ohjelmasta.

(2) Tilintarkastustuomioistuimen tarkastus ei kata täydentäviä toimia.

(3) Uudessa perustamisasetuksessa kumottiin osallistujavaltioille ja yksityisille osakkaille asetettu velvoite osallistua hallintokuluihin.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

Yksityisten osakkaiden suorittama rahoitusosuus ei saavuta vähimmäistavoitettaan ohjelman toteuttamisen päättymiseen mennessä

3.9.15. Jotta yhteisyrityksen saavutuksista Horisontti 2020 – puiteohjelman ja CEF 1 -välineen yhteydessä saataisiin kattava kuva, on otettava huomioon myös se, missä määrin yhteisyrityksen osakkaita koskevien operatiivisten velvoitteiden osalta on tähän mennessä tehty avustus- ja muita sopimuksia. Yhteisyritys satoi vuoden 2022 loppuun mennessä täysimääräisesti EU:n 526 miljoonan euron operatiivisen enimmäisrahoitusosuuden, joka koski Horisontti 2020 -puiteohjelmaa ja CEF 1 -ohjelmaa varten tehtyjä avustus- ja muita sopimuksia. Tästä määrästä noin 266,3 miljoonaa euroa (50,6 prosenttia) jää maksettavaksi tulevana vuosina sellaisten hankkeiden perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen.

3.9.16. Osallistujavaltiot tekivät vuoden 2022 loppuun mennessä 4473 miljoonan euron arvosta sopimusperusteisia sitoumuksia, jotka liittyivät yhteisyrityksen toimiin Horisontti 2020 -puiteohjelman ja CEF 1 -ohjelman yhteydessä. Ne ilmoittivat näiden sitoumusten osalta 124,8 miljoonan euron rahoitusosuuden yhteisyrityksen itse hankkimia esi-eksa-luokan supertietokoneiden varten, sekä 38 miljoonan euron luontoissuoritukset, jotka koskivat isännöivien yksiköiden operatiivisia kustannuksia. Lisäksi osallistujavaltiot maksoivat 48,2 miljoonaa euroa suoraan toimeksisaajille peta-luokan supertietokoneista, jotka yhteisyritys ja osallistujavaltiota hankkivat yhdessä. Jäljelle jäävä sitoumusten ja ilmoitettujen rahoitusosuuksien välinen erotus johtuu siitä, että osallistujavaltiot kirjaavat ja raportoivat kulunsa yhteisyritykselle vasta, kun niiden tukemat Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeet on saatu päätökseen.

3.9.17. Yksityiset osakkaat olivat vuoden 2022 loppuun mennessä puolestaan sitoneet ja raportoineet vain 11 miljoonan euron luontoissuoritukset Horisontti 2020 -hankkeisiin. Tämä

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

on huomattavasti alle yhteisyrityksen perustamisasetuksessa asetetun 420 miljoonan euron vähimmäistavoitteen, joka yksityisten osakkaiden on saavutettava ennen ohjelman päättymistä. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että yhteisyrityksen nykyiset avustustoimiin liittyvät rahoitusjärjestelyt antavat yksityisille osakkaille mahdollisuuden osoittaa luontoissuorituksia vain yhteen hanketyyppiin (innovointihankkeisiin ja niissä 30 prosenttiin hankekuluista). Niin ollen yhteisyrityksen avustustoimia koskevat rahoitusjärjestelyt eivät johtaneet siihen yksityisten osakkaiden luontoissuoritusten tasoon, joka on määritetty yhteisyrityksen perustamisasetuksessa Horisontti 2020 -ohjelman osalta.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman, Digitaalinen Eurooppa -ohjelman ja Verkkojen Eurooppa 2 -välineen (CEF 2) toteuttaminen

3.9.18. *Taulukossa 3.9.3* esitetään yhteenveto, jossa verrataan yhteisyrityksen osakkaiden rahoitusosuuksille asetettuja tavoitteita vuosien 2021–2027 monivuotiseen rahoituskehukseen sisältyvien tutkimusohjelmien osalta niihin osakkaiden rahoitusosuuksiin (käteis- ja luontoissuoritukset), jotka oli kirjattu vuoden 2022 lopussa.

Taulukko 3.9.3 – Osakkaiden rahoitusosuudet yhteisyrityksessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelman, Digitaalinen Eurooppa -ohjelman ja CEF 2 -välineen yhteydessä (miljoonaa euroa)

Osakkaat	Osakkaiden rahoitusosuudet (perustamisasetuksen mukaan)			Osakkaiden rahoitusosuudet (tilanne 31.12.2022)			
	Operatiiviset toimet	Hallintokulut	Yhteensä	Käteissuoritukset	Validoidut luontoissuoritukset ⁽²⁾	Validoimattomat raportoidut luontoissuoritukset	Yhteensä
EU (CNECT-pääosasto) ⁽¹⁾	2 989,3	92,0	3 081,3	338,0	–	–	338,0
Osallistujavaltiot	2 989,3	0,0	2 989,3	63,2	0,0	0,0	63,2
Yksityiset osakkaat	900,0	0,0	900,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	6 878,6	92,0	6 970,6	401,2	0,0	0,0	401,2

(1) EU:n rahoitusosuudet koostuvat a) enintään 900 miljoonasta eurosta, jotka ovat peräisin Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta, b) enintään 1 981,3 miljoonasta eurosta, jotka ovat peräisin Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta, ja c) enintään 200 miljoonasta eurosta, jotka ovat peräisin Verkkojen Eurooppa -välineen digitaalisesta ohjelmasta.

(2) Määrä koostuu ainoastaan luontoissuorituksista operatiivisiin toimiin (IKOP).

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin yhteisyrityksen antamien tietojen ja yhteisyrityksen perustamisasetuksen perusteella.

3.9.19. Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2021 EuroHPC-yhteisyrityksen uuden perustamisasetuksen. Asetuksen mukaan yhteisyrityksen on toteutettava hankkeet, joiden arvo on seitsemän miljardia euroa. Tästä määrästä olisi osallistujavaltioilta vivutettava kolme miljardia euroa ja yksityisiltä osakkailta 900 miljoonaa euroa. Nämä rahoitusosuudet olisivat käteissuorituksia ja luontoissuorituksia. Määrä on merkittävästi suurempi kuin aiempaan monivuotiseen rahoituskehukseen sisältyneen ohjelman noin 1,4 miljardia euroa (ks. *taulukko 3.9.2*). Yhteisyrityksen rahoitusjärjestelyt (ks. kohta *3.9.17*) pysyvät entisellään monivuotisen rahoituskehuksen 2021–2027 aikana, joten on olemassa suuri riski, että

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

yhteisyritys ei saavuta yksityisille osakkaille uudessa perustamisasetuksessa määritettyä rahoitustavoitetta.

Supertietokoneiden pitkällinen hankintaprosessi aiheutti viivästyksiä ja johti siihen, että vuoden 2022 toimintatalousarvion toteutusaste jäi alhaiseksi

3.9.20. Yhteisyrityksen supertietokoneiden hankinta kesti kauan, mikä hankaloitti toimintatalousarvion toteuttamista merkittävästi. Operatiivisten maksusitoumusmäärärahojen toteutumisaste oli 79 prosenttia ja maksumäärärahojen toteutumisaste 24 prosenttia. Operatiivisten maksusitoumusmäärärahojen alhaisemman käyttöasteen syynä oli se, ettei yhteisyritys voinut tehdä merkittävää kokonaissitoumusta, joka liittyi eksa-luokan tietokoneen vastaanottosopimukseen. Tämä puolestaan johtui siitä, että neuvottelut osallistujavaltioiden ja isännöivän yhteenliittymän kanssa venyivät. Operatiivisten maksumäärärahojen käyttöaste oli alhainen pääasiassa seuraavista syistä: esi-eksa-luokan tietokoneiden viimeistely viivästyi, mikä esti yhteisyrityksen toiminta-avustuksiin liittyvien välimaksujen suorittamisen; supertietokoneiden hankinnassa ilmeni viiveitä, joiden vuoksi ennakkomaksuja ei voitu maksaa; hyperkonnektiivisuutta koskeva CEF 2 -välineen ehdotuspyyntö lykättiin tarvittavan ennakkotutkimuksen takia vuoteen 2023; käynnissä olevia tutkimustoimia koskevat edunsaajien kuluilmoitukset viivästyivät.

Vuoden 2022 hallinnollisen talousarvion toteuttaminen jäi vaisuksi

3.9.21. Yhteisyritys käytti vain 45 prosenttia hallinnollisista maksusitoumusmäärärahoistaan ja 37 prosenttia hallinnollisista maksumäärärahoistaan vuonna 2022. Alhaiset käyttöasteet johtuivat etenkin siitä, ettei yhteisyritys onnistunut toteuttamaan kunnianhimoista vuoden 2022 rekrytointisuunnitelmaansa. Se ei myöskään varainhoitovuoden 2022 talousarviotaan suunnitellessaan ottanut riittävällä tavalla huomioon mahdollisuutta kohdentaa uudelleen aiempien vuosien merkittäviä käyttämättömiä maksumäärärahoja.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

3.9.22. Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osarahoittamien menojen jälkitarkastuksista vastaa komission RTD-pääosaston yhteinen tarkastus. Horisontti 2020 -puiteohjelmasta osarahoitettujen menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyritys raportoi edustavaksi virhetasoksi 2,3 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 1,9 prosenttia⁷⁷. Yhteisyrityksen sisäisen valvonnan

⁷⁷ EuroHPC-yhteisyrityksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

järjestelmässä ei vielä ole suunniteltu erityisiä jälkitarkastuksia CEF-välineestä osarahoitetuille menoille, jotka johtuvat supertietokoneiden hankinnasta. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024.

3.9.23. Arvioidakseen yhteisyrityksen operatiivisia kontroleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista⁷⁸. Eräässä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi edunsaajan työajan kirjausjärjestelmässä systeemisen heikkouden, jota ei voida kvantifioida.

Muita seikkoja koskevat huomautukset

Yhteisyritys ei saavuttanut vuodeksi 2022 asetettuja rekrytointitavoitteitaan

3.9.24. Jotta yhteisyritys voisi hyödyntää noin seitsemän miljardin euron määrän uuden monivuotisen rahoituskehyn 2021–2027 aikana, sille myönnettiin vuoden 2021 lopussa 39 lisätointia, joita koskeva rekrytointi oli tarkoitus hoitaa viimeistään vuonna 2023 (30 rekrytointia vuoden 2022 loppuun mennessä ja loput yhdeksän vuoden 2023 loppuun mennessä). Yhteisyritys oli vuoden 2022 loppuun mennessä kuitenkin lisännyt henkilöstömääräänsä vain 15:stä 23:een. Vuonna 2022 käynnistettyjen rekrytointien puitteissa yhteisyritys palkkasi vielä 12 työntekijää vuoden 2023 puoliväliin mennessä. Strategiasta ja ohjauksesta vastaava päällikköä koskeva johtotason rekrytointi käynnistettiin vuoden 2022 lopussa ja hallinnosta ja rahoituksesta vastaava päällikköä koskeva rekrytointi vuoden 2023 alkupuoliskolla.

3.9.25. Komissio sisäinen tarkastus (IAS) teki rajoitetun arvioinnin yhteisyrityksen henkilöstöresurssien hallinnoinnista vuonna 2022. Arvioinnissa todettiin rekrytointien suunnittelun osalta, että yhteisyritykseltä puuttui resurssitarpeista laadittu dokumentoitu analyysi, joka pohjautuisi luotettavaan ennakoarvioon työmäärästä ja jota käyttäen aiotut rekrytoinnit olisi voitu priorisoida. Yhteisyritys vastasi arvioon laatimalla joulukuussa 2022 toimintasuunnitelman, jonka komission sisäinen tarkastus katsoi riittäväksi.

---

⁷⁸ Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustuskasuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

3.9.26. Yhteisyritys ei saavuttanut tavoitettaan, jonka mukaan sen olisi pitänyt palkata 30 uutta henkilöstön jäsentä vuoden 2022 loppuun mennessä, mukaan lukien kaksi keskeistä johtohenkilöstön jäsentä. Se on edelleen jäljessä rekryointitavoitteestaan, joka edellyttäisi 39 uuden työntekijän palkkaamista vuoden 2023 loppuun mennessä.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.9.27. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2020	Yhteisyritys ei ollut vuoden 2020 loppuun mennessä kehittänyt luotettavia menettelyjä luontoissuoritusten validointia ja todentamista varten eikä ottanut käyttöön asianmukaista kirjanpitomenettelyä kyseisten luontoissuoritusten kirjaamiseksi. Yhteisyritys ei tämän vuoksi voi hallinnoida ja seurata sitä, saavutetaanko luontoissuoritusten vähimmäistaso, eikä se kykene raportoimaan asiasta.	Yhteisyritys ei vuonna 2022 priorisoinut luontoissuoritusten todentamis- ja kirjanpitomenettelyjen täytäntöönpanoa, sillä niitä edellytetään vasta, kun käynnissä olevat Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeet on viety päätökseen.	Käsittely kesken
2	2021	Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työnantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt	EuroHPC maksoi kyseiset työnantajamaksut vuodelta 2022 EU:n eläkejärjestelmään komission laskituksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus	Päättynyt

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		<p>virallisesti maksujen suorittamista, EuroHPC ei ole vielä maksanut tällaisia työntantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen⁷⁹ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työntantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. EuroHPC:n kohdalla osuus on 41,2 prosenttia. EuroHPC:n yhtiöjärjestyksessä määrätään kuitenkin, että EU:n olisi katettava 100 prosenttia yhteisyrityksen hallintokuluista. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja</p>	<p>laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.</p>	

⁷⁹ 83 a artikla.

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.		
3	2021	Vuoden 2021 loppuun mennessä yksityiset osakkaat olivat ilmoittaneet vain 4,2 miljoonan euron luontoissuoritukset. Näin ollen on olemassa suuri riski siitä, että yhteisyritys ei saavuta avustushankkeiden toteuttamisajan loppuun mennessä yksityisten osakkaiden 420 miljoonan euron rahoitusosuustavoitetta, joka on asetettu yhteisyrityksen perustamisasetuksessa.	Yksityisten osakkaiden rahoitusosuudet kasvoivat vuoden 2022 loppuun mennessä vain 11 miljoonaan euroon (ks. kohdat 3.9.15 – 3.9.17).	Käsittely kesken
4	2021	Määrärahoista, jotka vuonna 2021 oli budjetoitu operatiivisiin hankkeisiin, on todettava, että yhteisyritys oli käyttänyt operatiivisista (osasto 3:n) maksusitoumusmäärärahoista kaksi prosenttia ja maksumäärärahoista	Yhteisyrityksen supertietokoneiden hankinta kesti kauan vuonna 2022, mikä hankaloitti toimintatalousarvion toteuttamista merkittävästi (ks. kohta 3.9.20).	Käsittely kesken

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		<p>47 prosenttia.</p> <p>Maksusitoumusmäärärahojen erittäin alhainen käyttöaste selittyy suurelta osin sillä, että yhteisyrityksen toiminta käynnistyi monivuotisen rahoituskehyn 2021–2027 yhteydessä viivästyneenä heinäkuussa 2021 ja että komissio ja osallistujavaltiot siirsivät yhteisyritykselle 700 miljoonan euron varat joulukuussa 2021.</p> <p>Myös viivästykset isäntälaitoksissa ja keskeisten komponenttien toimitusvaikeudet alensivat käyttöastetta.</p>		
5	2020, 2021	<p>Kun yhteisyritys suunnitteli hallinnollista talousarviota, se ei ottanut hallinnollisten maksusitoumus- ja maksumäärärahojen (osastot 1 ja 2) osalta riittävästi huomioon sitä, että merkittävä määrä aiempien vuosien käyttämättömiä</p>	<p>Tilanne oli vuonna 2022 sama (ks. kohta 3.9.21).</p>	Käsittely kesken

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		maksumäärärahoja kohdennettaisiin uudelleen. Lisäksi kaikkiin talousarvion osastoihin pätee se, että edellisten vuosien uudelleen kohdennettuja talousarviomäärärahoja ei käytetty ennen varainhoitovuoden uusia määrärahoja.		
6	2020, 2021	Yhteisyritys laati vuonna 2020 toimintasuunnitelman pannakseen vuonna 2021 täytäntöön vielä puuttuvat toimet, jotka liittyivät komission sisäisen valvonnan kehityksen 17:ään sisäisen valvonnan periaatteeseen. Kuitenkin koska keskeisiä hallintohenkilöstön jäseniä puuttui, yhteisyrityksellä oli useita tärkeitä sisäisen valvonnan toimia hyväksymättä vielä siinä vaiheessa, kun toimintasuunnitelman mukainen	Vuoden 2020 toimintasuunnitelman toteuttamista ei saatu päätökseen vuoden 2022 loppuun mennessä. Vuonna 2023 palkattu sisäisen valvonnan toimihenkilö valvoo tilannetta.	Käsittely kesken

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		vuoden 2021 määräaika oli päättynyt. Nämä viivästykset kasvattivat yhteisyrityksen sisäisen valvonnan riskiä vuonna 2021.		
7	2021	Komissio ei arvioinut, kuinka paljon lisäresursseja yhteisyritys tarvitsee suunnitellun rahoitusosuuksien keskitetyn hallinnon järjestelmän täytäntöönpanemiseksi. Kyseiset tarpeet eivät sisällyneet myöskään yhteisyrityksen alustaviin henkilöstöresurssiarvioihin, jotka koskivat yhteisyrityksen uuden tutkimus- ja innovointiohjelman täytäntöönpanoa.	Toimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.	Päättynyt
8	2020, 2021	Tilintarkastustuomioistuimen yhteisyrityksessä vuonna 2020 havaitsema epävarma henkilöstötilanne heikkeni entisestään. Heinäkuussa 2021 hyväksytyn uuden	Yhteisyritys oli vuoden 2022 loppuun mennessä palkannut kahdeksan uutta työntekijää, mutta se ei saavuttanut tavoitettaan palkata 30 työntekijää ennen	Käsittely kesken

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		<p>perustamisasetuksen mukaisesti yhteisyritystä laajennettiin huomattavasti, ja sen on käytettävä yli seitsemän miljardia euroa uuden monivuotisen rahoituskehyn 2021–2027 aikana. Tätä varten sen on palkattava 39 uutta työntekijää vuoteen 2023 mennessä. Yhteisyrityksessä oli vuoden 2021 lopussa vain 15 henkilöstön jäsentä (neljä väliaikaista toimihenkilöä ja 11 sopimussuhteista toimihenkilöä), ja siksi sillä on huomattavia henkilöstöresursseihin liittyviä haasteita näiden uusien rekrytointien hallinnoinnissa, kun lisäksi on vielä laadittava uudet hallinnolliset ja operatiiviset prosessit. Sopimussuhteisten toimihenkilöiden suuri osuus saattaa lähitulevaisuudessa johtaa henkilöstön huomattavaan</p>	<p>vuoden 2022 loppua. Näin ollen se on kaukana rekrytointitavoitteestaan, joka koskee 39 uuden työntekijän palkkaamista ennen vuoden 2023 loppua (ks. kohdat 3.9.24–3.9.26).</p> <p>Sopimussuhteisen henkilöstön osuus pysyi suurena – 70 prosentissa vuoden 2022 lopussa.</p>	

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		vaihtuvuuteen. Tämä puolestaan lisää yhteisyrityksen epävarmaan henkilöstötilanteeseen liittyvää painetta entisestään.		
9	2020, 2021	Yhteisyritys ei ollut vielä aloittanut hallinto- ja talouspäällikön palvelukseenottomenettelyä. Lisäksi yhteisyrityksellä oli vain yksi kokenut hankevastaava, joka valmisteli kaikki suuret infrastruktuurihankkeet. Toinen kokenut virkamies hallinnoi toimia, jotka liittyivät Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ehdotuspyyntöihin. Keskeisen henkilöstön puuttuminen voi vaikuttaa kielteisesti yhteisyrityksen toiminnan jatkuvuuteen ja sen tavoitteiden saavuttamiseen, kun otetaan huomioon, että tarvitaan erittäin	Strategiasta ja ohjauksesta vastaavaa päällikköä koskeva johtotason rekrytointi käynnistettiin vuoden 2022 lopussa ja hallinnosta ja rahoituksesta vastaavaa päällikköä koskeva rekrytointi vuoden 2023 alkupuoliskolla (ks. kohdat 3.9.24 – 3.9.26).	Käsittely kesken

Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		pätevää henkilöstöä, jolla on erittäin pitkälle menevää erityistietämystä.		

Yhteisyrittöksen vastaus

3.9.11. Yhteisyritys panee merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen ja korjaa asian kokonaisuudessaan seuraavan vuoden tilinpäätöksessä.

3.9.21. Yhteisyritys haluaisi tuoda esiin, että sen uuden perustamisasetuksen myöhäinen hyväksyminen teki kunnianhimoisen rekrytointisuunnitelman toteuttamisesta mahdotonta.

3.9.23. Yhteisyritys on toteuttanut seuraavat lieventävät toimet: edunsaaja on pyydetty toimittamaan jatkossa määräaikaisen raportoinnin yhteydessä yksityiskohtaiset todisteet henkilöstöhallinnosta ja henkilöstön sopimuksista kaikkien hankkeiden osalta; loppumaksun yhteydessä peritään raportoitujen ja dokumentoitujen töiden välinen erotus; ja lisätarkastuksia suoritetaan tarvittaessa harkinnan mukaan.

Euratomin alaisuudessa toimiva yhteisyritys

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

3.10. ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Johdanto

3.10.1. Kansainvälisen lämpöydinkooreaktorin (ITER) ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E-yhteisyritys) perustettiin 35 vuodeksi huhtikuussa 2007⁸⁰. Yksi yhteisyrityksen tärkeimmistä tehtävistä on huolehtia Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) osuudesta kansainvälisessä fuusioenergia-alan ITER-organisaatiossa, joka vastaa ITER-hankkeen toteutuksesta. Fuusiotoiminnot sijaitsevat pääosin Ranskan Cadarachessa, mutta yhteisyrityksen toimipaikka on Barcelonassa.

3.10.2. Yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat Euratom, jota edustaa komissio, sekä Euratomin jäsenvaltiot.

3.10.3. Taulukossa 3.10.1 esitetään yhteisyrityksen avainluvut.

Taulukko 3.10.1 – Yhteisyrityksen avainluvut

	2022	2021	Muutos
Käytettävissä olevat maksumäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	844,0	764,8	10 %
Käytettävissä olevat maksusitoumusmäärärahat (miljoonaa euroa) ⁽¹⁾	981,2	1 069,9	-8 %
Henkilöstö yhteensä 31. joulukuuta ⁽²⁾	436	441	-1 %

(1) Käytettävissä olevat määrärahat sisältävät aiempien vuosien käyttämättömät määrärahat, jotka yhteisyritys on ottanut kuluvan varainhoitovuoden talousarvioon, sekä käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat.

(2) Virkamiehiä, väliaikaisia toimihenkilöitä ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä ja kansallisia asiantuntijoita.

Lähde: Yhteisyrityksen toimittamat tiedot.

Tarkastuslausuman perustana olevat tiedot

3.10.4. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa, lausunnon perusteluja, F4E:n toimivan johdon ja hallintoelinten velvollisuuksia sekä tarkastajan velvollisuuksia tilien ja

⁸⁰ Neuvoston päätös 2007/198/Euratom eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

niiden perustana olevien toimien tarkastamisen yhteydessä kuvataan kertomuksen osassa 3.1. Allekirjoitus sivulla 168 on erottamaton osa lausuntoa.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastuslausuma Euroopan parlamentille ja neuvostolle – riippumattoman tarkastajan kertomus

Lausunto

3.10.5. Tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut

- a) F4E-yhteisyrityksen tilinpäätöksen, joka sisältää tilinpäätöslaskelmat⁸¹ ja kertomukset talousarvion toteuttamisesta⁸² 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta, ja
- b) tilien perustana olevien toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilien luotettavuus

Lausunto tilien luotettavuudesta

3.10.6. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että F4E-yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot F4E-yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2022 sekä toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitoasetuksen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti. Kirjanpitosäännöt perustuvat kansainvälisesti hyväksytyihin julkisen sektorin tilinpäätösstandardeihin.

⁸¹ Tilinpäätöslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, nettovarallisuuden muutoksia koskevan laskelman sekä yhteenvedon keskeisistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja muut liitetiedot.

⁸² Kertomukset talousarvion toteuttamisesta käsittävät kertomukset, joissa on aggregoitu kaikki talousarviotapahtumat, ja talousarvion liitetiedot.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Tilien perustana olevien toimien laillisuus ja asianmukaisuus (sääntöjenmukaisuus)

Tulot

Lausunto tilien perustana olevien tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.10.7. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että F4E-yhteisyrityksen 31. joulukuuta 2022 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat tulot ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Maksut

Lausunto tilien perustana olevien maksujen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

3.10.8. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että F4E-yhteisyrityksen 31. päivänä joulukuuta 2021 päättyneen varainhoitovuoden tilien perustana olevat maksut ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja asianmukaiset.

Tiettyjä seikkoja painottava kappale

3.10.9. Asettamatta kyseenalaiseksi kohdissa **3.10.6–3.10.8** esitettyä lausuntoa tilintarkastustuomioistuin kehottaa kiinnittämään huomiota kohtiin **3.10.12–3.10.14**, joissa todetaan, että F4E esittää varainhoitovuoden 2022 tilinpäätöksessään arvionsa ITER-hankeeseen liittyvien toimitusveloitteiden täyttämisen edellyttämistä kokonaiskustannuksista (ns. lopullinen kuluarvio). Arvioitu määrä on 19,1 miljardia euroa (vuoden 2022 hinnoin). Vuoden 2022 arvio (lopullinen kuluarvio) perustuu kuitenkin yhä vuoden 2016 välitavoitteeseen ja kustannusolettamiin. Sitä tullaan tarkistamaan merkittävästi, kunhan ITER-hankkeen uusi perusura ja vaatimukset on viimeistelty, ITER-neuvosto on hyväksynyt ne ja ne on virallisesti ilmoitettu F4E:lle.

3.10.10. Tilintarkastustuomioistuin kiinnittää huomiota tilinpäätöksen johdannon kohtaan d. Siinä käsitellään kansainvälisen tilanteen vaikutusta ja kuvataan covid-19-pandemian ja Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan vaikutusta F4E:n toimiin.

3.10.11. Jäljempänä esitettävät huomautukset eivät aseta tilintarkastustuomioistuimen lausuntoa kyseenalaiseksi.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Huomautukset ITERin lopullisesta kuluarviosta

3.10.12. Yhteisyrityksen arvio ITER-hankkeen toimitusvelvoitteen täyttämisen edellyttämistä kokonaiskustannuksista (lopullinen kuluarvio) perustuu nykyiseen ITERin perusuraan marraskuulta 2016. Arvio kattaa yhteisyrityksen rakennus- ja käyttövaiheen kulut vuoteen 2035 saakka sekä käytöstäpoisto- ja deaktivoituvaiheen kulut vuoteen 2042 saakka. Yhteisyritys arvioi vuoden 2022 lopussa näiden kokonaiskulujen määräksi 19,1 miljardia euroa (vuoden 2022 hinnoin). Tähän sisältyvät vuoden 2022 loppuun mennessä suoritettujen maksujen yhteismäärä (9,2 miljardia euroa) sekä arvio tulevista maksuista (9,9 miljardia euroa vuoden 2022 hinnoin).

3.10.13. Perusuran päivittämisestä sovittiin 31. ITER-organisaation neuvostossa marraskuussa 2022. ITER-organisaation neuvosto antoi 21.–22. kesäkuuta 2023 pitämässään 32. kokouksessa ITER-organisaation pääjohtajalle tehtäväksi esittää ehdotuksen päivitetystä ITER-perusurasta niin, että se voitaisiin tarkistaa ja hyväksyä vuonna 2024.

3.10.14. Vuodelta 2016 olevan nykyisen ITERin perusuran päivittäminen on pitkällinen prosessi. Siksi pitkän aikavälin suunnittelussa käytettävät arviot, jotka esitettiin vuoden 2022 tilinpäätöksessä (myös lopullinen kuluarvio), perustuvat edelleen vuoden 2016 välitavoitteeseen ja kustannusolettamiin. Näitä arvioita tullaan kuitenkin tarkistamaan merkittävästi, kunhan ITER-hankkeen uusi perusura ja vaatimukset on viimeistelty, ITER-neuvosto on hyväksynyt ne ja ne on virallisesti ilmoitettu F4E:lle.

Budjettihallintoa koskevat huomautukset

Varainhoitovuoden 2022 toimintatalousarvion toteuttaminen

3.10.15. F4E käytti 72 prosenttia maksusitoumusmäärärahoistaan ja 91 prosenttia maksumäärärahoistaan vuonna 2022. Yhteisyritys kuitenkin pienensi operatiivisia maksumäärärahojaan 92 miljoonalla eurolla lisätalousarvion avulla ja siirsi operatiivisista maksumäärärahoistaan 9,5 miljoonaa euroa hallinnollisiin määrärahoihin (palkat). Tarkoituksena oli rahoittaa F4E:n eläkerahastoon liittyviä komissiolle suoritettavia maksuja.

3.10.16. Alhaiset käyttöasteet johtuivat operatiivisten toimien hidastumisesta sekä kansainvälisen ITER-organisaation että F4E:n kohdalla. Hidastumisen syitä olivat etenkin covid-19-pandemian jälkivaikutus, Ukrainaan kohdistuva hyökkäyssota sekä viimeaikaiset teknisen suunnittelun ongelmat, jotka liittyvät ITER-hankkeen tämänhetkiseen kokoonpanovaiheeseen.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Vuoden 2022 hallinnollisen talousarvion toteuttamisessa ilmeni heikkouksia

3.10.17. F4E:n hallinnollinen talousarvio koostuu jaksottamattomista määrärahoista. Hallinnolliset sitoumukset, jotka perustuvat hallinnollisiin sopimuksiin ja velvoitteisiin, joita koskevia maksuja ei ole suoritettu vuoden loppuun mennessä, voidaan siis siirtää maksettaviksi seuraavana vuonna.

3.10.18. Hallintomenoja koskevan talousarvion (osasto 2) toteuttamisaste vuoden 2022 lopussa oli alhainen, 63 prosenttia. Aiemmiltä varainhoitovuosilta siirrettyjen sitoumusten peruuntumisaste oli korkea, keskimäärin 20 prosenttia.

Hallinto- ja valvontajärjestelmiä koskevat huomautukset

Ylemmän johdon epävakaata tilanne

3.10.19. Yhteisyrityksen ylemmän johdon tilanne oli vuoden 2022 lopussa murroksessa. F4E:n johtaja lähti yhteisyrityksen palveluksesta kesäkuussa 2022, ja F4E:n laajemman lähestymistavan osaston päällikkö nimitettiin ITER-organisaation pääjohtajaksi syyskuussa 2022. Tämä johti henkilöstömuutoksiin neljässä yhteisyrityksen seitsemästä ylemmän johdon tehtävästä. Vuonna 2022 kolme ylemmän johdon tehtävää (mukaan lukien johtajan tehtävä) täytettiin väliaikaisesti sisäisin siirroin ja yhteen ylemmän johdon tehtävään osoitettiin vasta rekrytoitu henkilöstön jäsen. Lisäksi kaksi ylempään johtoon kuuluvaa henkilöstön jäsentä (kaupallisen osaston päällikkö ja ITER-ohjelmasta vastaavan osaston päällikkö) jäi eläkkeelle elokuun 2023 lopussa. Tilanne lisää F4E:n sujuvalle hallinnoinnille ja toiminnan jatkuvuudelle aiheutuvaa riskiä ajankohtana, jolloin kokeneen ylemmän johdon henkilöstön on pantava täytäntöön uudet ITERin perusurat, joilla on merkittävä vaikutus F4E:n toimiin ja jotka on määrä hyväksyä vuonna 2024.

Yhteisyrityksen riskinhallintajärjestelmässä oli heikkouksia

3.10.20. F4E:n kattavista riskinhallintatoimista huolimatta F4E:n viimeisimmässä riskinarvioinnissa ei otettu huomioon merkittäviin tapahtumiin liittyviä riskejä, jotka oli jo tunnistettu ja jotka vaikuttivat yhteisyrityksen toimiin vuoden 2022 jälkipuoliskolla. Näitä riskejä ovat muun muassa muutokset ylemmässä johdossa, operatiivisten toimien hidastuminen ja siitä johtuva alhaisempi talousarvion toteuttamisaste, hankintojen viivästyminen sekä ITERin perusuran tuleva tarkistus. Tilanne vaarantaa F4E:n ylemmän johdon oikea-aikaisen ja asianmukaisen päätöksenteon ja saattaa vaikuttaa kielteisesti yhteisyrityksen hankkeiden välitavoitteiden saavuttamiseen.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Yhteisyrityksen sopimusten hallinnoinnissa ilmeni heikkouksia

3.10.21. F4E teki vuonna 2013 sopimuksen, jonka arvo oli 500 miljoonaa euroa ja joka koski ITERin ydinalan ja muun kuin ydinalan kokoonpanorakennuksiin liittyviä suunnittelu-, varustus- ja asennustöitä. IF4E ja ITER-organisaatio käynnistivät joulukuussa 2020 strategisen kehityssuunnitelman. Syitä tähän olivat ydinalan suunnittelu- ja laitteistopalveluita koskevien kulujen kasvu sekä toimeksisaajan edistymiseen ja tehokkuuteen liittyvä tyytymättömyys muissa kuin ydinalan rakennuksissa jäljellä olevan työn osalta. Suunnitelmassa tutkittiin vaihtoehtoisia hankintastrategioita (esimerkiksi uuden tarjouskilpailun järjestäminen laitteistopalveluista ja jäljellä olevien töiden siirtäminen muiden sopimuspuolten tehtäväksi). Lisäksi strategissa arvioitiin seurauksia, joita tästä voisi aiheutua kulujen ja toimitusaikataulujen näkökulmasta. Toimeksisaaja esitti helmikuussa 2021 F4E:lle maksupyynnön, joka koski ydinalan suunnittelu- ja laitteistopalveluja ja jonka arvo oli 150 miljoonaa euroa, ja syyskuussa 2021 toisen maksupyynnön, jossa oli kyse jäljellä olevista töistä muissa kuin ydinalan rakennuksissa ja joka oli suuruudeltaan 30 miljoonaa euroa. Yhteisyritys palkkasi ulkoisia oikeudellisia asiantuntijoita tutkimaan mahdollisuutta soveltaa vaihtoehtoisia hankintastrategioita. Yhteisyrityksen johtaja sopi asiantuntijoiden riskianalyysin ja palautteen perusteella ydinalan suunnittelu- ja laitteistopalveluista huolehtivan toimeksisaajan kanssa 75 miljoonan euron määrästä, jonka yhteisyritys maksoi vuoden 2022 lopussa. Sitä vastoin F4E ei suostunut sovintosopimukseen muita kuin ydinalan rakennuksia koskevan työn osalta, ja toimeksisaaja riitautti tämän päätöksen.

3.10.22. Tilintarkastustuomioistuin analysoi sopimuksen täytäntöönpanoa koskevaa aineistoa ja havaitsi, että yhteisyritys oli hallinnoinut sopimusta puutteellisesti. F4E ei etenkään arvioinut oikein vaikutuksia, joita aiheutui ohjeiden mukaisista sopimusmuutoksista tai siitä, että toimeksisaaja toteutti sopimusta tavalla, jossa ilmeni olennaisia sääntöjenvastaisuuksia. Tämä johti sopimuspuolten erilaisiin tulkintoihin ja erimielisyyteen työn laajuudesta ja aikatauluista sekä hankkeen vaatimuksista. Myös oikeudelliset asiantuntijat tulivat siihen tulokseen, että sopimusmääräysten sanamuotojen vuoksi yhteisyritys ei voinut päättää sopimusta ja tehdä toteuttamatta jääneitä töitä itse tai järjestää niille muita toimeksisaajia. Toimeksisaajan puutteellinen aikataulujen hallinta ja F4E:n puutteelliset hankekirjaukset eivät antaneet yhteisyritykselle mahdollisuutta määrittää toimeksisaajan vastuita yksiselitteisesti. Nämä puutteet haittasivat vakavasti sopimuksen tavoitteiden saavuttamista, ja jos puutteita ei korjata, ne saattavat haitata myös F4E:n muita operatiivisia toimia. ITER-hankkeen perusuran päivittämisestä voi nimittäin seurata, että voimassa oleviin monimutkaisiin sopimuksiin on kenties tehtävä merkittäviä muutoksia.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

3.10.23. *Liitteessä* on yhteenveto korjaavista toimenpiteistä, jotka yhteisyritys on toteuttanut tilintarkastustuomioistuimen aiempina vuosina esittämien huomautusten perusteella.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Liite – Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
1	2019	Ulkopuolinen asiantuntijapaneeli arvioi yhteisyritystä vuosittain. Asiantuntijapaneeli havaitsi useita ongelmia ja riskejä ylemmän johdon ja yrityskulttuurin tasolla. Jos tätä tilannetta ei saada korjatuksi, henkilöstön työn tuloksellisuus voi heikentyä.	Huomautukset liittyvät F4E:n vuoden 2019 arviointikertomukseen (8. kertomus). F4E pani johdon haastavaan tilanteeseen liittyvät suositukset täytäntöön vuonna 2022.	Päättynyt
2	2019	Koska henkilöstötaulukossa on rajoituksia henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön osalta, F4E käyttää yhä enemmän tilapäistyövoimaa ja vuokrahenkilöstöä. Vuonna 2019 näiden resurssien määrä oli jo noin 62 prosenttia yhteisyrityksen henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön määrästä. Tilanne aiheuttaa merkittäviä riskejä	Yhteisyritys perusti vuonna 2022 työryhmän arvioimaan ulkoisten resurssien käyttöä, joka on huomattavaa. Arvioinnin tavoitteena oli suunnitella ja perustella niiden tarve aiempaa paremmin.	Käsittely kesken

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		yhteisyritykselle, sillä sen ote keskeisistä osaamisalueista voi heiketä, vastuuvollisuus voi muodostua epäselväksi, oikeudellisia kiistoja voi syntyä ja henkilöstön tehokkuus voi hajautetun henkilöstöhallinnon vuoksi heiketä.	Lisäksi yhteisyrityksen henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön määrää lisättiin vuoden 2023 henkilöstötaulukon mukaisesti kymmenen väliaikaisen toimihenkilön toimen verran ja 15 sopimussuhteista tointa muutettiin väliaikaisen toimihenkilön toimiksi. Yksilöityihin riskeihin puututaan yhteisyrityksen ulkoisia palveluntarjoajia koskevassa hankkeessa, joka on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2023 loppuun	

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
			mennessä. Lisäksi yhteisyritys käynnisti vuonna 2023 työvoiman suunnittelutoiminnon kehittämisen ja henkilöstöpolitiikkansa yleisen tarkistuksen. Hanketoimien tyyppin ja yhteisyrityksen toiminnasta tällä hetkellä aiheutuvan työmäärän vuoksi tarvitaan kuitenkin merkittävää tukea ulkoisilta palveluntarjoajilta.	

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
3	2021	<p>Tammikuusta 2016 alkaen yhteisyritysten on täytynyt maksaa EU:n eläkejärjestelmään osa työntantajamaksuista. Koska komissio ei ole ottanut näitä menoja osaksi yhteisyrityksen talousarvioita eikä pyytänyt virallisesti maksujen suorittamista, F4E ei ole vielä maksanut tällaisia työntantajamaksuja.</p> <p>Henkilöstösääntöjen⁸³ ja komission ohjeiden mukaan kunkin yhteisyrityksen vuotuinen työntantajamaksu olisi laskettava prosenttilukuna siten, että ne yhteisyrityksen tulot, joita ei ole saatu EU:lta, jaetaan yhteisyrityksen kokonaistuloilla. F4E:n kohdalla osuus on noin 20 prosenttia. F4E:n</p>	<p>F4E maksoi vuosina 2017–2022 kyseiset työntantajamaksut EU:n eläkejärjestelmään komission laskutuksen mukaisesti. Vuotuinen maksuosuus laskettiin komission ohjeiden mukaisesti.</p>	Päättynyt

⁸³ 83 a artikla.

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		yhtiöjärjestyksen vastaavissa säännöksissä kuitenkin edellytetään, että osakkaiden rahoitusosuuksien kokonaismäärä ei saa olla suurempi kuin kymmenen prosenttia yhteisyrityksen vuotuisista hallintokuluista. Ristiriitaisista oikeussäännöistä aiheutuu riski, että niitä tulkitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla ja myös tulkintojen rahoitusvaikutukset ovat erilaisia.	Huomautuksen käsittely katsotaan siis päättyneeksi. Ristiriitaisia oikeussäännöksiä koskevat lisätoimet eivät sisälly yhteisyrityksen toimivaltuuksien piiriin.	

ITERistä ja fuusioenergian kehittämistä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
4	2021	Lisäksi vuosina 2020 ja 2021 yhteisyrityksessä tehtiin ulkopuolisten asiantuntijoiden toteuttamia säännöllisiä vuotuisia arviointeja sekä intensiivisiä sisäisiä tarkastuksia, jotka kattoivat useimmat yhteisyrityksen toiminnan kriittiset alat. Tarkastusten ja arviointien seurauksena toteutettiin korjaavia toimia, joilla pyrittiin puuttumaan havaittuihin riskeihin. Tämä lisäsi hallinnollista taakkaa, mutta evidenssiä ei saatu siitä, olivatko lisäkontrollit tehokkaita ja paransivatko ne järjestelmää.	Vuonna 2022 ei käynnistetty F4E:tä koskevaa uutta vuotuista arviointia. Vuoden 2022 loppuun mennessä F4E oli pannut täytäntöön 50 prosenttia yhdeksännnen vuotuisen arvioinnin suosituksista ja 25 prosenttia kymmenennen vuotuisen arvioinnin suosituksista.	Käsittely kesken

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
			F4E toteutti vuonna 2022 kaikki komission sisäisen tarkastuksen sille esittämät avoinna olleet suositukset. Tästä muodostavat poikkeuksen kaksi tärkeää suositusta, jotka koskevat hankkeiden hallinnointiin sovellettavia toimintatapoja ja menetelmiä ja jotka yhteisyritys toteutti vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä.	
5	2021	Marraskuussa 2021 F4E-yhteisyrityksen henkilöstö aloitti lakon. Johtamista koskevien	Kymmenennessä vuotuisessa arviointikertomuksessa	Käsittely kesken

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
		sisäisten ja ulkoisten arviointien sekä useiden sisäisten kyselytutkimusten mukaan ylemmän johdon epäonnistumiset olivat pääsyy siihen, että työympäristö yhteisyrityksessä oli huonontunut. Esimerkiksi päätöksenteko ei ollut läpinäkyvää eikä toimivaa, eikä sosiaalista dialogia ollut käyty. Lisäksi se, että ulkoista henkilöstöä käytettiin suhteettoman paljon, lisäsi työympäristön haasteita ja riskejä. Komissio ilmoitti, että F4E:n vuotuinen arviointi 2022 keskittyy yksinomaan henkilöstöhallintoon liittyviin kysymyksiin.	esitettiin kaksi suositusta, jotka koskevat yhteisyrityksen henkilöstöhallintoa. Yhteisyrityksen hallintoneuvosto hyväksyi vuonna 2022 toimintasuunnitelman näiden suositusten toteuttamiseksi. Yhteisyritys toteutti kesäkuuhun 2023 mennessä kaikilta osin ensimmäisen suosituksen, joka koski F4E:n johtajan tehtäväprofiilin täsmentämistä. Se aikoo saada henkilöstön lisäämisestä annetun toisen suosituksen	

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Järjestysnumero	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen antamisvuosi	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen yhteenveto	Yhteenveto toteutetuista korjaavista toimenpiteistä ja/tai muusta relevantista kehityksestä	Tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen tilanne (Käsittely kesken / Käsittely päätetty)
			toteutettua vuoden 2023 loppuun mennessä. Yhteisyrityksen yhteinen työryhmä sai vuonna 2023 päätökseen analyysinsä yhteisyrityksen työympäristöstä ja käynnisti jatkotoimet psykososiaalisia riskejä arvioivan kyselyn perusteella.	

ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys (F4E)

Yhteisyrityksen vastaus

3.10.18. F4E haluaa huomauttaa, että vuodelta 2021 vuoteen 2022 siirrettyjen hallinnollisten maksusitoumusten 20 prosentin keskimääräinen peruutusaste johtui pääasiassa alustavista maksusitoumuksista. Vuoden 2021 lopullisen hallinnollisen talousarvion lopullinen toteuttamisaste oli 98,5 prosenttia vuoden 2022 lopussa, mikä on sama kuin aiempina vuosina.

3.10.19. On huomattava, että ITER-toteutusosaston ja laajemman lähestymistavan osaston vt. päälliköt sekä hankehallintaosaston päällikkö ovat ylempiä toimihenkilöitä, joilla on tehtäviensä hoitamiseen tarvittavat taidot, tiedot ja kokemus. Vt. päällikön asemassa he eivät kuitenkaan ehkä ole täysin pystyneet käsittelemään muutoksia keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

3.10.20. F4E ottaa käyttöön uuden kehyksen, jonka tarkoituksena on helpottaa nopeaa konsolidointia riskien yhteenvetotasolle ja lisätä salkun riskienhallintatoimien näkyvyyttä. Toimista raportoitiin ensimmäisen kerran F4E:n hallintotasolle kesä-heinäkuussa 2023.

- Viivästykset hankinnoissa: asiaan liittyvät riskit otetaan huomioon hanke-/ohjelmaston riskirekistereissä eikä hankintojen hallinnointitoiminnan tasolla.
- ITER-organisaation perusuran uudelleenmäärittämisharjoitus voi vaikuttaa luontoissuorituksiin (F4E-hankkeet) tai Euratomin käteissuorituksiin ITER-organisaatiolle:
  - luontoissuoritukset olisi kirjattava hanketason riskirekisteriin. On myös mahdollista vähentää riskin laajuutta (kuumakammio ”hot cell”).
  - Euratomin käteissuoritus ITER-organisaatioon: Tämän riskin omistaja on Euratom ITER-neuvoston jäsenenä. Tätä riskiä ei oteta huomioon myöskään F4E:n hallituneuvostolle esitetystä lopullisista kustannuksista koskevassa arvioissa.

3.10.22. F4E on jo toteuttanut toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tämän sopimuksen täytäntöönpanossa kohdatut ongelmat eivät toistu. Ensinnäkin tämä oli yksi ensimmäisistä F4E:ssä tehdyistä FIDIC⁸⁴ -sopimuksista, ja tätä sopimustyyppiä käytetään ainoastaan rakennusohjelman alalla. Kun F4E tuli tietoiseksi puutteista viivästysten hallinnassa, se vahvisti uuden mallisopimuksen sopimusehtoja. Lisäksi F4E valmistelee työpajaa oikeudellisen, kaupallisen, teknisen ja hankejohtamisen alojen parissa työskentelevän F4E-yhteisyrityksen henkilöstön kanssa. Tarkoituksena on lisätä heidän tietämystään asianmukaisen aikataulunhallinnan merkityksestä kaikkien sidosryhmien muutosten ja vaatimusten käsittelyssä ja parantaa edelleen sopimusmääräyksiä, aikataulunhallintakäytäntöjä ja -prosesseja. Tämän toimen, joka on määrä toteuttaa vuoden 2023 loppuun mennessä, odotetaan parantavan entisestään F4E:n aikataulunhallinnan välineitä ja lisäävän tähän tarkoitukseen osoitettuja resursseja.

---

⁸⁴ FIDIC-sopimukset ovat teknisen alan sopimuksia, joilla hallinnoidaan rakennushankkeita. Ne ovat johtavia sopimuksia maailmanlaajuisessa rakentamisessa, ja ne on kehittänyt ja julkaissut kansainvälinen insinööriliitto (International Federation of Consulting Engineers, ranskaksi FIDIC), joka on kansainvälinen rakennustekniikan ja insinööritoiminnan standardointijärjestö.

Tilintarkastustuomioistuimen IV jaosto on tilintarkastustuomioistuimen jäsenen Mihails Kozlovsin johdolla hyväksynyt tämän kertomuksen Luxemburgissa 26. syyskuuta 2023.

Tilintarkastustuomioistuimen puolesta

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Tony Murphy'.

Tony Murphy
presidentti

Lyhenteet

BBI	Biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyritys
CA	Puhtaan ilmailun yhteisyritys
CAS	Yhteinen tarkastustoiminto komission tutkimuksen ja innovoinnin pääosastolla
CBE	Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys
CEF	Verkkojen Eurooppa -väline
CH 2	Puhtaan vedyn yhteisyritys
CIC	Yhteinen täytöntöönpanokeskus komission tutkimuksen ja innovoinnin pääosastolla
CNECT	Euroopan komission viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosasto
CS	Clean Sky -yhteisyritys
ECCC	Euroopan kyberturvallisuuden tutkimus- ja osaamiskeskus
ECSEL	Elektroniset komponentit ja järjestelmät -yhteisyritys
EPPO	Euroopan syyttäjänvirasto
EU-Rail	Euroopan rautatiet -yhteisyritys
Euratom	Euroopan atomienergiayhteisö
EuroHPC	Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys
F4E	Fusion for Energy -yhteisyritys
FCH	Polttokenno- ja vety-yhteisyritys
GH	Globaalin terveyden EDCTP3 -yhteisyritys (Euroopan maiden ja kehitysmaiden kliinisten kokeiden yhteistyökumppanuuden seuraaja)
IAS	Komission sisäinen tarkastus
IHI	Innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys
IKAA	Luontoissuoritukset täydentäviin toimiin
IKOP	Luontoissuoritukset operatiivisiin toimiin
IMI	Innovatiivisia lääkkeitä koskevaa yhteistä teknologia-aloitetta toteuttava yhteisyritys
ISAt	Kansainvälisen tilintarkastajaliiton (IFAC) kansainväliset tilintarkastusstandardit

ISSAIt	Ylimpien tarkastuselinten kansainvälisen järjestön (INTOSAI) kansainväliset standardit
ITER	Kansainvälinen lämpöydinkooreaktori
ITER-IO	Fuusioenergia-alan kansainvälinen ITER-organisaatio
KDT	Keskeiset digitaalitekniikat -yhteisyrittäjä
MOVE	Euroopan komission liikenteen ja liikkumisen pääosasto
MRK	Monivuotinen rahoituskehys
OLAF	Euroopan petostentorjuntavirasto
RTD	Euroopan komission tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto
S2R	Shift2Rail-yhteisyrittäjä (eurooppalainen rautatiealoite)
Seitsemäs puiteohjelma	Seitsemäs tutkimuksen ja teknologian kehittämisen puiteohjelma (2007–2013)
SESAR	Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimushanketta koskeva yhteisyrittäjä
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
SNS	Älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyrittäjä

TEKIJÄNOIKEUDET

© Euroopan unioni, 2023

Datan ja asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat Euroopan tilintarkastustuomioistuimen periaatteet vahvistetaan avoimen datan politiikkaa ja asiakirjojen uudelleenkäyttämistä koskevassa [Euroopan tilintarkastustuomioistuimen päätöksessä 6-2019](#).

Ellei toisin ilmoiteta (esimerkiksi yksittäisissä tekijänoikeusilmoituksissa), Euroopan tilintarkastustuomioistuimen sisältöihin, jotka EU omistaa, myönnetään käyttöoikeudet [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#) -käyttöoikeuden nojalla. Yleissääntö siis on, että uudelleenkäyttö on sallittua, jos sisällön tuottaja mainitaan asianmukaisesti ja kaikista sisältöön tehdyistä muutoksista ilmoitetaan. Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle kuuluvan sisällön uudelleenkäyttäjä ei saa vääristää asiakirjojen alkuperäistä merkitystä tai sanomaa. Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa mistään seurauksista, jotka johtuvat uudelleenkäytöstä.

Tarvittavat lisäoikeudet on hankittava, jos tietyssä sisällössä (esimerkiksi Euroopan tilintarkastustuomioistuimen henkilöstöstä otetuissa valokuviissa) esitetään tunnistettavissa olevia henkilöitä tai jos sisällössä on mukana kolmansien tahojen töitä.

Jos tällainen lisäoikeus saadaan, se kumoo ja korvaa yllä mainitun yleisen käyttöoikeuden. Lisäoikeutta koskevassa luvassa on selvästi ilmoitettava käyttöoikeuden rajoitukset.

Jos sisällöt eivät ole EU:n omaisuutta, voi olla, että lupa niiden käyttöön tai jäljentämiseen on pyydettävä suoraan asianomaisilta tekijänoikeuksien haltijoilta.

Tietokoneohjelmistot tai asiakirjat, joihin kohdistuu teollisoikeuksia, kuten patentteja, tavaramerkkejä, rekisteröityjä malleja, logoja ja nimiä, eivät kuulu Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudelleenkäyttöperiaatteiden piiriin.

EU:n toimielinten verkkosivuilla (joiden verkkotunnuksen loppuosa on europa.eu) on linkkejä ulkopuolisille Internet-sivustoille. Koska Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa näistä sivustoista, on suositeltavaa, että tutustutte niiden tietosuoja- ja tekijänoikeusperiaatteisiin.

Tilintarkastustuomioistuimen logon käyttö

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen logoa ei saa käyttää ilman tilintarkastustuomioistuimen ennakkosuostumusta.

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

■ Euroopan unionin
julkaisutoimisto